

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO (SEA)

**ZGODNIE Z ZAŁĄCZNIKIEM NR 9 USTAWY RCZ
NR 100/2001 DZ.U.,
O OCENIE WPŁYWU NA ŚRODOWISKO NATURALNE,
Z PÓŹN. ZM.**

**„Program Współpracy Transgranicznej
Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska
2014-2020“**

PRAGA

Maj 2014

<u>Spis treści</u>	Strona
WSTĘP.....	8
1 ZAKRES I CELE KONCEPCJI, JEJ ODNIESIENIE DO INNYCH KONCEPCJI15	
- 1.1 Zakres i cele koncepcji.....	15
- 1.2 Stosunek wobec innych koncepcji i możliwość kumulacji wpływów na środowisko naturalne.....	18
2. INFORMACJE DOTYCZĄCE ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA NA ANALIZOWANYM OBSZARZE ORAZ JEGO PRAWDOPODOBNY ROZWÓJ BEZ REALIZACJI.....	21
- 2.1. Powietrze.....	21
- 2.2 Hałas.....	27
- 2.3 Przyroda.....	27
- 2.4. Stare obciążenia środowiskowe.....	30
- 2.5. Odpady.....	30
- 2.6. Woda.....	32
- 2.7. Gleba.....	35
- 2.8. Lasy.....	37
- 2.9. Rozwoj stanu środowiska bez realizacji koncepcji.....	37
3 CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA NATURALNEGO NA TERENACH NARAŻONYCH W ISTOTNYM STOPNIU NA ODDZIAŁYWANIE REALIZOWANEJ KONCEPCJI CHARAKTERISTIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V OBLASTECH, KTERÉ BY MOHLY BÝT PROVEDENÍM KONCEPCIE VÝZNAMNĚ ZASAŽENY	39
4 WSZELKIE OBECNIE ISTNIEJĄCE PROBLEMY ŚRODOWISKOWE, KTÓRE SĄ ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA KONCEPCJI, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE TERENÓW O WYJĄTKOWYM ZNACZENIU DLA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	40
5 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA OKREŚLONE NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM LUB KRAJOWYM, MAJĄCE ODNIESIENIE DO KONCEPCJI ORAZ SPOSÓB, W JAKI CELE TE UWZGLĘDNIONO W TRAKCIE JEJ PRZYGOTOWANIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W RAMACH PORÓWNYWANIA RÓŻNYCH WARIANTÓW ROZWIĄZAŃ.....	47
- 5.1. Zestawienie celów ochrony środowiska naturalnego w powiązanych materiałach koncepcyjnych.....	47
- 5.2 Sposób wyznaczenia ram referencyjnych oceny.....	49
6 ISTOTNE ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANYCH WARIANTÓW KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO.....	52
- 6.1 Metody oceny Programu.....	52
- 6.1.1 Sposób oceny oddziaływania osi priorytetowych oraz celów szczegółowych na środowisko.....	52
- 6.1.2 Sposób oceny oddziaływania typów działań na środowisko.....	52
- 6.2. Ocena oddziaływania Programu.....	54
- 6.2.1 Ocena oddziaływania osi priorytetowych oraz celów szczegółowych na środowisko	54
- 6.2.2 Ocena wpływów typów działań na środowisko naturalne i zdrowie publiczne	59

7	PLANOWANE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA, ZMNIEJSZANIA LUB SKOMPENSOWANIA WSZYSTKICH ISTOTNYCH NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	67
8	UZASADNIENIE WYBORU ROZPATRYWANYCH WARIANTÓW ORAZ OPIS PRZEPROWADZONEJ PROCEDURY OCENY, W TYM EWENTUALNYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE GROMADZENIA NIEZBĘDNYCH DANYCH... 73	
-	8.1 Wybór rozpatrywanych wariantów	73
-	8.2. Opis realizacji oceny oddziaływania Programu na środowisko.....	73
-	8.3. Problemy związane z gromadzeniem niezbędnych danych.....	75
9	USTALNIE WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA WPŁYWU KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO NATURALNE	76
-	9.1 Monitorowanie wpływów wdrażania Programu na środowisko naturalne.....	76
-	9.2 Ustalenie wskaźników monitorowania ochrony środowiska naturalnego	76
-	9.3. Wskaźniki monitorowania wpływów Programu na zdrowie publiczne.....	79
10	OPIS PLANOWANYCH ŚRODKÓW SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI, MINIMALIZACJI I KOMPENSACJI NEGATYWNYCH WPŁYWÓW ZAOBSERWOWANYCH PRZY WPROWADZANIU KONCEPCJI.....	80
-	10.1. Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów zaobserwowanych przy wprowadzaniu koncepcji.....	80
-	10.2 Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów działań	80
11	OKREŚLENIE WSKAŹNIKÓW (KRYTERIÓW) WYBORU PROJEKTU	81
-	11.1. Środowiskowa ocena projektów	81
-	11.2. Kryteria środowiskowe wyboru projektów	82
12	ODDZIAŁYWANIE KONCEPCJI NA ZDROWIE PUBLICZNE.....	85
13	NIESPECJALISTYCZNE PODSUMOWANIE WYŻEJ PRZEDSTAWIONYCH INFORMACJI.....	92
14	ZBIORCZE ROZPATRZENIE STANOWISK OTRZYMANYCH DO KONCEPCJI POD WZGLĘDEM ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE PUBLICZNE	106
15	WNIOSKI ORAZ ZALECENIA, W TYM PROJEKT STANOWISKA WOBEC KONCEPCJI	131
	SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW	140

Skróty i wyjaśnienia

AOPK RCZ	Agentura ochrony przyrody a krajiny RCZ / Agencja Ochrony Przyrody i Krajobrazu RCz
BRKO	biologicznie rozłożalny komunalny odpad / odpady komunalne biodegradowalne
BSK ₅	biologiczna potrzeba tlenu / biologiczne zużycie tlenu
dB	jednostka akustycznego ciśnienia (hałasu) / jednostka ciśnienia akustycznego (hałasu)
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí / Czeska Inspekcja Środowiska
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav / Czeski Instytut Hydrometeorologiczny
ČOV	czyszczalnia ścieków / oczyszczalnia ścieków
RCz	Republika Czeska
EEA	European Environmental Agency / Europejska Agencja Środowiska
EIA	environmental impact assessment – Ocena Oddziaływania na Środowisko
ES	Evropská společenství / Wspólnota Europejskie
EU	European Union / Unia Europejska
EUROPA 2020	Program na rzecz inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu (tzw. Program Europa 2020)
EVVO	environmental education, youth and culture / kształcenie środowiskowe, wychowanie i świat
HIA	Health Impact Assessment – Ocena Oddziaływania na Zdrowie
CHKO	chroniona krajoznawcza obszar (odpowiednik polskiego parku krajoznawczego)
CHLÚ	chroniona obszar geologiczny / obszar chronionych złóż mineralnych
CHSK _{Cr}	chemical oxygen demand / chemiczne zużycie tlenu
IČ	identifikacyjny numer / numer identyfikacyjny
KHS	krajowa stacja higieniczna / regionalna stacja higieniczna
KRNAP	Karkonoski Park Narodowy / Karkonoski Park Narodowy
KÚ	krajowy urząd / urząd kraju w Republice Czeskiej
L _d	hałasowy wskaźnik na dzień / współczynnik hałasu na dzień
L _{dvn}	współczynnik hałasu na dzień-wieczór-noc
koncepcja	w tym kontekście Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020, który jest przedmiotem Oceny w świetle ustawy nr 100/2001 Dz.U.. RCz, z późn. zm.
MAS	Místní akční skupina / Lokalna Grupa Działania
MSK	Moravskoslezský kraj / kraj morawsko-śląski
MZCHÚ	malopowierzchniowa szczególnie chroniona obszar / obszary o małej powierzchni, objęte szczególną ochroną
MŠ	Mnisterstvo Środowiska
NATURA 2000	sieć obszarów chronionych Natura 2000, obejmująca specjalne obszary ochrony siedlisk (SCI) oraz obszary specjalnej ochrony ptaków (SPA)

NH ₃	amoniak
NGO	organizacje pozarządowe
NO ₂	dwutlenek azotu
NO _x	tlenki azotu
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development / Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OR	odds ratio (wyraża prawdopodobieństwo zachorowania)
OZKO	oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší / obszar o obniżonej jakości atmosfery
PAU	polyaromatické uhlovodíky / węglowodory aromatyczne
PCB	polichlorowane bifenyle
POH RCZ	plán odpadového hospodářství RCZ / plan gospodarowania odpadami RCz
PM ₁₀ / PM _{2,5}	zawieszane cząstki w stosunku aerodynamicznym 10µm, ewentualnie 2,5 µm (aerozol pyłowy)
RP	Rzeczpospolita Polska
REZZO	registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší / rejestr emisji i źródeł zanieczyszczenia powietrza
SCI	Sites of Community Importance / Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty
SDŽ	střední délka života / średnia długość życia
SEA	Strategic environmental assessment / Strategiczna Ocena Oddziaływania Koncepcji na Środowisko
SEKM	Systém evidence kontaminovaných míst / System ewidencji miejsc kontaminowanych
SO ₂	dwutlenek siarki
SPA	Special Protection Areas / Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków)
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje / Ramy Strategiczne Zrównoważonego Rozwoju
SZÚ	státní zdravotní ústav / państwowy ośrodek zdrowia
TZL	tuhé znečišťující látky / substancje zanieczyszczające w postaci stałej
ÚSES	územní systém ekologické stability / Terytorialny System Stabilności Ekologicznej
VKP	významný krajinný prvek / istotny element krajobrazu
WHO	World Health Organisation / Światowa Organizacja Zdrowia
ZCHÚ	zvláště chráněná území / obszar podlegający szczególnej ochronie
ZOPK	zákon o ochraně přírody a krajiny / ustawa o ochronie przyrody i krajobrazu
ZPF	zemědělský půdní fond / fundusz rolny
ŽP	životní prostředí / środowisko naturalne

Nazwa koncepcji: **Program Współpracy Transgranicznej
Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 - 2020**

Składający: Ministerstwo pro místní rozvoj (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RCz)
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1
Republika Czeska

Upoważniony przedstawiciel Składającego:

RNDr. Jiří Horáček
Dyrektor Departamentu Europejskiej Współpracy Terytorialnej

Ministerstvo pro místní rozvoj [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RCz]
Staroměstské nám. 6,
110 15 Praha 1
Republika Czeska

Tel.: +420 224 86 1111
E-mail: jiri.horacek@mmr.cz

Osoba do kontaktu:

Ing. Martin Buršík
Ministerstvo pro místní rozvoj [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RCz]
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1
Republika Czeska

Tel.: +420 224 864 361
E-mail: martin.bursik@mmr.cz

Upoważniony przedstawiciel Wykonawcy:

RNDr. Radim Misaček
przedstawiciel

RADDIT consulting s.r.o. (s.o.o.)
Fojtská 574
739 24 Krmelín
Republika Czeska
Tel: +420 739 460 212
E-mail: r.mis@raddit.cz

Podmiot autoryzowany i podmiot odpowiedzialny za realizację:

Ing. Bohumil Sulek, CSc.

Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych do opracowania dokumentacji i ekspertyz w myśl § 19 ustawy nr 100/2001 Dz. U. z późniejszymi zmianami; nr zaświadczenia: 11038/1710/OHRV/93.

Ważność zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych przedłużona do 13.6.2016 r. na mocy Decyzji w sprawie przedłużenia autoryzacji do opracowania dokumentacji i ekspertyz nr: 42243/ENV/11 wydanej przez MŚ dnia 20.6.2011 r.

Na Pláni 2863/9,

150 00 Praha 5

Tel: +420 602 353 194

e-mail: bob.sulek@seznam.cz

Zespół wykonawców (w porządku alfabetycznym):

RNDr. Marek Banaš, PhD., (ocena oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000)

Renáta Hanzlíková

Mgr. Eva Jirásková

RNDr. Radim Misiáček

Mgr. Lenka Polachová

Ing. Bohumil Sulek, CSc

MUDr. Eva Rychlíková, (ocena oddziaływania koncepcji na zdrowie publiczne)

WSTĘP

Podstawy prawne

Prezentowana Prognoza oddziaływania Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020” na środowisko i zdrowie publiczne (dalej również jako „Ocena koncepcji”) została opracowana w oparciu o §10e - §10f ustawy nr 100/2001 Sb. (Dz.U. Republiki Czeskiej) o ocenie wpływu na środowisko naturalne, z późn. zm. Podstawą prawną oceny koncepcji jest załącznik nr 9 cytowanej ustawy.

Koncepcja podlega ocenie między państwowej. Procedura oceny wymienionej koncepcji, zgodnie z § 14a ww. ustawy, leży w gestii Ministerstwa Środowiska (MŚ) RCz. Procedura oceny została rozszerzona (rozbudowana) o dodatkowe czynności fakultatywne, które zostały uzgodnione na posiedzeniu przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz (MRR RCz), Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP, MŚ RCz oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska RP, które odbyło się 17.10.2013 r.

Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 (zwany dalej "Programem") opracowywany jest przez Instytucję Zarządzającą Programu, MMR RCz, we współpracy z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju RP oraz w koordynacji z Grupą Roboczą (Task Force), w której skład wchodzi przedstawiciele zainteresowanych stron z polskiej i czeskiej strony.

Ustawa nr 114/1992 Dz. U. o ochronie przyrody i krajobrazu, z późniejszymi zmianami, nakłada obowiązek przeprowadzenia oceny w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy realizacja koncepcji może znacząco wpłynąć na specjalne obszary ochrony siedlisk lub obszary specjalnej ochrony ptaków wchodzące w skład sieci obszarów chronionych Natura 2000 a jeżeli tak, to w jakim stopniu i jakie działania należy w efekcie tego przyjąć.

Na podstawie wniosków złożonych przez podmiot składający, do projektu koncepcji zostały zgodnie § 45i ust. 1 ww. ustawy wydane stanowiska organów ochrony przyrody.

W stanowiskach przesłanych przez Urzędy Krajskie Kraju Pardubického i Kraju Kralowohradeckiego, Dyrekcje Parków Krajobrazowych (chráněné krajinné oblasti) Broumovsko [Ziemia Broumowska], Český ráj [Czeski Raj], Jeseníky [Jesioniki], Jizerské hory [Góry Izerskie], Lužické hory [Góry Łużyckie], Orlické hory [Góry Orlickie] i Poodří [Poodrze] wskazano, że **nie można wykluczyć znaczącego oddziaływania** Programu na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków sieci obszarów chronionych Natura 2000

Z powyższego wynika, że należy opracować koncepcję wpływu koncepcji na SCI i SPA (tak zwana ocena „naturowa”) zgodnie z § 45i powyższej ustawy. Wyniki oceny naturowej są częścią rozdziału 4. Prognozy.

Wpływy koncepcji na zdrowie publiczne zostały poddane ocenie osoby posiadającej zaświadczenie o specjalistycznym przygotowaniu w dziedzinie oceny wpływów na zdrowie publiczne. Ocena wpływów na zdrowie publiczne jest częścią rozdziału 12. Raportu.

Podstawowymi dokumentami, będącymi podstawą do opracowania Prognozy, jest przede wszystkim dokument "Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita

Polska 2014-2020" (wersja kwiecień 2014) oraz inne materiały koncepcyjne i informacje przekazane wykonawcom Prognozy przez podmiot przedkładający, przedstawiciele wykonawców koncepcji oraz przedstawiciele wykonawców oceny ex-ante.

Kolejną podstawą były konsultacje przeprowadzone z organami administracji publicznej, materiały kartograficzne i literaturowe oraz doświadczenia wykonawców w zakresie opracowywania innych SEA oraz materiałów koncepcyjnych, w tym oceny oddziaływania poprzedniego Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007-2013, opracowanej przez autorów niniejszego Zawiadomienia. Podstawowe materiały, które zostały wykorzystane w celu opracowania niniejszego dokumentu, zostały wymienione w zakończeniu Zawiadomienia w rozdziale "Wykaz wykorzystanych materiałów źródłowych".

W celu opracowania rozdziału 2. Oceny „Informacje o aktualnym stanie środowiska na terytorium objętym Programem i jego prawdopodobny rozwój w przypadku, gdyby nie doszło do realizacji koncepcji” zgodnie z § 10b ustęp 3 ustawy nr 100/2001 Dz. U. Republiki Czeskiej o ocenie oddziaływania na środowisko, z późn. zmianami, wykorzystano następujące materiały.

Ponadto potrzebne było dotrzymanie procedur ustalonych zgodnie z §13, ust. 2 ustawy RCz nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, w aktualnym brzmieniu, którego podstawą jest fakt, że stan środowiska na obszarze wspieranym przez Program w danym państwie opisuje się na podstawie danych, wymaganych przez Ministerstwo Środowiska danego państwa.

Raport został opracowany przez zespół projektowy spółki RADDIT consulting s.r.o. pod kierownictwem Ing. Bohumila Sulka, CSc., osoby posiadającej autoryzację i uprawnienia do opracowywania dokumentacji i ekspertyz w rozumieniu ustawy nr 100/2001 Dz.U. (posiadającej autoryzację w rozumieniu § 19 ust. 1 ustawy).

Zgodność oceny wymienionej koncepcji z obowiązkami wynikającymi z przepisów prawa została skonfrontowana z obecnie obowiązującym ustawodawstwem. W czasie opracowywania Zawiadomienia, jego wykonawcy nie były znane inne istotne okoliczności, które mogłyby mieć znaczący wpływ na ocenę koncepcji.

Zasięg analizowanego obszaru

Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska 2014-2020 dotyczy sąsiednich części obszarów Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej, które na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obejmują teren jednego całego województwa i części dwóch województw a po stronie RCz obejmują teren pięciu krajów - patrz rysunek 1. Długość granicy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską wynosi 796 km, co stanowi około 23% łącznej długości granicy Rzeczypospolitej Polskiej i około 33% łącznej długości granicy Republiki Czeskiej. Dla obu państw jest to najdłuższa zewnętrzna granica. Całkowita powierzchnia obszaru wsparcia programu wynosi 47 097 km². Po czeskiej stronie granicy to 23 135 km² (co stanowi jedną trzecią powierzchni Republiki Czeskiej). Polska część obszaru wsparcia obejmuje 23 962 km² (niemal 8% powierzchni całego kraju).

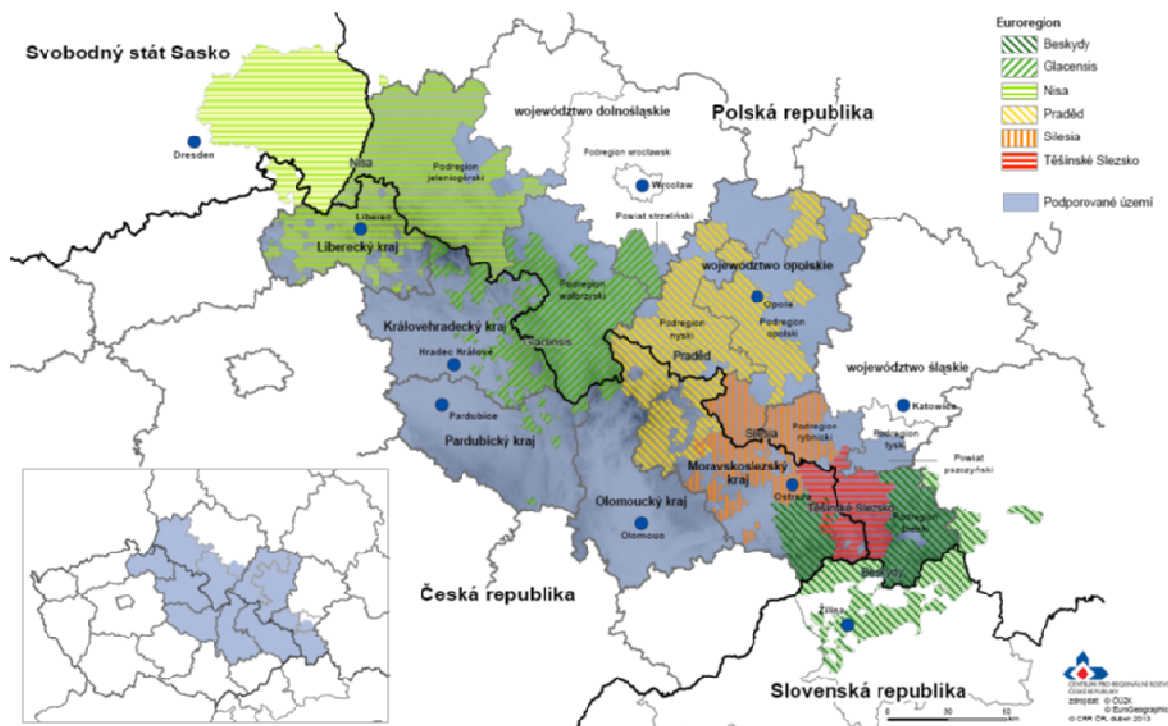
Republika Czeska:

- kraj liberecki
- kraj kralowohradecki
- kraj pardubicki
- kraj ołomuniecki
- kraj morawsko-śląski

Rzeczpospolita Polska:

- część województwa dolnośląskiego (podregiony jeleniogórski i wałbrzyski oraz powiat strzeliński)
- województwo opolskie
- część województwa śląskiego (podregiony rybnicki i bielski oraz powiat pszczyński)

Rysunek 1. Obszar objęty Programem

Dokument „Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020” został opracowany zgodnie z zasadami planowania strategicznego dokumentów rozwojowych, z udziałem podmiotów kluczowych dla rozwoju terytorium i jego przygotowania.

Obligatoryjne działania w ramach procedury do czasu złożenia Prognozy:

1. Rzeczpospolita Polska wyraziła zainteresowanie wzięciem udziału w międzypaństwowej ocenie w ramach wstępnych rozmów prowadzonych pomiędzy Ministerstwem Rozwoju Regionalnego RCz, Ministerstwem Rozwoju Regionalnego RP, Ministerstwem Środowiska RCz oraz Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska RP w dniu 17.10.2013. Zgodnie z umową, którą zawarto na niniejszym spotkaniu, zaakceptowano schemat oceny międzynarodowej oraz uzgodniono, że procedura oceny zostanie rozbudowana o kolejne kroki fakultatywne, które zapewnią polskiemu społeczeństwu odpowiedni dostęp do procedury oceny.
2. W dniu 10.02.2014 Zawiadomienie o koncepcji w języku polskim zostało przez odpowiedni urząd Republiki Czeskiej doręczone Instytucji Krajowej Programu w Rzeczpospolitej Polskiej. Zawiadomienie upubliczniono w Polsce zgodnie z legislacją RP, uwagi, propozycje i zalecenia ze strony polskiej przekazano odpowiedniemu urzędowi w Republice Czeskiej w dniu 21.03.2014.
3. Na podstawie opinii przekazanych w odniesieniu do Zawiadomienia (w tym opinii polskiej strony) w dniu 14.4.2014 r. właściwy urząd wydał Wnioski z postępowania w sprawie ustalenia zakresu oceny (scoping), które między innymi określiły treść i zakres Prognozy nie tylko w zakresie podstawowych ustawowych wymogów, określonych w § 2, § 10b) oraz załączniku nr 9 ustawy, ale również wykraczających poza ramy ustawowe, z ukierunkowaniem na aspekty wynikające z postępowania w sprawie ustalenia zakresu – scopingu.

Wybrane fakultatywne działania w ramach procedury do czasu złożenia Prognozy

1. Konsultacje Składającego i wykonawcy Programu z właściwym urzędem MŚ RCz co do poszczególnych aspektów opracowania Prognozy i procedury oceny międzypaństwowej.
2. Spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (MMR) Republiki Czeskiej, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP, Ministerstwa Środowiska (MŚ) Rep. Czeskiej oraz Generalnej Dyrektji Ochrony Środowiska RP, z udziałem osoby opracowującej Ocena, odbyło się w dniu 17.10.2013, a jego celem było uzgodnienie zakresu międzynarodowej procedury oceny w kontekście wymowy przepisów prawa obowiązujących w Republice Czeskiej.
3. Prezentacje postępu prac w zakresie opracowywania Oceny na posiedzeniach międzynarodowej grupy Task Force, dotyczące przede wszystkim współpracy w ramach włączania społeczeństwa obu krajów do procesu oceny ponad ramy procedury ustawowej (np. Ostrava 30.9.2013, Bialsko-Biala 16.12.2014, Jarnołtówek 2.4.2014).

4. Udział w spotkaniach przedstawicieli wnioskodawców i zespołu SEA, zorganizowanych przez MMR Republiki Czeskiej w związku z przygotowaniem programów (operacyjnych) na lata 2014-2020 (na przykład 5.09.2013, 14.02.2014).
5. Zorganizowanie otwartego seminarium w dniu 3.4.2014 w Gluchołazach w celu omówienia wersji roboczej Programu i Zawiadomienia oraz pozyskania między innymi kolejnych uwag, propozycji i zaleceń społeczeństw obu krajów (szczegółowy opis innych instrumentów na rzecz wspomaganie udziału w procesie oceny).

Planowane obligatoryjne działania w ramach procedury po złożeniu Prognozy

1. Opublikowanie Programu, w tym Prognozy oraz jego przesłanie określonym urządnom administracyjnym oraz jednostkom samorządu terytorialnego na podstawie § 10f), ust. 2 cytowanej ustawy. Przesłanie polskiej wersji Programu i Prognozy stronie polskiej w celu zaopiniowania.
2. Zbieranie opinii ze strony urzędów administracyjnych objętych Programem, jednostek samorządów lokalnych oraz społeczeństwa przez cały okres upublicznienia Programu, w tym uwag, propozycji i zaleceń ze strony polskiego społeczeństwa.
3. Konsultacje społeczne projektu Programu na podstawie § 10f), ust. 4 cytowanej ustawy (Č.Těšín / Cieszyn).
4. Wydanie stanowiska dotyczącego oceny oddziaływania Programu na środowisko oraz zdrowie publiczne przez Ministerstwo Środowiska RCz na podstawie projektu Programu, opinii do niego złożonych oraz konsultacji społecznych na podstawie § 10g), ust. 1 cytowanej ustawy.

Planowane kroki fakultatywne w procedurze następującej po złożeniu Oceny

1. Wsparcie udziału społeczeństwa z obu krajów w rozpatrywaniu Programu i Prognozy (zob. następny rozdział)

Wspomaganie włączenia społeczeństwa w proces oceny oddziaływania Programu na środowisko

W ramach procedury SEA "Ocena oddziaływania Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 na środowisko" uzgodniono z MRR RCZ - a za jego pośrednictwem również ze stroną polską – przeprowadzenie fakultatywnych działań wspomagających szerszy udział społeczeństwa w procesie oceny tego dokumentu programowego. Te dobrowolne działania realizowano zgodnie z ustawodawstwem RCz, RP oraz Unii Europejskiej, z celami Konwencji z Aarhus, zapisami Konwencji Espoo oraz zgodnie z odnoszącymi się do tej kwestii metodologiami i zaleceniami. Proponując i realizując działania wspomagające włączenie społeczeństwa wykorzystano doświadczenia wykonawcy Oceny w zakresie opracowania SEA Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2006-2013.

Zaproponowana procedura została skonsultowana ze Składającym Programu oraz właściwym urzędem oraz za pośrednictwem Grupy Roboczej zaprezentowana w celu osiągnięcia jak największego udziału społeczeństwa z obu krajów. Działania wspomagające udział społeczeństwa realizowano – oprócz działań obligatoryjnych, wynikających z ustawy RCZ nr 100/2001 Dz. U. z późn. zm. (działania realizowane przez MŚ RCz) - przede wszystkim w drodze następujących działań:

- Na stronach internetowych Wspólnego Sekretariatu Technicznego na bieżąco umieszczano podstawowe informacje dotyczące Programu, terminów jego opracowania oraz możliwości udziału społeczeństwa w procesie jego oceny.
- Podstawowe informacje dotyczące możliwości udziału społeczeństwa prezentowano na posiedzeniach task Force (patrz wyżej wymienione posiedzenia w okresie wrzesień 2013 – kwiecień 2014 r.), której członkowie ze strony polskiej i czeskiej zostali poproszeni o współpracę w zakresie rozesłania informacji o opublikowanym Programie, procedurze jego oceny oraz możliwościach składania uwag, wniosków oraz zaleceń do Programu i dokumentów SEA przez społeczeństwo.
- W dniu 3.4.2014 w Gluchołazach odbyło się otwarte seminarium robocze, na które zaproszono uczestników na podstawie obszernej listy kontaktów, opracowanej zgodnie z zaleceniem przedstawicieli Instytucji Zarządzającej i Instytucji Krajowej Programu. Celem seminarium było przede wszystkim zapoznanie zainteresowanych z Programem, ze stanem jego opracowania oraz częściowymi rezultatami oceny SEA.
W seminarium oprócz społeczeństwa uczestniczyli również przedstawiciele MRR RCz, MIR RP, MŚ RCz oraz niektórzy przedstawiciele samorządów regionalnych oraz euroregionów. Wszystkie sugestie, uwagi, wnioski i zalecenia z posiedzenia wykorzystano w ramach procedury postępowania w zakresie ustalenia zakresu – scopingu (patrz udział przedstawiciela MŚ RCz), dla celów opracowania Prognozy oraz w pracach nad Programem.

Standardowe (obligatoryjne) działania na rzecz udziału społeczeństwa w procesie oceny oddziaływania Programu na środowisko wynikały z wymogów ustawy RCZ nr 100/2001 Dz. U. z późn. zm. odnoszących się do tej kwestii i obejmowały, ewentualnie po złożeniu Prognozy będą obejmować przede wszystkim następujące czynności:

- Umieszczenie Zawiadomienia w systemie informacyjnym (MŚ RCz) EIA/SEA;
- Przesłanie Zawiadomienia do określonych urzędów administracyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego w celu uzyskania ich opinii;
- Przesłanie Zawiadomienia polskiej stronie;
- Analogiczna procedura konsultacji Zawiadomienia w Rzeczypospolitej Polskiej;
- Opublikowanie Wniosków z postępowania w celu ustalenia zakresu Oceny w systemie informacyjnym EIA/SEA oraz ich przesłanie m. in. do określonych urzędów administracyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego oraz stronie polskiej;
- Umieszczenie Programu i Prognozy w systemie informacyjnym EIA/SEA;

- Przesłanie Programu i Prognozy do określonych urzędów administracyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego w celu uzyskania ich opinii;
- Przesłanie Programu i Prognozy stronie polskiej;
- Analogiczna procedura konsultacji Programu oraz Prognozy w Rzeczypospolitej Polskiej;
- Publiczne negocjowanie Programu na terytorium przezeń objętym (informacje o dacie i miejscu, w którym odbywać się będą publiczne negocjacje, podane zostaną za pośrednictwem Internetu oraz innych kanałów informacyjnych, standardowych dla danego miejsca w Republice Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej). Następnie adresatom (w takiej samej ilości, jak w przypadku otwartego seminarium) przesłane zostaną zaproszenia na wydarzenie.
- Opublikowanie stanowiska właściwego urzędu (MŚ RCz) oraz jego przesłanie stronie polskiej.

1 ZAKRES I CELE KONCEPCJI, JEJ ODNIESIENIE DO INNYCH KONCEPCJI

1.1 Zakres i cele koncepcji

Nazwa koncepcji

Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska 2014–2020.

Wskazany powyżej Program jest strategicznym dokumentem. Struktura Programu uwzględnia wymogi Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna".

Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 w nowym okresie programowania będzie trzecim z kolei programem funkcjonującym po przystąpieniu RCz do UE, który dotyczy współpracy transgranicznej na tym pograniczu. Przed przystąpieniem RCz i RP do UE wspierania współpracy transgranicznej dotyczył program Phare, po wejściu do UE, w okresie 2004-2006 Inicjatywa Wspólnotowa Interreg IIIA. Od okresu programowania 2007-2013 współpraca transgraniczna objęta jest Programem Współpracy Transgranicznej.

Program przyczyni się do rozwoju Strategii Unii Europejskiej, dotyczącej inteligentnego i zrównoważonego wzrostu, wspierającej włączenie społeczne i osiągnięcie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Program Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020, zatwierdzony w przyszłości przez rządy obu państw i Komisję Europejską, stanowi warunek Komisji Europejskiej dla finansowania projektów transgranicznych ze źródeł unijnych w obu wymienionych krajach. Program będzie podstawą dla organów administracji państwowej i samorządowej w ramach działania na rzecz interesu publicznego i stosowania ich kompetencji decyzyjnych w obszarze przygranicznym, w którym elementem podstawowym jest planowanie i zatwierdzanie projektów rozwojowych.

Program będzie realizowany za pośrednictwem projektów, których niezbędnym warunkiem realizacji jest ich wymiar transgraniczny. Określony on jest przede wszystkim poprzez to, że projekty realizowane są wspólnie po obu stronach granicy, przy udziale co najmniej jednego czeskiego i jednego polskiego partnera projektu, a efekty tej współpracy muszą mieć pozytywny wpływ na obie strony granicy. Projekty realizowane są zgodnie z zasadą Partnera Wiodącego, co oznacza, że jeden z partnerów projektu przejmuje całkowitą odpowiedzialność za realizację całego projektu w stosunku do Instytucji Zarządzającej.

Program Współpracy Transgranicznej obejmuje – w przeciwieństwie do programów finansowanych ze środków UE w ramach Celu 1 - szersze spektrum działań. Dotyczy zarówno finansowania projektów "miękkich", ukierunkowanych na współpracę instytucji i mieszkańców, jak i projektów infrastrukturalnych obejmujących przykładowo komunikacyjną dostępność obszaru. Jednak ze względu na wartość dostępnych środków finansowych dotyczy projektów infrastrukturalnych o znaczeniu bardziej lokalnym lub regionalnym.

Całkowita powierzchnia obszaru wsparcia Programu wynosi 47 094 km². Po czeskiej stronie granicy to 23 135 km² (co stanowi jedną trzecią powierzchni Republiki Czeskiej). Polska część obszaru wsparcia obejmuje 23 962 km² (niemal 8% powierzchni całego kraju).

Program obejmuje następujące części:

Sekcja 1: Strategia dotycząca wkładu programu ewt w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięcie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

Sekcja 2: Osie priorytetowe

Sekcja 3: Plan finansowy

Sekcja 4: Przepisy wykonawcze do programu EWT

Sekcja 5: Zasady horyzontalne

Główne cele Programu

Główne cele Programu zdefiniowane są zgodnie z zalecaną metodyką dotyczącą opracowywania programów operacyjnych.

Poszczególne osie priorytetowe obejmują priorytety inwestycyjne, którym odpowiadają konkretne cele szczegółowe. Cele te są osiągane poprzez typy działań, które są wymieniane w przykładowym wykazie w ramach projektu Programu.

Wykaz osi priorytetowych, celów szczegółowych oraz przykładowe działania służące do ich osiągnięcia:

Oś Priorytetowa 1. Wspólne zarządzanie ryzykiem

Priorytet Inwestycyjny 1.1.: Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Cel szczegółowy: Podniesienie transgranicznej gotowości do podejmowania działań podczas rozwiązywania sytuacji kryzysowych

Typy przedsięwzięć:

1. Inwestycje w rozwój wspólnych lub połączonych systemów zapobiegania, monitorowania, reagowania i usuwania skutków zagrożeń
2. Działania inwestycyjne mające na celu zwiększenie zdolności służb ratowniczych i porządkowych do skutecznego podejmowania działań po obu stronach granicy
3. Wspólne specjalistyczne przygotowanie pracowników jednostek ratowniczych/porządkowych i jednostek zarządzania kryzysowego mające na celu wzmocnienie gotowości do podejmowania działań transgranicznych

Oś Priorytetowa 2. Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

Priorytet Inwestycyjny 2.1.: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich rozwój

Cel szczegółowy: Poprawa warunków dla zatrudnienia poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczych i kulturowych zasobów regionu.

Typy przedsięwzięć:

1. Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza
2. Wspieranie wykorzystania niematerialnego dziedzictwa kulturowego
3. Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego
4. Wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych
5. Opracowania studyjne, strategie, plany zmierzające do wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych

Oś Priorytetowa 3. Edukacja i kwalifikacje

Priorytet Inwestycyjny 3.1.: Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia

Cel szczegółowy: Poprawa sytuacji osób wchodzących na transgraniczny rynek pracy

Typy przedsięwzięć

1. Przygotowanie i realizacja wspólnego kształcenia
2. Współpraca między instytucjami edukacyjnymi a instytucjami na rynku pracy
3. Rozwój kształcenia językowego w ramach systemu oświaty

Oś Priorytetowa 4. Współpraca instytucji i społeczności

Priorytet Inwestycyjny 4.1.: Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami

Cel szczegółowy: Zwiększenie intensywności współpracy instytucji i społeczności w regionie przygranicznym

Typy przedsięwzięć

1. Inicjatywy zmierzające do wzmacniania integracji na poziomie lokalnym, współpraca społeczeństwa obywatelskiego i inne działania przyczyniające się do spójności na poziomie lokalnym
2. Rozwój współpracy instytucji administracji publicznej
3. Tworzenie i rozwój transgranicznych sieci współpracy, łącznie ze współpracą z i między pozarządowymi organizacjami non-profit

Oś Priorytetowa 5. Pomoc techniczna

Ta oś priorytetowa służy finansowaniu czynności związanych z zarządzaniem i obsługą administracyjną Programu i ze względu na swój charakter nie podlega ocenie z perspektywy oddziaływania Programu na środowisko i zdrowie publiczne.

1.2 Stosunek wobec innych koncepcji i możliwość kumulacji wpływów na środowisko naturalne

Ze względu na cel i charakter koncepcji można spodziewać się związku między Programem a szeregiem dokumentów krajowych (dokumentów z obu krajów biorących udział w koncepcji), ale również dokumentów europejskich.

Z drugiej strony trzeba wziąć pod uwagę proces tworzenia Programu, wywodzący się z ram prawnych na okres programowania 2014-2020. Program stanowi cele tematyczne, które wiążą się z priorytetami Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Ze względu na Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1299/2013 z dnia 17.12.2013 o szczególnych postanowieniach dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, wyodrębniono cztery cele tematyczne, które umożliwią jak najlepsze wykorzystanie synergicznych efektów między poszczególnymi priorytetami inwestycyjnymi, które umożliwią również najbardziej adekwatne reagowanie na potrzeby terytoriów przygranicznych w ramach współpracy transgranicznej.

Poniżej w niniejszym rozdziale podane zostały kluczowe istotne dokumenty strategiczne, które mogą mieć wpływ na realizację Programu i oddziaływanie na terytorium objęte wsparciem. W związku z tym, że zestawienie dokumentów nie jest w tym przypadku prymarnym źródłem wyznaczenia ramy oceny, podano podstawowe zestawienie dokumentów strategicznych, których implementacja może mieć istotny wpływ na dane terytorium.

Jeśli chodzi o dokumenty międzynarodowe, są to przede wszystkim o następujące z nich:

- Strategia Europa 2020

- Wspólne Ramy Strategiczne
- Specyficzne zalecenia Rady 2013
- Piąty Raport Kohezyjny w sprawie spójności gospodarczej i społecznej
- Protokół z Kioto i Konwencja ramowa w sprawie zmiany klimatu
- Strategia EU w zakresie dostosowania do zmian klimatu, KOM(2013)216

Projekty realizowane w ramach Programu uzupełnione zostaną działaniami realizowanymi w ramach innych programów krajowych RCz i RP. Charakter programu współpracy transgranicznej można jednak uznać za komplementarny z punktu widzenia terytorium objętego wsparciem, nie spodziewamy się bowiem, aby poszczególne priorytety (działania) programów operacyjnych współpracy terytorialnej „konkurowały” z sobą. Ponieważ programy operacyjne opracowywane są na bieżąco wraz z programami współpracy terytorialnej, stanowią one kluczowe dokumenty do porównania z ich zakładaną treścią.

Umowa Partnerstwa na okres programowania 2014-2020 / Dohoda o partnerství (RCz)

Umowa Partnerstwa na okres programowania (RP)

Zarówno Umowa Partnerstwa, jak i poszczególne krajowe programy operacyjne również podlegają ocenie w ramach procesu SEA, co – obok przygotowania zgodnie z rozporządzeniami Komisji Europejskiej – zapobiega kumulacji ewentualnych negatywnych wpływów.

Ze świadomością powyższych faktów podmiot opracowujący Ocenę brał pod uwagę przede wszystkim następujące dokumenty strategiczne:

- Ramy Strategiczne Rozwoju Zrównoważonego RCz 2010+
- Strategia Rozwoju Zrównoważonego Polski do 2025 roku (Polska 2025)
- Polityka państwowa w zakresie środowiska RCz 2012 - 2020
- Ekologiczna polityka Polski 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

oraz inne dokumenty w zakresie ochrony atmosfery, ochrony różnorodności biologicznej, ochrony wód, gleby, lasów, gospodarki odpadami itp.

Z punktu widzenia strategii rozwojowych terytorium objętego wsparciem po obu stronach granicy chodzi o:

- Strategie rozwoju województw Dolnośląskiego, Opolskiego a Śląskiego
- Strategie rozwoju krajów morawsko-śląskiego, ołomunieckiego, pardubickiego, kralowohradeckiego i libereckiego.

Dokumenty strategiczne w zakresie zdrowia publicznego są cytowane w rozdz. 12. Oceny.

W kontekście wykorzystania odpowiednich dokumentów strategicznych stwierdzić można, że dojdzie przede wszystkim do kumulacji pozytywnych, ale częściowo również potencjalnie negatywnych wpływów celów strategicznych Programu, oraz wpływów pozostałych dokumentów

strategicznych. W praktyce może się to przejawiać przede wszystkim przy wdrażaniu działań, które wspierają poszczególne cele globalne i strategiczne koncepcji.

Na konkretnej płaszczyźnie oznacza to zatem, że w trakcie przygotowania i realizacji każdego poszczególnego projektu przeciw potencjalnej negatywnej kumulacji wpływu na poziomie wdrażania projektu oddziaływać muszą następujące metody:

1. Konsekwentna, nie zaś wyłącznie formalna aplikacja kryteriów środowiskowych w wyborze projektów (zob. rozdz. 11. niniejszej Oceny).
2. Konsekwentne wykorzystanie procedur oceny wpływów celów na środowisko (EIA) w przypadkach, w których aplikacja EIA jest odpowiednia.
3. Konsekwentne wykorzystanie procedury oceny wpływu celu na SCI i SPA w przypadkach, w których jego aplikacja jest odpowiednia.
4. Konsekwentna realizacja procedur wydawania pozwoleń budowlanych.

2. INFORMACJE DOTYCZĄCE ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA NA ANALIZOWANYM OBSZARZE ORAZ JEGO PRAWDOPODOBNY ROZWÓJ BEZ REALIZACJI

Wprowadzenie

Opis stanu środowiska naturalnego obejmuje informacje o czeskiej i polskiej stronie danego terytorium. Źródłem informacji na temat strony czeskiej objętej wsparciem Programu są dane dotyczące stanu środowiska naturalnego w całej Republice Czeskiej, ewentualnie w regionach (krajach) objętych Programem. Dane na temat stanu środowiska naturalnego w polskiej części terytorium podano w oparciu o metodę sprecyzowaną w § 13, ust. 2 kodeksu Rep. Czeskiej nr 100/2001 Sb. o ocenie wpływu na środowisko naturalne, z późn. zm., którego istotą jest następujący fakt: stan środowiska naturalnego w obszarze objętym wsparciem Programu na terytorium danego państwa opisywany jest w oparciu o dane otrzymane od Ministerstwa Środowiska Naturalnego danego państwa. Otrzymanym dokumentem był w tym wypadku raport Głównego Urzędu Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej pt. „Ochrona środowiska naturalnego”¹, przesłany przez stronę polską w nawiązaniu do wcześniejszych spotkań. Pozostałe informacje zaczerpnięto także z analizy socjoekonomicznej opracowanej w ramach Programu oraz z innych źródeł (zob. również rozdział „Spis wykorzystanych materiałów”).

Celem rozdziału poświęconego stanowi środowiska nie jest przeprowadzenie kompleksowej analizy stanu środowiska, będącej celem samym w sobie, ale wskazanie bardziej istotnych problemów i trendów w zakresie zanieczyszczenia poszczególnych komponentów środowiska oraz ich geograficznego przenoszenia. Stan środowiska naturalnego jest zasadniczo niezbędną podstawą odpowiedniego rozdziału „Oceny wpływów na środowisko naturalne i zdrowie publiczne”, w której jednym ze źródeł jest wyznaczenie celów referencyjnych środowiska naturalnego. W dokumencie „Ocena” stan środowiska naturalnego opisany został w zmienionym zakresie, zgodnie z odpowiednimi wymaganiami i uwagami organów objętych Ocena.

Ze względu na termin opracowania Prognozy, wszędzie, gdzie było to możliwe, podano dane za rok 2012. W przypadkach, gdy takie dane nie były dostępne, przedstawiono najbardziej aktualne dane, jakie były możliwe do pozyskania.

Do przedstawionego stanu środowiska należy dodać, że dostępne dane, dotyczące obecnego stanu środowiska po polskiej i czeskiej stronie obszaru wsparcia, są odmienne i w wielu przypadkach także trudno porównywalne. Powod - odmienna metodyka i sposoby prezentowania danych o stanie środowiska naturalnego w obu krajach oraz konieczność aplikacji powyższych metod zgodnie z § 13, ust. 2, kodeksu Republiki Czeskiej nr. 100/2001 Sb., o ocenie wpływów na środowisko naturalne, z późn. zm.

Podstawowa charakterystyka stanu środowiska w analizowanym obszarze

2.1. Powietrze

Jakość powietrza w poszczególnych częściach analizowanego obszaru znacznie się różni i zależna jest od lokalizacji źródeł zanieczyszczeń, ich rodzaju, produkcji emisji, jak również od warunków

¹ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1523_PLK_HTML.htm

klimatycznych i zmiennych meteorologicznych. Chociaż poziom zanieczyszczenia powietrza na badanym obszarze w ostatnich latach uległ pewnej poprawie i zmniejszyły się całkowite emisje podstawowych zanieczyszczeń, to odnotowywane poziomy wciąż znacznie przekraczają średnią unijną. Zasadniczym problemem w ostatnich latach staje się lokalny wzrost zanieczyszczenia pyłem (PM₁₀, PM_{2,5}) oraz wzrost koncentracji imisyjnych benzo(a)pirenu w dużych miastach i w pobliżu mocno obciążonych linii komunikacyjnych. To efekt skumulowanego oddziaływania dużych stacjonarnych źródeł zanieczyszczeń (przemysł, energetyka), transportu, jak również koncentracji małych źródeł zanieczyszczeń na części obszaru (domowe paleniska). Przeciwnie, najlepsza sytuacja występuje na mniej zasiedlonych górskich obszarach przygranicznych.

C.2.1.1. Sytuacja w zakresie emisji zanieczyszczeń

Tabela 2.1. Emisja podstawowych zanieczyszczeń w tonach/rok w wybranych krajach RCZ z wszystkich monitorowanych źródeł, 2011 (Źródło: Czeski Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej).²

Kraj	TZL*		SO ₂		NO _x		CO		VOC*		NH ₃ *	
	[t/rok]	%	[t/rok]	%	[t/rok]	%	[t/rok]	%	[t/rok]	%	[t/rok]	%
Liberecký kraj	2 424,10	4,3	1 956,30	1,1	4 068,80	1,7	9 940,20	2,6	5 228,30	3,8	2 072,70	3,2
Královéhradecký kraj	3 365,90	5,9	5 883,70	3,5	7 561,50	3,4	14 973,20	3,9	7 639,30	5,5	4 898,50	7,5
Pardubický kraj	3 149,30	5,5	12 663,90	7,4	15 079,30	6,7	13 634,40	3,6	7 624,60	5,5	4 809,90	7,3
Olomoucký kraj	3 244,30	5,7	4 491,60	2,6	10 133,20	4,5	16 761,20	4,4	7 917,90	5,7	4 212,90	6,4
Moravskoslezský kraj	6 076,60	10,7	22 339,90	13,1	27 272,60	12,1	138 549,70	36,3	14 791,40	10,6	3 823,40	5,8
CELKEM	18 260,20	32,1	47 335,40	27,7	64 115,40	28,4	193 858,70	50,8	43 201,50	31,1	19 817,40	30,2

Obj. Emisje w powyższej tabeli obejmują duże i średnie stacjonarne źródła, mobilne źródła oraz lokalne paleniska (małe źródła) zgodnie z poprzednim zakwalifikowaniem w rejestrze REZZO 1-4. [REZZO = Rejstřík emisí a zdrojů znečištění ovzduší/Rejestr Emisji i Źródeł Zanieczyszczenia Powietrza]

Tabela 2.2. Emisja podstawowych zanieczyszczeń ze źródeł o znaczącym oddziaływaniu na jakość powietrza w tys. ton/rok w wybranych regionach RP, 2012 (Źródło: GUS)

NUTS 3	Emisje ze źródeł stacjonarnych o znaczącym oddziaływaniu na jakość powietrza			
	Zanieczyszczenia stałe	Emisje gazowe łącznie	(w tym) SO ₂	(w tym) NO _x
Podregion jeleniogórski	1,6	16 040	34,4	12,1
Podregion wałbrzyski	0,6	542	1,1	0,7
Podregion nyski	0,5	230	1,1	1,4
Podregion opolski	1,7	12293	9,6	19,3
Podregion rybnicki	1,8	9515	28,4	17,9
Podregion bielski	0,6	780	3,2	1,2
Suma	6,8	39 400	77,8	52,6

Obj.: Emisje w powyższej tabeli obejmują tylko emisje źródeł o znaczącym oddziaływaniu na jakość powietrza

Po czeskiej stronie badanego obszaru w 2011 roku w porównaniu z poprzednimi latami w przypadku wszystkich zanieczyszczeń odnotowano spadek. Największym producentem w czeskiej

² ZS (TZL) = zanieczyszczenia stałe, SO₂ = dwutlenek siarki, NO_x = tlenki azotu, CO = tlenek węgla, LZO (VOC)= lotne związki organiczne, NH₃ = amoniak

części badanego obszaru pozostaje nadal kraj morawsko-śląski, który należy do krajów z największą produkcją zanieczyszczeń w ramach całej Republiki Czeskiej. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest duży stopień zurbanizowania, koncentracja transportu, koncentracja źródeł zanieczyszczenia z przemysłu i energetyki, transport zanieczyszczeń na odległości oraz obciążenia z małych źródeł zanieczyszczenia powietrza (lokalne paleniska). Kolejnymi terenami o dużej produkcji emisji są źródła zanieczyszczenia powietrza z energetyki i przemysłu chemicznego (kraj pardubicki), aglomeracje miast krajowych (Pardubice, Hradec Králové) oraz okolice głównych arterii komunikacyjnych.

Również w Polsce w ostatnich latach (w tym przypadku dziesięcioleciu) nastąpiło zróżnicowane zmniejszenie emisji podstawowych substancji zanieczyszczających. Dotyczy to przede wszystkim dwutlenku siarki (spadek o 37% w 2011 roku w stosunku do 2000 roku). Przeciwnie, zwiększyła się przykładowo emisja tlenku węgla oraz substancji organicznych (10%, wzgl. 8%).

Problemem w zakresie zanieczyszczenia powietrza na terenie obszaru są nie tylko duże źródła przemysłowe i energetyczne, ale również lokalne paleniska, charakteryzujące się niedoskonałym spalaniem paliw o niższej jakości oraz transport. Lokalne paleniska mają wpływ na zanieczyszczenie powietrza przede wszystkim w miesiącach zimowych w czasie pogody inwersyjnej, będąc znaczącym producentem stałych zanieczyszczeń oraz szerokiej gamy substancji organicznych. W RCz zanieczyszczenie zwiększa się także na obszarach, gdzie istnieje możliwość stosowania alternatywnego ogrzewania paliwami bardziej szlachetnymi (gaz). Przyczyną jest częściowy powrót do ogrzewania paliwami stałymi, spowodowany rosnącymi kosztami ogrzewania przy jednoczesnej dostępności tańszych rodzajów paliw stałych, czemu w niektórych przypadkach towarzyszy także spalanie odpadów z wszystkimi wynikającymi z tego negatywnymi skutkami. Wraz z transportem wpływa to nie tylko na otoczenie aglomeracji, ale także na obszary stosunkowo oddalone, które pozostają w zasięgu dużych stacjonarnych źródeł zanieczyszczenia.

Znaczenie transportu rośnie przede wszystkim w efekcie jego rosnącego natężenia – zarówno krajowego, jak i międzynarodowego, przede wszystkim ruchu TIR-ów. Mobilnymi źródłami zanieczyszczenia o największym znaczeniu są więc mocno obciążone szlaki komunikacyjne w okolicach aglomeracji oraz w pobliżu tras tranzytowych.

Na opisaną sytuację dotyczącą transportu wskazuje także porównanie emisji z poszczególnych typów źródeł zanieczyszczenia powietrza:

Po stronie czeskiej (2011):

- produkcja zanieczyszczeń stałych z dużych źródeł stacjonarnych stanowi połowę (w szczególności z powodu wcześniejszego odpylenia źródeł) w porównaniu z paleniskami lokalnymi i niemal jedną trzecią w porównaniu z transportem
- produkcja tlenków azotu z transportu osiąga niemal poziom produkcji tego zanieczyszczenia z dużych źródeł stacjonarnych
- produkcja lotnych substancji organicznych z lokalnych palenisk stanowi ponad pięciokrotność w stosunku do emisji z dużych źródeł, również transport wytwarza niemal dwukrotnie więcej aniżeli duże źródła.

Po stronie polskiej również można zaobserwować widoczną tendencję co do udziału emisji z poszczególnych grup źródeł:

- udział źródeł mobilnych wzrósł w produkcji pyłu z 17% do 23% (2000 - 2011)
- przeciwnie, udział dużych źródeł stacjonarnych (przemysł, energetyka) w danym okresie się zmniejszył (ze względu na zwiększenie udziału źródeł mobilnych są to wartości względne).

2.1.2. Sytuacja w zakresie jakości powietrza

Największe stężenia zanieczyszczeń w powietrzu występują w czasie złych warunków dyspersji oraz meteorologicznych (np. inwersje), przede wszystkim w chłodnej połowie roku, prowadzących do powstawania sytuacji smogowych. Między innymi również dlatego, pomimo spadku produkcji emisji, stężenia zanieczyszczeń w powietrzu odpowiednio nie maleją – można odnotować raczej stagnację lub wręcz niewielki wzrost stężeń. Zdarzające się odchylenia wynikają przede wszystkim z warunków meteorologicznych oraz warunków dyspersji.

Tabela 2.3. Dopuszczalne poziomy wybranych substancji zanieczyszczających w powietrzu RCz/RP (normy są w obu krajach porównywalne)

Substancja	Okres uśredniania	Dopuszczalny poziom	Maksymalna dopuszczalna liczba przekroczeń normy w roku
PM ₁₀	rok kalendarzowy	40/40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	–
	1 doba (24 godziny)	50/50 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	35
PM _{2,5}	rok kalendarzowy	25/25 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	–
NO ₂	rok kalendarzowy	40/40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	–
	1 godz.	200/200 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	18
benzen	rok kalendarzowy	5/5 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	–
benzo[a]piren	1 rok	1/1 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$	–
SO ₂	1 doba (24 godziny)	125/125 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	3
	1 godz.	350/350 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	24

Ze względu na cechy zanieczyszczenia powietrza i jego znaczenie, przede wszystkim wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie mieszkańców obszaru wsparcia, jako główne reprezentatywne zanieczyszczenie do celów oceny oddziaływania Programu na środowisko wybrano stężenie zanieczyszczenia pyłem zawieszonym (PM₁₀).

Frakcje pyłu zawieszonego PM₁₀

Średnie roczne stężenia PM₁₀

Norma rocznego średniego stężenia PM₁₀ była w 2012 roku przekroczona na 15 stacjach spośród 127 monitorowanych na terenie całej RCz. Wszystkich 15 stacji znajduje się na obszarze Programu, na terenie kraju morawsko-śląskiego. W 2011 roku norma została przekroczona na 18 z 169 stacji. Najwyższe wartości średnioroczne odnotowano na stacjach Bohumín (52,7 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$) i Věřňovice (51,6 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$).

W województwie śląskim norma średniego rocznego stężenia PM₁₀ została w 2012 roku przekroczona na 18 z 22 stacji. Jedna z 4 stacji, na której nie odnotowano przekroczenia, znajduje się na obszarze Programu w Cieszynie a zdecydowana większość przekroczeń wystąpiła poza analizowanym obszarem. W województwie dolnośląskim, w podregionach wałbrzyskim i jeleniogórskim, norma została przekroczona na 2 stacjach z 8 (Jelenia Góra, Nowa Ruda). W województwie opolskim średnie roczne stężenie przekroczone zostało na 1 z 7 stacji (Kędzierzyn-Koźle).

Maksymalne stężenia jednogodzinne PM₁₀

Pod względem stężeń jednogodzinnych w 2012 roku, podobnie jak w latach poprzednich, najgorsza sytuacja wystąpiła w kraju morawsko-śląskim. Największą liczbę przekroczeń odnotowano na stacji Ostrava – Radvanice ZÚ - 116x. Maksymalne dobowe stężenia PM₁₀ odnotowano na stacji Věřňovice – 549,1 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Norma dobowego stężenia PM₁₀ była w 2012 roku przekroczone na ponad połowie stacji również w kraju ołomunieckim. Na stacji Olomouc – Hejčín przekroczenia wystąpiły 56-krotnie a maksymalne dobowe stężenie osiągnęło poziom 171,2 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. Przekroczenia wartości dopuszczalnych miały miejsce także w kraju pardubickim (Pardubice Dukla – liczba przekroczeń 40x, 150,5 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$) oraz w kraju kralowohradeckim (Hradec Králové - Brněnská - 40x, 147 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$).

Na wszystkich siedmiu stacjach monitorujących w województwie opolskim w 2012 roku przekroczenie najwyższego dobowego stężenia wystąpiło częściej, aniżeli wynosi dopuszczalna norma 35 dni. Liczba przekroczeń wynosiła od 44 dni (Głubczyce) do 62 dni (Kędzierzyn – Koźle). Wskazana norma została przekroczone także na 21 stacjach z 22 w województwie śląskim. W aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej przekroczenia wynosiły 2,6-3-krotność poziomu dopuszczalnego, w Bielsku-Białej dopuszczalną liczbę dni przekroczone dwukrotnie. Największe wartości osiągnął percentyl 90,4 na stacji w Rybniku – 132 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. W województwie dolnośląskim limit ten został przekroczone na 5 stacjach z 8 leżących na analizowanym obszarze. Największą liczbę przekroczeń odnotowano na stacji Nowa Ruda (112 dni) oraz Jelenia Góra (86 dni).

Po stronie polskiej gros przekroczeń wartości stężeń PM₁₀ nie wystąpiło wprawdzie na analizowanym obszarze, niemniej jednak – jak już wskazano – na większości obszaru wsparcia wartości dopuszczalne są przekraczane. Najgorsza sytuacja na obszarze wsparcia występuje w południowej części podregionu jeleniogórsko-wałbrzyskiego (powiat kłodzki), gdzie przekraczane są wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji (obszar C). Podobnie wygląda to na całym obszarze podregionu opolskiego, za wyjątkiem miasta Opole. Najwyższe stężenia w województwie śląskim występują w podregionie rybnickim.

Fracje pyłu zawieszonego PM_{2,5}

W RCz stężenia PM_{2,5} mierzone były w 2012 roku na 43 stacjach, w 2011 roku na 49 stacjach. Wyniki pomiarów wskazują na znaczne zanieczyszczenie frakcją pyłu zawieszonego PM_{2,5}, w szczególności w części aglomeracji kraju morawsko-śląskiego. Porównując wyniki z roczną docelową wartością dopuszczalną (25 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$), okazuje się, że docelowa wartość dopuszczalna została przekroczone łącznie w 10 miejscach (w 2011 roku w 13 miejscach, w 2010 roku w 12 miejscach z 38 w całej RCz). Przede wszystkim dotyczyło to terenów w kraju morawsko-śląskim. Spośród innych terenów analizowanego obszaru był to Přerov - Bělotín w kraju ołomunieckim.

W województwie śląskim norma średniego rocznego stężenia PM_{2,5} została w 2012 roku przekroczone na większości stacji pomiarowych. W aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej średnia roczna wartość wynosiła 33 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$, w Bielsku-Białej 34 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. W województwie dolnośląskim w 2012 roku stężenie PM_{2,5} mierzono tylko na 1 stacji zlokalizowanej na terenie analizowanego obszaru Programu. Odnotowana wartość nie przekraczała poziomu dopuszczalnego, ale była powyżej 20 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. W województwie opolskim w 2012 roku średnie roczne stężenie PM_{2,5} przekroczone zostało na 2 z 3 stacji (najwyższa wartość średnioroczna 30,1 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ - stacja Kędzierzyn-Koźle).

Dwutlenek azotu (NO₂)**Średnie roczne stężenia NO₂**

Roczny poziom dopuszczalny NO₂ przekraczany jest w RCz tylko na ograniczonej liczbie stacji, które zlokalizowane są w miejscach o dużym natężeniu ruchu drogowego w aglomeracjach i dużych miastach. W 2012 roku średnie roczne stężenie NO₂ mierzono na 112 stacjach (cała RCz), w tym na 5 stacjach został przekroczony poziom dopuszczalny a tylko jedna z tych stacji, Ostrava - Českobratrská (43,1 µg.m⁻³), znajduje się na analizowanym obszarze (pozostałe stacje odnotowujące przekroczenia znajdują się w Pradze). W niektórych krajach Programu (kralowohradeckim, ołomunieckim) stężenia NO₂ były podwyższone, ale ani w 2012, ani w 2011 roku poziomy dopuszczalne nie zostały przekroczone. W latach 2011 i 2012 nie odnotowano maksymalnych stężeń jednogodzinnych 200 µg.m⁻³, a więc nie zostały przekroczone dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu.

Podobnie, w województwie opolskim i częściach województw dolnośląskiego i śląskiego należących do obszaru wsparcia, w 2012 roku nie zostały przekroczone ani roczne normy, ani jednogodzinne stężenia dwutlenku azotu. Warto jednak wspomnieć, że w Rybniku w porównaniu z poprzednim rokiem stężenia wzrosły o 20%, chociaż nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego.

Benzen**Średnie roczne stężenia benzenu**

Dopuszczalny poziom substancji został w 2012 roku, podobnie jak w latach poprzednich, w RCz przekroczony na stacjach Ostrava-Přívoz (6,8 µg.m⁻³ w 2011 roku, 5,6 µg.m⁻³ w 2012 roku). Wyższe stężenia związane są z działalnością przemysłową (przede wszystkim produkcja koksu).

Spośród 15 stacji w województwie opolskim roczne poziomy stężenia benzenu przekroczone zostały na 2 stacjach (Kędzierzyn-Koźle 9 µg.m⁻³ i Zdieszowice 7,7 µg.m⁻³). W województwie dolnośląskim w 2012 roku normy benzenu nie zostały przekroczone na żadnej stacji. Dopuszczalne poziomy benzenu nie zostały przekroczone również w województwie śląskim, warto jednak wspomnieć – podobnie jak w przypadku NO₂ – o zwiększeniu poziomów stężeń na stacji w Rybniku z roku na rok o 17%.

Benzo[a]piren

W 2012 roku w czeskiej części analizowanego obszaru stężenia benzo[a]pirenu monitorowano na 12 stacjach, w tym na 10 roczne średnie stężenia przekroczyły poziom dopuszczalny (1 ng.m⁻³). Najwyższe roczne średnie stężenie odnotowano na stacji Ostrava-Radvanice ZÚ (10,8 ng.m⁻³), gdzie wartość docelowa została przekroczona ponad dziesięciokrotnie. Wysokie ponad dopuszczalne stężenia występują jednak na stacjach komunikacyjnych, jak i na stacjach "tła miejskiego" oraz "tła regionalnego" (na przedmieściach).

Na obu stacjach województwa opolskiego, na których dokonywano pomiaru stężenia benzo[a]pirenu, w 2012 roku stwierdzono znaczne przekroczenie poziomów dopuszczalnych (Opole, Głubczyce). W województwie dolnośląskim w 2012 roku wartości dopuszczalne przekroczone zostały na wszystkich 11 stacjach pomiarowych. Najgorsza sytuacja na analizowanym obszarze wystąpiła na stacjach Nowa Ruda i Szczawno-Zdrój, na których wartości przekraczały normę także poza sezonem grzewczym. Podobnie w województwie śląskim wartości

benzo[a]pirenu zostały przekroczone na wszystkich stacjach pomiarowych. Najwyższe wartości na obszarze Programu odnotowane zostały w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej (8,6-15,1 ng.m⁻³) oraz w Bielsku-Białej (7,7 ng.m⁻³). Najwyższe stężenia w sezonie zimowym odnotowano w Rybniku (30,8 ng.m⁻³).

Dwutlenek siarki

Ze względu na znaczące odsiarczenie dużych źródeł zanieczyszczenia powietrza w RCZ, jakie miało miejsce w ostatnich latach, oraz skład przeważającego paliwa – w porównaniu z powyżej wymienionymi substancjami zanieczyszczającymi – dwutlenek siarki nie stanowi w RCz podstawowego problemu w zakresie zanieczyszczenia powietrza.

W RP wciąż jednak należy do znaczących zanieczyszczeń, przede wszystkim w województwie śląskim, gdzie wprawdzie nie przekroczone stężeń jednogodzinnych, ale w przypadku stężeń dobowych (24godzinnych) przekroczenia odnotowano na wielu stacjach (np. Rybnik, Żywiec i in.).

2.2 Hałas

Na terenie RCz wzięto pod uwagę mapy akustyczne będące wynikiem pierwszego etapu strategicznego pomiaru hałasu, które jednak nie są do tej pory sporządzone dla całego terytorium kraju. Do aglomeracji, które są w badanym obszarze najbardziej obciążone hałasem, zalicza się Ostrava. Hałasem dotkniętych jest tu 33 400 mieszkańców dla wskaźnika Ln, czyli 10,8% mieszkańców (dla wskaźnika L_{dwn} to 27 800 osób). Dane z innych aglomeracji (powyżej 150 tysięcy mieszkańców – konkretnie Ołomuniec, Liberec) będą znane dopiero w następnych latach. Również w ich przypadku można spodziewać się wartości rzędu dziesiątek tysięcy. W ramach całej RCz drugą najbardziej obciążoną hałasem miejscowością jest gmina Polom w kraju ołomunieckim (droga R 48) – 57,55% mieszkańców gminy.

W województwie opolskim w 2012 roku pomiary przeprowadzono w 9 miejscach w miastach Paczków, Gorzów Śląski, Lewin Brzeski oraz Ujazd oraz w 3 miejscach na terenie miasta Opole. W zakresie ekwiwalentnych poziomów L_{aeqD} i L_{aeqN} dla dnia i nocy wartości przekroczone zostały na terenie Gorzowa Śląskiego i Lewina Brzeskiego, dla nocy na wszystkich poddanych pomiarom miejscach w Opolu. W województwie śląskim 7 z 16 stacji pomiarowych zlokalizowanych było na obszarze wsparcia Programu. Na 6 z nich przekroczony został limit L_{dwn} (po zmianie/zwiększeniu limitu w 2012 roku przekroczenie wystąpiło tylko na 3 stacjach), podobnie dotyczy to przekroczenia L_n – 6 stacji (po zwiększeniu limitu 2 stacje). W województwie dolnośląskim pomiaru hałasu dokonywano na 57 stacjach pomiarowych (na 40 został przekroczony limit). Jedną z trzech najwyższych odnotowanych wartości powyżej 70 dB wystąpiła na obszarze Programu (Serby) a dwie kolejne niedaleko jego północno-wschodniej granicy (Gać i Psary).

Z powyższych informacji po polskiej i czeskiej stronie wynika, że hałas należy do znaczących problemów obszaru wsparcia.

2.3. Przyroda i krajobraz

Na obszarze wsparcia Programu występuje zarówno krajobraz kulturowy, będący pod wpływem intensywnej działalności antropogenicznej, jak również wiele cennych form krajobrazowych z dużą ilością unikatowych ekosystemów. Najcenniejsze ekosystemy występują na terenach górskich, stanowiących przeważającą część wspólnej granicy i objętych ochroną w ramach wielkoprzestrzennych szczególnie chronionych obszarów – parków narodowych oraz parków krajobrazowych (w RCz odpowiednikiem są chráněné krajinné oblasti). Szczególnie cenne części przyrody objęte są ochroną także w ramach małoprzestrzennych szczególnie chronionych obszarów oraz innych kategorii ochrony, które w obu krajach są nieco odmienne. Po przystąpieniu do Unii Europejskiej do narodowego charakteru ochrony przyrody i krajobrazu w obu krajach dołączyła także sieć obszarów chronionych w ramach Wspólnoty – Natura 2000. Obejmuje ona obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOOS), które mają na celu ochronę wybranych gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Spośród wielkoprzestrzennych szczególnie chronionych obszarów leżących na analizowanym obszarze należy w pierwszej kolejności wymienić Karkonoski Park Narodowy po stronie polskiej oraz Krkonošský národní park po stronie czeskiej, które są – z punktu widzenia swojego charakteru i powierzchni – najważniejszą częścią przyrodniczą obszaru wsparcia Programu oraz jednym z ważnych obszarów w ramach Europy Środkowej, przede wszystkim ze względu na swój charakter i występowanie wielu rzadkich gatunków zwierząt i roślin, w tym reliktywów polodowcowych (ponad dwadzieścia gatunków) oraz gatunków endemicznych, zwłaszcza roślin. Na terenie Karkonoszy znajduje się także Bilateralny Rezerwat Biosfery M&B UNESCO (program Człowiek i Biosfera) Krkonoše/Karkonosze. Teren Karkonoszy należy jednak także do najbardziej zagrożonych, co jest wynikiem rozwoju niektórych form turystyki (przede wszystkim narciarstwa), ściśle związanych z innymi formami (budownictwo apartamentowe, rozwój ośrodków, natężenie ruchu i in.). Po stronie polskiej obszaru wsparcia ustanowiony jest również Park Narodowy Gór Stołowych, który pod względem cech krajobrazowych przypomina formy piaskowcowe, objęte w RCz ochroną w ramach Parku Krajobrazowego Ziemia Broumowska [Chráněná krajinná oblast Broumovsko]. Kolejnymi wielkoprzestrzennymi szczególnie chronionymi obszarami są chráněné krajinné oblasti (CHKO) po stronie czeskiej i parki krajobrazowe po stronie polskiej.

Tabela 2.4. Wielkoprzestrzenne szczególnie chronione obszary na obszarze wsparcia Programu

	Region	Obszar chroniony
czeska część obszaru wsparcia	kraj liberecki	Jizerské hory
		České středohoří
		Kokořínsko
		Lužické hory
	kraj liberecki i kralowohradecki	Český ráj
	kraj kralowohradecki	Broumovsko
	kraj kralowohradecki i pardubicki	Orlické hory
	kraj pardubicki	Železné hory
		Žďárské vrchy
	kraj ołomuniecki	Litovelské Pomoraví
	kraj ołomuniecki i morawsko-śląski	Jeseníky
		Poodří
Beskydy		

polska część obszaru wsparcia	województwo dolnośląskie	Śnieżnicki Park Krajobrazowy
		Książański Park Krajobrazowy
		Ślęzański Park Krajobrazowy
		Rudawski Park Krajobrazowy
		Park Krajobrazowy Doliny Bobru
		Park Krajobrazowy Gór Sowich
		Park Krajobrazowy „Chełmy”
		Przemkowski Park Krajobrazowy
		Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich
		Park Krajobrazowy Dolina Bystrzycy
	województwo opolskie	Park Krajobrazowy Gór Opawskich
		Park Krajobrazowy Góra Świętej Anny
		Stobrawski Park Krajobrazowy
		Załęczański Park Krajobrazowy
	województwo śląskie	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich
		Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego
		Park Krajobrazowy Beskidu Małego
		Żywiecki Park Krajobrazowy*

Natura 2000

Tereny sieci Natura 2000 zostały na terenie obszaru wyznaczone zgodnie z Dyrektywą Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i Dyrektywą 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz obowiązującymi krajowymi przepisami prawa obu krajów.

W czeskiej części analizowanego obszaru znajduje się łącznie 17 obszarów specjalnej ochrony ptaków (najwięcej w kraju morawsko-śląskim), po stronie polskiej 15 OSO, najwięcej w województwie dolnośląskim. Specjalnych obszarów ochrony siedlisk na terenie wsparcia Programu jest kilkaset (tylko w czeskiej części Programu jest ich 300). Największymi SOOS i OSO na terenie analizowanego obszaru są w większości części istniejących wielkoprzestrzennych szczególnie chronionych obszarów. Występowanie obszarów chronionych sieci Natura 2000 na obszarze Programu jest nierównomierne. W kraju ołomunieckim zajmują one 21% powierzchni kraju, natomiast w kraju pardubickim tylko 4%. Po stronie polskiej największy udział obszarów sieci Natura 2000 występuje w województwie śląskim a najmniejszy w opolskim.

Zgodnie z wymogami podmiotu przedkładającego Program do projektu koncepcji wydano – zgodnie z wymogami zapisanymi w ustawie nr 114/1992 Dz. U. o ochronie przyrody i krajobrazu z późniejszymi zmianami – stanowiska organów ochrony przyrody RCz. Z wymienionych stanowisk wynika, że nie można wykluczyć oddziaływania koncepcji na obszary sieci Natura 2000.

Koncentracja szczególnie chronionych obszarów, obszarów sieci Natura 2000 i innych kategorii ochrony jest w czeskiej części obszaru wsparcia wyraźnie ponadprzeciętna. W kraju libereckim obszary chronione wszystkich wyżej wymienionych kategorii zajmują łącznie 52% powierzchni kraju, co stanowi najwięcej w RCz. Ponadprzeciętny udział obszarów chronionych występuje też w krajach ołomunieckim i morawsko-śląskim (30%) oraz w kraju kralowohradeckim (28%). Przeciwnie, w polskich przygranicznych województwach terytorialny zakres ochrony przyrody jest stosunkowo mniejszy w porównaniu z resztą terytorium Polski. Udział obszarów chronionych w żadnym z trzech omawianych województw nie osiąga poziomu średniej ogólnokrajowej (najwięcej województwo opolskie z 27,2% w porównaniu z 32,5% w skali ogólnokrajowej).

2.4. Stare obciążenia środowiskowe

Za stare obciążenia środowiskowe można na analizowanym obszarze uważać przede wszystkim zamknięte, technicznie nieodpowiednie składowiska odpadów, skażone miejsca po wydobyciu węgla kamiennego, stare zakłady przemysłowe i inne. Największym problemem miejsc ze starymi obciążeniami środowiskowymi jest zapewnienie ich sanacji, rekultywacji oraz zabezpieczenie. Podstawowym priorytetem są sanacje starych obciążeń środowiskowych, w przypadku których istnieje ryzyko zanieczyszczenia źródeł wody pitnej.

Utrzymujące się duże występowanie skażonych terenów (starych obciążeń środowiskowych) na terenie Programu należy do historycznych pozostałości działalności prowadzonej w poprzednim ustroju, gdy nie poświęcano wystarczającej uwagi ochronie środowiska oraz gospodarowaniu substancjami szkodliwymi w produkcji przemysłowej i innej. Systematyczne usuwanie tych obciążeń rozpoczęło się w większym stopniu dopiero po 1990 roku.

Na bieżąco aktualizowane informacje znajdują się w bazie danych SEKM (System Ewidencji Skażonych Miejs) MŚ RCz. Wskazanie miejsc na obszarze wsparcia wykracza poza ramy niniejszego Zawiadomienia. Warto jednak wspomnieć dawne tereny wojskowe Ralsko i zwałowisko po wydobyciu i przetwarzaniu uranu w Strąży pod Ralskiem w kraju libereckim, sanację terenów przemysłu chemicznego w kraju pardubickim a w szczególności kraj morawsko-śląski, w którym jest skoncentrowana – ze względu na lokalizację przemysłu ciężkiego w przeszłości – w ogóle największa liczba obciążeń w ramach analizowanego obszaru (np. laguny zużytych olejów rafinerii Ostramo).

W RP raportowanie w tym zakresie wygląda inaczej. W raportach o stanie środowiska przedstawiane są dane dotyczące zdewastowanych i zdegradowanych gruntów, które wymagają rekultywacji i które utraciły wartość użytkową w wyniku warunków naturalnych, zmian środowiskowych lub działalności przemysłowej i szkodliwej rolniczej (do poziomu całych województw). W przypadku województwa opolskiego w 2012 roku było to łącznie 2 888 ha, w całym województwie dolnośląskim 8 076 ha a w całym województwie śląskim 4 819 ha. Z punktu widzenia obciążenia obszaru Programu w formie brownfields, przede wszystkim w formie niewykorzystywanych terenów poprzemysłowych, po stronie polskiej problem ten analogicznie dotyczy przede wszystkim podregionu rybnickiego. Jednak ze względu na dawną przeszłość przemysłową (w tym przemysł budowy maszyn, górnictwo i hutnictwo), brownfields stanowią obciążenie także w innych regionach obszaru wsparcia Programu (hutnictwo szkła, papiernictwo, produkcja tekstylna i budowa maszyn).

2.5. Odpady

Ogólny rozwój produkcji odpadów na obszarze Programu kształtuje się podobnie jak produkcja ogólnokrajowa w obu państwach. Produkcja odpadów komunalnych od długiego czasu rośnie (względnie w Polsce stagnuje), będąc efektem rosnącego poziomu życia ludności i jej konsumpcji, natomiast produkcja odpadów zakładowych od wielu lat maleje (łączny spadek produkcji odpadów w RCz w latach 2003-2011 wyniósł ok. 15%). Związane jest to zarówno z przekształceniami strukturalnymi w gospodarce, jak i z rozwojem i stosowaniem nowych technologii produkcyjnych czy też technologii przetwarzania i utylizacji odpadów. Znaczenie ma również wpływ ekonomiczny, polegający na wzroście cen surowców pierwotnych i zmiana uwarunkowań

legislacyjnych (np. w wyniku standaryzacji niektóre odpady można uznać za produkty uboczne, niepodlegające trybowi ustawy o odpadach – popioły lotne i in.).

Tab. 5. Produkcja i wykorzystanie odpadów według krajów RCz i podregionów w RP (2010)

	NUTS 3/NUTS 2	Odpady komunalne			Odpady przemysłowe
		Produkcja na 1 mieszk. (kg/rok)	Udział oddzielnie gromadzonych komponentów*	Udział oddzielnie gromadzonych komponentów Wskaźnik 2010/2005*	Całkowita produkcja (tys. ton/rok)
czeska część obszaru	liberecki	287,1	13,3	0,92	288
	kralowohradecki	276,7	18,4	1,02	501
	pardubicki	272,7	35,1	3,41	367
	ołomuniecki	300	14,3	1,43	544
	morawsko-śląski	292,7	15,8	2,59	2 646
	Republika Czeska	317	15,9	1,56	20 423
polska część obszaru	woj. dolnośląskie		7,1	322,73%	
	p. jeleniogórski	295			2600
	p. wałbrzyski	299			951
	woj. opolskie		7,0	112,90%	
	p. nyski	203			77
	p. opolski	256			776
	woj. śląskie		8,7	241,67%	
	p. rybnicki	252			9672
	p. bielski	205			416
Polska	241	8,6	268,75%	113 478	

Źródło: Analiza socjoekonomiczna, która jest jednym z materiałów wchodzących w zakres Programu oraz danych Czeskiego Urzędu Statystycznego – Rocznik Statystyczny krajów Republiki Czeskiej 2011

Odpady przemysłowe

Produkcja odpadów przemysłowych w kraju morawsko-śląskim i podregionie rybnickim jest kilkakrotnie wyższa w porównaniu z pozostałymi regionami obszaru przygranicznego (wysokie wartości produkcji są także w powiecie jeleniogórskim). W kraju morawsko-śląskim duże ilości produkcji tych odpadów równoważy jednak wysoki udział ich wykorzystania, w szczególności recykling (np. tylko w latach 2009-2011 w kraju morawsko-śląskim wielkość recyklingu odpadów przemysłowych zwiększyła się niemal o 30%). Odwrotna sytuacja występuje w podregionie rybnickim, w którym wysokiej produkcji odpadów towarzyszy niski stopień ich wykorzystania (w porównaniu z większością polskich podregionów). Produkcja odpadów przemysłowych w pozostałych regionach analizowanego obszaru jest porównywalna i stanowi (za wyjątkiem podregionu jeleniogórskiego) stosunkowo niski udział w produkcji ogólnokrajowej obu państw.

W zakresie odpadów niebezpiecznych największa produkcja występuje ponownie w kraju morawsko-śląskim. W RCz w ostatnich latach odnotowano niewielki wzrost odpadów niebezpiecznych, prawdopodobnie wynikający ze wzrostu produkcji wytwarzającej odpady niebezpieczne.

Odpady komunalne

W porównaniu ze statystykami ogólnoeuropejskimi, segregacja i wykorzystanie odpadów w obszarze programowania jest wciąż na niższym poziomie aniżeli średnia unijna.

Na ilość ewidencjonowanych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wpływa wiele czynników takich jak typ struktury osadniczej i związanej z tym zabudowy, wpływającej na sposób likwidacji ewidencji odpadów, siła nabywcza ludności oraz inne. W czeskiej części obszaru programowania produkcja odpadów komunalnych utrzymuje się powyżej przeciętnej właśnie w bardziej zurbanizowanych krajach - morawsko-śląskim (niemal dwukrotna produkcja w stosunku do pozostałych czeskich krajów – między rokiem 2011 a 2010 nastąpił jednak znaczny spadek) oraz pardubickim. Największa ilość produkowanych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca, ok. 300 kg, była w kraju ołomunieckim w 2011 roku. Całkowita produkcja odpadów komunalnych wynosiła w czeskiej części obszaru programowania w 2011 roku niemal 1 mln ton. Najwyższy poziom segregacji odpadów komunalnych odnotowano w kraju pardubickim.

Po polskiej stronie najniższa produkcja odpadów komunalnych występuje w podregionach bielskim i nyskim, w których w znacznym stopniu występuje zabudowa indywidualna. Wartości nie są jednak wykazywane na poziomie części województw, a więc dane dotyczące produkcji i segregacji odpadów nie odnoszą się bezpośrednio do obszaru programowania.

Utrzymującym się problemem w zakresie gospodarki odpadami na obszarze programowania pozostaje wykorzystanie biodegradowalnych odpadów komunalnych, które są w dużym stopniu składowane na składowiskach, oraz niewystarczająca ilość odpadów komunalnych wykorzystywanych do celów energetycznych lub materiałowych. Przyczyną tego pierwszego jest niewystarczająca wydajność urządzeń do wykorzystywania odpadów biodegradowalnych, pochodzących zarówno z mułów z oczyszczalni ścieków, jak również przykładowo odpadów z gastronomii i sieci handlowych. Kolejnymi problemami w zakresie gospodarki odpadami są rekultywacje i zabezpieczenie zamkniętych i zamykanych składowisk odpadów oraz wykorzystanie tego typu brownfields.

2.6. Woda

2.6.1. Jakość wód powierzchniowych

Rozwój stężeń badanych wskaźników za ostatnie 20 lat odzwierciedla w dużym stopniu rozwój ilości zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł punktowych, dostęp do oczyszczania ścieków (udział oczyszczanych ścieków, stopień czyszczenia wód) oraz rozwój społeczno-ekonomiczny i polityczny w obu krajach (restrukturyzacja przemysłu, podnoszenie poziomu życia, przystąpienie do UE). Różnice pomiędzy poszczególnymi latami są także w dużym stopniu spowodowane warunkami klimatycznymi danego roku (bilans wodny, temperatury).

Wody z większości czeskiej części obszaru przygranicznego odprowadzane są w kierunku południowym, praktycznie bez potencjału oddziaływania transgranicznego (rozprzestrzenianie się zanieczyszczenia). Oceniając jakość wód w oparciu o podstawowe badane wskaźniki³, można zauważyć wyraźny trend stopniowej poprawy jakości wody w ciekach, gdyż w szczególności w

³ Badanymi wskaźnikami są w szczególności BZT5, ChZTCr, N-NO3-, Pcałk., AOX, Cd, bakterie termotolerancyjne z grupy coli.

latach dziewięćdziesiątych i w ostatniej dekadzie w czeskiej części obszaru programowania zmniejszyły się średnie roczne stężenia zanieczyszczeń.

W RCz wyraźnie zmniejszył się udział odcinków cieków zakwalifikowanych do klasy V, czyli z najgorszą jakością wody. Większość badanych odcinków w obszarze programowania zakwalifikowana jest do I aż III klasy jakości wody. Jednak pomimo zdecydowanej stopniowej poprawy jakości wód można stwierdzić, że wciąż występuje kilka odcinków cieków zakwalifikowanych do klasy V, czyli najgorszej według podstawowej klasyfikacji wskaźników. Jakość wody w porównaniu z 1991 rokiem poprawiła się przykładowo w Izerze, Jičince, Lučinie oraz o dwie klasy w Nysie Łużyckiej. Przeciwnie, od długiego czasu i aktualnie pogorszona jest jakość wód w niektórych ciekach na Połabiu (Mrlina), co związane jest z tym, że są to cieki o mniejszej ilości wody, do których jest jednak odprowadzana stosunkowo większa ilość zanieczyszczeń.

W przedstawionym porównaniu sytuacja w polskiej części obszaru programowania jest bardziej skomplikowana. W województwie opolskim na większości z 61 profili pomiarowych w ogólnej ocenie odnotowano stan "zły", tylko w 2 przypadkach "dobry" (dotyczyło to po jednym odcinku Nysy Kłodzkiej i Stobrawy). W ramach tej oceny należy jednak nadmienić, że ogólna ocena zależna jest od kilku wskaźników i ogólna ocena "zła" może również oznaczać, że w wielu wskaźnikach stan cieku na profilu jest dobry (ogólny wynik może "psuć" tylko jeden ze wskaźników). Podobnie w województwie śląskim, ogólna ocena stanu cieków w większości przypadków była "zła". Porównując jakość wody w poszczególnych częściach obszaru programowania można jednak zdecydowanie stwierdzić, że cząstkowe wskaźniki świadczą o poprawiającej się jakości wody w kierunku południowo-wschodnim obszaru.

Również w przypadku województwa dolnośląskiego ogólna ocena inna niż "zła" stanowi tylko wyjątek (2 przypadki).

2.6.2. Gospodarka wodna

Zaopatrzenie w wodę

Ogólny długookresowy znaczący spadek całkowitych poborów wody ze źródeł powierzchniowych i podziemnych w obszarze programowania największy był pod koniec lat 90. XX wieku. Nastąpiło to w związku ze zmniejszaniem produkcji przemysłowej w wyniku restrukturyzacji gospodarki i zmniejszania zapotrzebowania na wodę w wyniku zmian technologicznych w okresie po 1990 roku. W ostatnich pięciu latach całkowita ilość pobieranej wody ustabilizowała się. Obecnie na pobór wód wpływa w większym stopniu wdrażanie nowych, bardziej oszczędnych technologii produkcyjnych oraz ogólne dążenie do oszczędzania kosztów zarówno w przemyśle, jak i w gospodarstwach domowych (wzrost cen).

W obszarze programowania istnieją jednak stosunkowo duże różnice w udziale liczby mieszkańców zaopatrywanych w wodę z wodociągów publicznych, co wynika w szczególności z różnej struktury osadniczej. W aglomeracjach miejskich i regionach zurbanizowanych występują najwyższe udziały mieszkańców podłączonych do wodociągów (kraj morawsko-śląski 99,7% w 2012 roku), natomiast na obszarach wiejskich (podgórskich i górskich) udziały te są najniższe i często wykorzystywane są studnie (północne górskie tereny krajów libereckiego, kralowohradeckiego i ołomunieckiego). Regionalnie, najniższy udział w 2012 roku był w kraju libereckim (90%), co jest znacząco poniżej średniej ogólnokrajowej. W kraju morawsko-śląskim wyprodukowano także najwięcej wody ogółem (84 045 tys. m³).

2.6.3. Ścieki

Ścieki komunalne

W ostatnich latach i dziesięcioleciach na obszarze programowania widoczny jest wyraźny trend zwiększania udziału oczyszczanych ścieków. Stopień oczyszczania ścieków komunalnych można oceniać na podstawie udziału gospodarstw domowych podłączonych do kanalizacji. Udział ten trwale rośnie. Zdarza się jednak, że nie wszystkie ścieki odprowadzane do kanalizacji są oczyszczane i ich udział w poszczególnych regionach bardzo się różni.

Tabela nr 2.6. Kanalizacja na potrzeby publiczne w 2010 roku

Obszar Programu		Udział mieszkańców mieszkających na stałe w domach podłączonych do kanalizacji w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	Udział oczyszczanych ścieków odprowadzanych do kanalizacji (%)
czeska część obszaru	liberecki	68,2	99,7
	kralowohradecki	74,1	92,8
	pardubicki	71,8	96,5
	ołomuniecki	77,6	96,8
	morawsko-śląski	80,8	90,6
Republika Czeska		81,9	96,2
polska część obszaru	podregion jeleniogórski	73,1	91,7
	podregion wałbrzyski	71,3	99
	podregion opolski	69,2	84,3
	podregion nyski	66,3	96,2
	podregion rybnicki	61,8	69,7
	podregion bielski	61,8	93,4
	Polska	65,7	92,3

Od 1990 roku w RCz ponad dwukrotnie wydłużono sieć kanalizacyjną i tym samym zwiększono udział mieszkańców RCz podłączonych do sieci kanalizacyjnej z 72 do 82,5% w 2012 roku. Liczba mieszkańców podłączonych do kanalizacji nadal rośnie. Trend ten widoczny jest we wszystkich krajach analizowanego obszaru RCz. Procentowo najwyższy udział mieszkańców, którzy są podłączeni do kanalizacji, występuje w kraju morawsko-śląskim. Udział ten w 2009 roku wynosił 80,8% mieszkańców, w 2012 roku wzrósł do 82,3% mieszkańców. Przeciwnie, w kraju libereckim udział ten jest stosunkowo mniejszy, odsetek mieszkańców w domach przyłączonych do sieci kanalizacyjnej z oczyszczalnią ścieków w 2012 roku wynosił 66,4%. W krajach kralowohradeckim, pardubickim i ołomunieckim udział mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej w latach 2009-2011 wynosił od 70 do 78%.

Średnia skuteczność oczyszczalni ścieków (ilość odseparowanych zanieczyszczeń) jest w RCz bardzo wysoka w przypadku BZT5 oraz substancji nierozpuszczonych - usuwanych jest aż 98% zanieczyszczeń. W zakresie ChZTCr skuteczność wynosi ok. 94%, w przypadku fosforu całkowitego usuwanych jest 82% a w przypadku substancji azotowych 72%. Wartości te (2011 rok) kształtują się podobnie jak w latach poprzednich, co jest związane z praktycznie ukończoną rekonstrukcją dużych oczyszczalni ścieków oraz ustabilizowanym trendem w produkcji zanieczyszczeń w poszczególnych aglomeracjach.

W polskiej części obszaru programowania w porównaniu z czeską częścią liczba podłączonych gospodarstw domowych jest o wiele niższa. Wynika to z wyraźnie niższej średniej w zakresie podłączenia gospodarstw domowych w całej Polsce w porównaniu z RCz (ok. 15 punktów procentowych). Jednak w porównaniu ze średnią RP udział podłączenia w polskiej części obszaru programowania jest wyższy. Najwyższy jest w regionach jeleniogórskim i wałbrzyskim (o 6-8 punktów procentowych w porównaniu ze średnią ogólnokrajową, co jest przykładowo więcej aniżeli w kraju libereckim). Maleje zaś w kierunku od zachodu na wschód. Podregiony województwa śląskiego wykazują wartości poniżej średniej ogólnokrajowej, do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest tylko ok. 60% ludności.

Przemysłowe zanieczyszczenie wód

Obszar programowania czesko-polskiego pogranicza należy tradycyjnie do obszarów uprzemysłowionych i w dużej części gęsto zasiedlonych. Oprócz zanieczyszczeń komunalnych, w dużych aglomeracjach (ostrawska, hradecko-pardubicka i liberecka po stronie czeskiej i GOP po stronie polskiej) zanieczyszczenia pochodzą nie tylko ze źródeł komunalnych, ale także ze źródeł przemysłowych. Jednak po stronie czeskiej w dużym stopniu udało się już zmniejszyć zanieczyszczenia ze źródeł punktowych (do oczyszczalni ścieków po czeskiej stronie przyłączone są już wszystkie duże źródła zanieczyszczeń, czyli zakłady przemysłowe).

2.6.4. Ryzyko powodzi

Na terytorium, którego dotyczy niniejszy dokument, grozi ryzyko powodzi. Monitorując ryzyko powodzi, jako podstawę wziąć można np. wskaźnik występowania fal kulminacyjnych, przy których ogłoszono trzeci stopień pogotowia przeciwpowodziowego (SPA).

Znaczące sytuacje powodziowe zaobserwowano np. w okolicy miasta Frýdlant oraz na innych obszarach kraju libereckiego oraz województwa dolnośląskiego, z przerzutami do Saksonii (2010). W 2009 roku sytuacje takie zaobserwowano we wschodniej części terytorium objętego wsparciem, w skład którego wchodzi okolice Novego Jičina i Jeseniku (województwo opolskie), natomiast w roku 2007 były to okolice Jeseniku i Opawy (województwo dolnośląskie i opolskie). Również rok 2006 był specyficzny pod względem liczby powodzi, kiedy zwłaszcza wiosenna powódź była bardzo intensywna jeśli chodzi o zasięg, a także długość trwania wysokich przepływów.

Z warunków hydrologicznych niniejszego terytorium jasno wynika, że wpływ na polską część terytorium objętego wsparciem możliwy jest zwłaszcza w dorzeczu Odry, obejmującym biegi rzek, na których zwiększone przepływy pojawiają się stosunkowo często (zwłaszcza Olza, Lubina, Opawa, Widnawa). Południowy kierunek fali powodziowej i jej przejście z terytorium polskiego na czeskie ograniczony jest do zaledwie kilku obszarów południowej Polski, należących do dorzecza Łaby, ewentualnie Dunaju.

2.7. Gleba

W ostatnim dziesięcioleciu na obszarze programowania w zakresie gospodarowania glebami można odnotować podobne trendy jak w całej RCz i RP. Zmniejsza się powierzchnia gruntów rolnych, względnie gruntów uprawnych oraz zmniejsza się także odsetek gruntów ornych. Dzieje się tak na korzyść porostów trawiastych, co z punktu widzenia stabilności krajobrazu można uznać za zjawisko pozytywne. Przestrzenny rozkład natężenia tej wewnętrznej przemiany gruntów rolnych wynika przede wszystkim z efektywności gospodarowania gruntami i ma miejsce w szczególności na obszarach o niższej wydajności gleb. Dzięki temu największy ubytek udziału gruntów ornych jest w kraju libereckim i województwie dolnośląskim.

Zgodnie z trendami ogólnokrajowymi na większości obszaru programowania zwiększyła się także liczba terenów budowlanych. Do tego przyczynił się boom budowlany w ostatnich latach (w szczególności zwiększenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, również w związku z trendem suburbanizacji). Wyjątkiem jest kraj morawsko-śląski, gdzie liczba terenów zabudowanych zmniejsza się przede wszystkim na korzyść terenów pozostałych, co wynika z zaniku terenów przemysłowych, przekształconych w tereny niewykorzystane (brownfields).

Tabela nr 2.7. Zmiany w udziale wykorzystania gruntów w ostatniej dekadzie

NUTS 3/NUTS2		grunty orne	porosy trawiaste	grunty rolne ogółem	tereny zabudowane	tereny pozostałe
część czeska	liberecki	-7,2	6,6	-0,8	3,6	0,3
	kralowohradecki	-1,6	0,9	-0,9	-0,6	4,4
	pardubicki	-1,8	1,9	-0,9	2,6	2,7
	ołomuniecki	-1,7	13,1*	1	0,6	5,4
	morawsko-śląski	-4,6	-2,1*	-3,6	-5,2	2,4
część polska	woj. dolnośląskie	0,5	-5,8	-1,0	1,6	-3,3
	woj. opolskie	2,2	-12,8	-0,8	4,5	-1,4
	woj. śląskie	-1,1	-3,2	-2,6	10,9	-5,8

* zmiany także w efekcie administracyjnego przyłączenia części kraju morawsko-śląskiego do kraju ołomunieckiego

Przedstawianie się substancji obcych do gleb

Substancje obce przedostają się do gleb w szczególności w drodze stosowania nawozów, pestycydów oraz depozycji atmosferycznej. Innymi substancjami stanowiącymi zagrożenie, które przedostają się do gleb, są polutanty organiczne zawarte w szlamie z oczyszczalni. Dotyczy to w szczególności PCB, WWA i AOX. W glebie ornej wymienione polutanty organiczne badane są przede wszystkim z punktu widzenia znaczącego ryzyka, jakie stanowią dla łańcucha pokarmowego i istnienia organizmów żywych.

Na bieżąco przeprowadzany jest szczegółowy, przestrzenny monitoring gruntów rolnych pod kątem zawartości substancji obcych pochodzenia organicznego i nieorganicznego. W ostatnich latach nie zanotowano znaczących zmian.

Wodna i wiatrowa erozja gleb

Pomimo tego, że grunty orne stopniowo zastępowane są bardziej stabilnym typem krajobrazu, w szczególności na terenach górskich i podgórskich, to w obu częściach obszaru jednym z podstawowych czynników ryzyka jest wciąż bardzo wysoki udział gruntów ornych.

Z punktu widzenia transgranicznego oddziaływania erozji wodnej, potencjalnie niebezpiecznymi terenami są lokalnie dorzecza rzeki Smědej [Witka] w kraju libereckim oraz Stěnavy [Ścinawki] na ziemi broumowskiej. W kraju ołomunieckim erozja wodna z potencjalnym oddziaływaniem transgranicznym występuje w szczególności w dorzeczu rzeki Bělej [Biała Głuchołaska] na ziemi jesenickiej oraz w okolicach Javornika, w kraju morawsko-śląskim w rejonie Osobłogi, w dorzeczu Opawy, Olzy i całej górnej Odry. Tereny zagrożone erozją wodną w polskiej części regionu przygranicznego występują w szczególności w Sudetach, Beskidach oraz na części Niziny Śląskiej (okolice Ślęzy i Płaskowyżu Głubczyckiego) oraz na Pogórzu Śląskim.

2.8. Lasy

W Republice Czeskiej występuje stosunkowo duże zalesienie - 33,7%, co jest o wiele więcej aniżeli w Polsce – 29,2%. Zalesienie na obszarze wsparcia przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 2.8. Zalesienie na obszarze programowania

Obszar Programu		Zalesienie (%)
czeska część obszaru	kraj liberecki	44,6
	kraj kralowohradecki	31,1
	kraj pardubicki	29,6
	kraj ołomuniecki	35
	kraj morawsko-śląski	35,7
	Republika Czeska	33,7
polska część obszaru	podregion jeleniogórski	40,0
	podregion wałbrzyski	30,3
	podregion opolski	19,7
	podregion nyski	32,2
	podregion rybnicki	22,2
	podregion bielski	41,4
	Polska	29,2

Z powyższej tabeli wynika między innymi, że poszczególne części obszaru programowania są zalesione nierównomiernie. Różnice występują nie tylko przy porównaniu RCz a RP, ale także w ramach poszczególnych podregionów polskich województw oraz między czeskimi krajami. Największe zalesienie występuje na terenach leżących na obrzeżach obszaru na zachodzie i wschodzie polskiej części - 40% oraz w kraju libereckim w RCz. Najmniejsze – około 20% - w przemysłowym regionie rybnickim i w podregionie opolskim.

W 2011 roku w RCz zalesiono na nowo łącznie 21,7 tys. ha terenów (0,7% ogólnej powierzchni kraju), przy czym 61,4% zalesiano drzewami iglastymi i 38,6% liściastymi (w ostatnich 3 latach około 40%). Dzięki odpowiedzialnej gospodarce leśnej prowadzonej w ostatnich latach w ramach odnowy lasu coraz częściej stosuje się drzewa liściaste (buk, dąb, lipa), które przyczyniają się do bardziej naturalnej i bardziej stabilnej struktury drzewostanów.

Porosty leśne nie są już niszczone (defoliacja) w tak szybkim tempie jak miało to miejsce w przeszłości, co można uznać za reakcję porostów leśnych na zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń w powietrzu w ostatnich dwóch dziesięcioleciach. Pomimo spowolnienia tempa, defoliacja, w szczególności w RCz, nadal pozostaje bardzo wysoka.

2.9. Rozwój stanu środowiska bez realizacji koncepcji

W trakcie procesu przygotowania Programu byli włączeni nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (RP), ale również główni kluczowi aktorzy

(przedstawiciele krajów, województw itp.). W trakcie opracowywania Programu rozważano różne alternatywy opracowania poszczególnych części Programu, jego rezultatem jest zaś zaprezentowanie całej koncepcji w jednej wersji, wraz z celami. Osiągnięcie celów zostanie zapewnione przez realizację projektów, które jednak muszą być zgodne z ramami określonymi w koncepcji oraz spełniać z góry ustalone warunki.

Obok zaproponowanej wersji zdefiniować można również wersję zerową, która oznaczałaby zachowanie aktualnego stanu i nie uwzględniała realizacji Programu. W razie wyboru wersji zerowej rozwój środowiska naturalnego kontynuowany byłby zgodnie z dotychczasowymi tendencjami, na które Program wywierać może tylko niebezpośredni i fragmentaryczny wpływ, ponieważ środowisko naturalne znajduje się równocześnie pod wpływem szeregu innych czynników, w tym wpływów innych koncepcji na szczeblu regionalnym i państwowym w obu krajach, które oddziałują na terytorium objętym wsparciem Programu.

W hipotetycznym, praktycznie nierealnym przypadku, gdyby nie zrealizowano żadnego z działań określonych w Programie, zakładać można, że rozwój stanu środowiska naturalnego na terytorium objętym wsparciem Programu zmierzałby w poniższym kierunku (taka sytuacja nie może jednak nastąpić, albowiem realizacja większości celów nie zależy wyłącznie od ich objęcia Programem):

- Redukcja działań rozwojowych na terytorium objętym wsparciem Programu.
- Wsparcie dla działań, które nie spełniałyby celów Programu, istniałoby zatem ryzyko braku dofinansowania z funduszy strukturalnych UE 2014+.
- Realizacja działań rozwojowych przebiegałaby prawdopodobnie w sposób żywiołowy, brak koordynacji ze strony administracji publicznej, w zależności od interesów i możliwości finansowych inwestorów.
- Ograniczone możliwości współpracy partnerskiej między mieszkańcami i instytucjami obu państw.

Prawdopodobnie zwiększyłyby się nacisk na zanieczyszczenie środowiska naturalnego, obniżyłaby się zdolność reagowania przy rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, ograniczono by działania związane z rewitalizacją i ochroną atrakcji kulturalnych i przyrodniczych.

Z drugiej jednak strony, prawdopodobnie nie miałyby miejsca remonty i budowy dróg w zakresie zdefiniowanym w Programie, co mogłoby mieć konsekwencje zarówno negatywne (nie doszłoby do redukcji korków, zwiększenia bezpieczeństwa itp.), jak i pozytywne (nie wywierano by nacisku na obszary naturalne, na tereny rolnicze lub leśne). Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż część projektów, które uzyskują wsparcie Programu, prawdopodobnie realizowano by bez względu na jego istnienie.

3 CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA NATURALNEGO NA TERENACH NARAŻONYCH W ISTOTNYM STOPNIU NA ODDZIAŁYWANIE REALIZOWANEJ KONCEPCJI CHARAKTERISTIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V OBLASTECH, KTERÉ BY MOHLY BÝT PROVEDENÍM KONCEPCE VÝZNAMNĚ ZASAŽENY

Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 dotyczą całego analizowanego obszaru, którego zasięg przedstawiono w rozdziale 1 Zakres i cele koncepcji. Wpływ realizacji Programu może się jednak różnić, nie tylko ze względu na charakter poszczególnych środków, ale również ze względu na wrażliwość obszarów potencjalnie objętych działaniami, których ramę stanowi dana oś priorytetowa. Tę kwestię rozwiązuje konsekwentne stosowanie kryteriów środowiskowych w ramach wyboru projektów (patrz rozdział 11). Ze względu na to, że przy pomocy tych kryteriów środowiskowych zostaną wyeliminowane (nie będą wspierane) projekty mogące mieć negatywny wpływ na środowisko, można stwierdzić, że w wyniku realizacji programu żadne tereny nie będą w sposób istotny (negatywny) dotknięte. Nie mniej jednak należy stwierdzić, że w analizowanym obszarze istnieją dwie grupy „wrażliwych“ terenów, w których należy szczególnie konsekwentnie poddawać ocenie oddziaływanie projektów potencjalnie składanych w celu ich dofinansowania w ramach Programu w zakresie ich możliwego niekorzystnego wpływu na środowisko. Dotyczy to, ściślej ujmując, następujących terenów:

- Obszary o podwyższonych wymaganiach w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu.

Chodzi przede wszystkim o przygraniczne tereny wielkoprzestrzennych i małopowierzchniowych obszarów objętych szczególną ochroną oraz specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary szczególnej ochrony ptaków sieci NATURA 2000. Tereny o dużym znaczeniu z punktu widzenia ochrony przyrody i krajobrazu są wymienione w rozdziale 2.3, natomiast informacje dotyczące obszarów sieci NATURA 2000 uzupełniono również w rozdziale 2.3 oraz w rozdziale nr 4 niniejszej Prognozy. Określenie tych obszarów jest ważne szczególnie pod kątem ich potencjalnego zagrożenia ze strony projektów, które będą dotyczyły wzmocnienia dostępności komunikacyjnej w drodze poprawy stanu infrastruktury komunikacyjnej.

- Tereny o szczególnie pogorszonym stanie środowiska

Z analizy stanu środowiska naturalnego na obszarze objętym Programem (zwłaszcza zaś jego wschodniej części) wynika, że oddziaływanie na wybrane elementy środowiska naturalnego – zwłaszcza zaś zmiana jakości atmosfery na skutek emisji substancji szkodliwych ze źródeł przemysłowych, transportu i lokalnych palenisk, a także sytuacja akustyczna (poziom hałasu) w związku z transportem w miastach i przy najbardziej obciążonych liniach komunikacyjnych – ma potencjalnie negatywny wpływ na środowisko naturalne i zdrowie mieszkańców.

W związku z tym można więc wybrane obszary Dolnego Śląska oraz kraju morawsko-śląskiego uważać za tereny, w których należy zwracać uwagę zarówno na negatywne, a zwłaszcza też pozytywne oddziaływanie Programu. Następnie należałoby uwzględnić fakt, że stan środowiska naturalnego ogranicza niektóre środki, mogąc blokować jego naturalny lub aktywnie wspierany rozwój, w tym pogorszenie wizerunku terytorium (jego atrakcyjność z punktu widzenia przedsiębiorców, mieszkańców i turystów).

Należy jednak stwierdzić, że oprócz wymienionych kryteriów środowiskowych służących do celów wyboru projektu, kolejnym zabezpieczeniem realizacji projektów na terenach, które mogłyby zostać w istotny sposób dotknięte realizacją projektu, jest odrębna ocena oddziaływania projektów (przedsięwzięć) na środowisko.

4 WSZELKIE OBECNIE ISTNIEJĄCE PROBLEMY ŚRODOWISKOWE, KTÓRE SĄ ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA KONCEPCJI, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE TERENÓW O WYJĄTKOWYM ZNACZENIU DLA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

4.1. Obecnie istniejące problemy środowiskowe dotyczące terenów o wyjątkowym znaczeniu dla środowiska naturalnego

Informacje o istniejącym stanie środowiska na terytorium objętym Programem oraz potencjalnych zmianach tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu szczegółowo opisano w rozdziale 2. niniejszej Oceny. Charakterystyka środowiska na obszarach objętych prawdopodobnym znaczącym oddziaływaniem projektowanego dokumentu uzupełniono w rozdziale 3. niniejszej Oceny.

W tej części opisujemy aktualnie istniejące problemy środowiska naturalnego na danym terytorium, które w kolejnej części niniejszego tekstu pełnią rolę jednego ze źródeł służących do ustalenia celów referencyjnych środowiska naturalnego – podstawowe metody oceny wpływów koncepcji na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Najważniejsze z omawianych problemów środowiska naturalnego w obszarze objętym wsparciem rozpoznane zostały w oparciu o analizę aktualnego stanu środowiska naturalnego:

Powietrze

- utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza, w szczególności pyłem frakcji PM₁₀ i PM_{2,5} oraz organicznych substancji szkodliwych (przede wszystkim policyklicznych węglowodorów aromatycznych reprezentowanych przez benzo(a)piren, z powodu koncentracji przemysłowych źródeł zanieczyszczania powietrza, zwłaszcza w kraju morawsko-śląskim i regionie rybnickim województwa śląskiego (huty i koksownie, przemysł chemiczny, energetyka),
- zanieczyszczenie atmosfery NO_x, zawieszonymi cząsteczkami frakcji, MP₁₀ i PM_{2,5} tlenkami azotu i ozonem przy powierzchni w miastach oraz w pobliżu bardzo obciążonych linii komunikacyjnych w konsekwencji intensywnego ruchu drogowego, a także linii komunikacyjnych w niezadawalającym stanie i/lub o niewystarczającej mocy,
- wysoki iloraz emisji z domowych palenisk, istnieje przy tym ryzyko ich dalszego wzrostu w związku z powrotem gospodarstw domowych do paliw stałych, wynikającego z przyczyn ekonomicznych; w tym ich wpływ na zwiększoną koncentrację zawieszonych cząsteczek i benzo(a)pirenu w atmosferze, nawet w większej odległości od centrów aglomeracji,

Hałas

- wysokie obciążenie hałasem w miastach oraz okolicach dróg o dużym natężeniu ruchu,

Przyroda i krajobraz

- zaburzona gospodarka wodna, zmniejszona zdolność retencyjna krajobrazu,
- rozprzestrzenianie się nieautochtonicznych gatunków roślin i zwierząt,
- aktualna lub planowana budowa obiektów liniowych prowadzących do fragmentacji krajobrazu oraz zmniejszenia jego drożności (drogi, kanał wodny),
- zapewnienie ochrony obszarów sieci Natura 2000 oraz zachowanie cech krajobrazowych,
- ekspansja niepierwotnych gatunków roślin i zwierząt

Woda

- niewystarczająco rozwinięty system sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, prowadzący do zanieczyszczenia cieków (choć jakość wód powierzchniowych poprawiła się na przestrzeni ostatnich lat),
- przestarzała sieć kanalizacyjna, niewystarczająca skuteczność niektórych oczyszczalni ścieków, w szczególności w polskiej części obszaru,
- ryzyko powodzi

Gleba

- nieustanny ubytek gruntów rolnych, przede wszystkim w wyniku budowy obiektów liniowych i komercyjnych,

Środowisko skalne, stare obciążenia ekologiczne

- zabezpieczenie starych likwidowanych wyrobisk z punktu widzenia ich wpływu na powierzchnię ziemi oraz zapobieganie niekontrolowanemu wydostawaniu się gazów kopalnianych,
- dewastacja terenów powydobywczych i niewystarczające możliwości organizacji górniczych oraz państwa w zakresie usuwania i naprawy wyrządzonych szkód,

Gospodarka odpadami

- rekultywacja i zabezpieczenie zamkniętych i zamykanych składowisk odpadów,
- niewystarczająca liczba urządzeń w celu wykorzystania odpadów biodegradowalnych,
- niewystarczający udział recyklingu odpadów komunalnych, w szczególności po polskiej stronie obszaru,
- niewystarczające możliwości w zakresie zastąpienia składowania odpadów komunalnych (np. do celów wykorzystania energetycznego)

4.2. Ocena oddziaływania koncepcji na obszary o znaczeniu wspólnotowym i obszary ptasie

Wstęp

Jakakolwiek koncepcja, która może potencjalnie samodzielnie lub w połączeniu z innymi koncepcjami lub przedsięwzięciami znacząco oddziaływać na któryś z obszarów Natura 2000, podlega ocenie oddziaływania koncepcji na ten obszar i stan jego ochrony.

Dlatego także dla Programu Współpracy Transgranicznej RCz-RP w okresie 2014-2020 została przeprowadzona **ocena oddziaływania na obszary Natura 2000** zgodnie z §45i ustawy nr 114/1992 Sb., o ochronie środowiska i krajobrazu, w brzmieniu późniejszych przepisów (dalej także UOPK), opracowana przez osobę autoryzowaną zgodnie z przytoczoną ustawą (Banaś, M., 2014). Celem oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 jest stwierdzenie, czy koncepcja może mieć znaczący negatywny wpływ na przedmioty ochrony i integralność specjalnych obszarów ochrony siedlisk, obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty i obszarów ptasich. Oprócz cytowanej ustawy ocena oddziaływania na obszary Natury 2000 jest ponadto opracowywana zgodnie z dyrektywą 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych i zaleceniami metodycznymi Ministerstwa Środowiska i Komisji Europejskiej (zob. Kolektiv 2001, 2001a, MŚ 2007, 2011).

Opis i wyniki oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 są podane w niniejszym rozdziale, odwołanie do dokumentu oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 jest częścią rozdziału Wykaz wykorzystanych dokumentów.

Konieczność poddania koncepcji ocenie oddziaływania na obszary Natura 2000 wyniknęła ze stanowisk organów ochrony przyrody, które odpowiedziały na wnioski o wydanie stanowiska, wysłane w fazie opracowywania Zgłoszenia koncepcji. Lista organów ochrony przyrody, których stanowiska zawierały stwierdzenie, że „nie można wykluczyć oddziaływania na obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i obszary ptasie (SCI/SPA)” jest częścią Zgłoszenia koncepcji, kopie stanowisk stanowią jego załącznik (zob. Zgłoszenie Programu Współpracy Transgranicznej RCz-RP w okresie 2014-2020).

Ocena zgodnie z §45i UOPK była ukierunkowana na te części ocenianej koncepcji, które przedstawiają propozycje typów wspieranych działań, mogących potencjalnie oddziaływać na obszary SCI, SOA, ewent. ich przedmioty ochrony.

Identyfikacja danych obszarów i ich charakterystyka są zawarte w rozdziale 2 niniejszej Oceny, w części Natura 2000.

Za cel referencyjny do oceny oddziaływania koncepcji na SCI i SPA zostało, zgodnie z zaleceniami metodycznymi Komisji Europejskiej (zob. Kolektiv 2001, Kolektiv 2001a, MŚ 2007, MŚ 2011) i obowiązującym ustawodawstwem, wybrane: zachowanie korzystnego stanu z punktu widzenia ochrony dla przedmiotów ochrony SCI (typy siedlisk przyrodniczych, gatunki o znaczeniu wspólnotowym) i SPA (gatunki ptaków).

Pod względem oceny oddziaływania Programu Operacyjnego na obszary systemu Natura 2000 istotne są zaproponowane typy działań, które potencjalnie mogą oddziaływać na obszary SCI i/lub SPA, ewent. ich przedmioty ochrony. Chodzi o propozycje typów działań, których realizacja może spowodować zmianę obecnych warunków przyrodniczych na obszarach systemu Natura 2000 czy w ich pobliżu.

Metoda oceny oddziaływania na obszary Natura 2000

Jako konkretna metoda do oceny oddziaływania koncepcji na obszary Natura 2000 wybrano tabelaryczną ocenę punktową wszystkich zaproponowanych w koncepcji potencjalnie problematycznych typów działań, opatrzonej komentarzem. Ocena jest dokonywana w czterech z pięciu osi priorytetowych. Oś priorytetowa „Pomoc techniczna” nie obejmuje, ze względu na swoje ukierunkowanie, typów działań, które mogłyby być oceniane.

Znaczenie oddziaływań zostało ocenione według następującej skali, która opiera się na zaleceniu metodycznym Ministerstwa Środowiska (zob. MŚ 2007):

Wartość	Termin	Opis
-2	Znaczące oddziaływanie nie negatywne	Negatywne oddziaływanie zgodnie z ust. 9 §45i ustawy nr 114/1992 Sb., w obowiązującym brzmieniu Wyklucza realizację koncepcji (ewent. koncepcję można zrealizować tylko w przypadkach określonych na podst. ust. 9 i 10 §45i ustawy) Znaczące zakłócające, nawet niszczące oddziaływanie na siedlisko czy populację gatunku albo jego podstawową część; znaczące naruszenie wymagań ekologicznych siedliska lub gatunku, znacząca ingerencja w biotop lub naturalny rozwój gatunku. Wynika z założeń koncepcji, nie można go wyeliminować (ewent. eliminacja byłaby możliwa tylko poprzez pominięcie problematycznego częściowego zadania, przedsięwzięcia, działania itd.).
-1	Umiarkowane negatywne oddziaływanie	Ograniczone/umiarkowane/nieznaczące oddziaływanie negatywne Nie wyklucza realizacji koncepcji. Umiarkowane zakłócające oddziaływanie na siedlisko czy populację gatunku; umiarkowane naruszenie wymagań ekologicznych siedliska lub gatunku, peryferyjna ingerencja w biotop lub naturalny rozwój gatunku. Można wykluczyć za pomocą zaproponowanych działań łagodzących.
0	Bez oddziaływania	Koncepcja, ewent. jej częściowe działania, nie mają żadnego oddziaływania.
+1	Umiarkowane pozytywne oddziaływanie	Umiarkowane korzystne oddziaływanie na siedlisko czy populację gatunku; umiarkowana poprawa wymagań ekologicznych siedliska lub gatunku, umiarkowana korzystna ingerencja w biotop lub naturalny rozwój gatunku.
+2	Znaczące pozytywne oddziaływanie	Znaczące korzystne oddziaływanie na siedlisko czy populację gatunku; znacząca poprawa wymagań ekologicznych siedliska lub gatunku, znacząca korzystna ingerencja w biotop lub naturalny rozwój gatunku.

?	Oddziaływanie nie można ocenić	Z powodu ogólności założeń koncepcji nie można ocenić jej oddziaływania.

Przy ocenie oddziaływania bardziej ogólnie pomyślanych koncepcji na obszary systemu Natura 2000, łącznie z ocenianym Programem, nie można dla niektórych zaproponowanych typów działań określić dokładnego stopnia znaczenia oddziaływania na obszary systemu Natura 2000, ewent. na ich przedmioty ochrony. Powodem jest brak szczegółowych informacji o tych zaproponowanych działaniach (zwłaszcza z powodu niejasnej lokalizacji przestrzennej proponowanego typu działania i jego zakresu, z powodu wariantowej realizacji przedsięwzięcia itp.). W przypadku tych typów działań można zatem polecić szczegółową ocenę przyszłych przedsięwzięć realizowanych w ramach tych typów działań w procesie dalszej oceny przedsięwzięcia, ewentualnie przestrzegać zalecenia dot. wyboru projektów, określone w tej Ocenie (rozdz. 11).

Wyniki oceny oddziaływania na obszary Natura 2000

W cytowanym dokumencie źródłowym (Banaš, M., 2014) jest szczegółowo opisana ocena bezpośrednich i pośrednich oddziaływań koncepcji na przedmioty ochrony i integralność SCI i SPA.

Na podstawie szczegółowej oceny stwierdzono, że z całkowitej liczby 14 zdefiniowanych typów wspieranych działań, zaproponowanych w 4 osiach priorytetowych można oczekiwać w przypadku absolutnej większości działań (11) zerowego oddziaływania (0 według skali ocen oddziaływania na obszary Natura 2000) na SCI i SPA.

W przypadku dwóch zdefiniowanych typów wspieranych działań zostało stwierdzone, że w obecnej sytuacji nie można ich dokładniej ocenić (? według skali ocen). Powodem był fakt, że oceniany Program nie dostarcza na tyle konkretnych informacji, które uprawniałyby do określenia bliższego stopnia oddziaływania na SCI i SPA. Teoretycznie, w określonych okolicznościach (bez sięgania do tekstu koncepcji), realizacja konkretnych działań (ewent. przyszłych konkretnych przedsięwzięć) ujętych w tej kategorii może mieć jednak w przypadku niektórych także oddziaływanie pozytywne. W przypadku każdego takiego działania („?” według skali ocen oddziaływania na obszary Natura 2000) muszą być zatem w ramach procesu przyszłego zatwierdzania projektu/przedsięwzięcia szczegółowo ocenione jego możliwe oddziaływania pod kątem oddziaływania na SCI i SPA, ewentualnie w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (EIA) – zob. rozdział 6 niniejszej Oceny.

W przypadku jednego typu wspieranego działania ukierunkowanego między innymi także na współpracę w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu stwierdzono, że wprowadzenie nie ma bezpośredniego oddziaływania na obszary systemu Natura 2000, to realizacja niektórych cząstkowych działań może jednak hipotetycznie prowadzić do bardziej skutecznej ochrony obszarów szczególnie chronionych i bardziej efektywnego wykorzystania krajobrazu, co w następstwie może mieć zerowe lub umiarkowanie pozytywne oddziaływanie na obszary Natura 2000. (od 0 do +1 według skali ocen).

Znaczące negatywne oddziaływanie (-2 według skali ocen) nie zostało a priori stwierdzone w przypadku żadnego z zaproponowanych typów działań.

W ramach poszczególnych osi priorytetowych sytuacja jest następująca:

- W przypadku wszystkich trzech przedstawionych typów działań w ramach **Osi Priorytetowej 1: Wspólne zarządzanie ryzykiem** zostało stwierdzone zerowe oddziaływanie (0 według skali ocen) na SCI i SPA.
- W przypadku trzech zdefiniowanych typów działań w ramach **Osi Priorytetowej 2: Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia** zostało stwierdzone zerowe oddziaływanie (0 według skali ocen) na SCI i SPA. W przypadku dwóch typów działań stwierdzono, że z powodu nadmiernej ogólności i brakujących szczegółów nie można ocenić ich oddziaływania na SCI i/lub SPA (? według skali ocen). W przypadku oceny „?” chodziło o następujące typy działań:
 - Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza
 - Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicza
- W przypadku trzech zaproponowanych typów działań **Osi Priorytetowej 3: Edukacja i kwalifikacje** zostało stwierdzone zerowe oddziaływanie (0 według skali ocen) na SCI i SPA.
- W przypadku **Priorytetu 4: Współpraca instytucji i społeczności** w odniesieniu do dwóch typów działań zostało stwierdzone zerowe oddziaływanie (0 według skali ocen) na obszary mające znaczenie dla Wspólnoty/obszary ptasie, SCI/SPA. W przypadku jednego wspieranego działania ukierunkowanego między innymi na współpracę w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu stwierdzono, że co prawda nie ma ono bezpośredniego powiązania z obszarami systemu Natura 2000, jednak realizacja niektórych częściowych działań może hipotetycznie prowadzić do efektywniejszej ochrony obszarów podlegających szczególnej ochronie oraz efektywniejszego wykorzystania krajobrazu, co w efekcie może mieć zerowy a nawet umiarkowanie pozytywny wpływ na obszary Natura 2000. (od 0 do +1 wg skali oceny). W przypadku oceny „od 0 do +1” chodziło o następujące typy działań:
 - Rozwój współpracy instytucji administracji publicznej

W przypadku tych wszystkich działań, gdzie nie można było przeprowadzić bardziej szczegółowej oceny ryzyka możliwych negatywnych oddziaływań na SCI i SPA, z powodu nadmiernej ogólności (dwa typy działań, zob. wyżej), niezbędne będzie dokonanie szczegółowej oceny oddziaływania konkretnych przyszłych przedsięwzięć w procesie ich dalszej oceny przy wyborze i zatwierdzaniu projektów zgodnie z odpowiednimi przepisami.

Szczegóły dotyczące poszczególnych możliwych oddziaływań zaproponowanych typów działań na SCI i SPA są podane w dokumencie źródłowym (Banaš, M., 2014) i konkretnym zaleceniu dotyczącym minimalizacji tych oddziaływań są niżej podane w tym tekście i zbiorczo w rozdz. 6 niniejszej Oceny.

Propozycja konkretnych działań służących eliminacji ewentualnych negatywnych oddziaływań na SCI i SPA

W celu wykluczenia ewentualnego negatywnego oddziaływania realizacji ocenianej koncepcji na obszary systemu Natura 2000 należy przestrzegać tych podstawowych zaleceń, które w znacznym stopniu wynikają z ustawowych obowiązków określonych w obowiązujących przepisach w zakresie środowiska naturalnego i ochrony przyrody.

- 1) Ze względu na to, że oceniana koncepcja nie dostarcza w przypadku niektórych zaproponowanych typów działań wystarczająco szczegółowych danych, które umożliwiłyby obecnie dokładne określenie konkretnego stopnia negatywnego oddziaływania na poszczególne SCI/SPA, konieczne jest w przypadku trzech działań o nieokreślonym wpływie (? według skali ocen) przeniesienie wymogu dotyczącego oceny oddziaływania konkretnych przyszłych przedsięwzięć na SCI i SPA do dalszych faz postępowań administracyjnych (decyzje lokalizacyjne i pozwolenia budowlane itp.).
- 2) W przypadku wszystkich przedsięwzięć (projektów), realizowanych w ramach poszczególnych wspieranych typów działań, które podlegają procesowi EIA, ewent. zostanie dla nich opracowana ocena oddziaływania na obszary Natura 2000, konieczne jest uwzględnienie stanowiska wydanego w obu typach procedur.
- 3) Przy realizacji konkretnych przyszłych działań zaproponowanych w ramach ocenianego Programu niezbędne jest usunięcie lub zminimalizowanie ewentualnej kolizji przestrzennej przedsięwzięć z przedmiotami ochrony SCI/SPA, ewent. biotopami gatunków i typami siedlisk o znaczeniu wspólnotowym.

Podsumowanie oceny oddziaływania na obszary Natura 2000

Autor oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 w podsumowaniu stwierdza, że na podstawie oceny przedłożonej koncepcji zgodnie z § 45h,i ustawy RCz nr 114/1992 Sb., o ochronie przyrody i krajobrazu, w brzmieniu późniejszych przepisów, można stwierdzić, że Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska w okresie 2014 – 2020 **nie będzie mieć znaczącego negatywnego oddziaływania na integralność i przedmioty ochrony specjalnych obszarów ochrony siedlisk, ewentualnie obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (w przypadku polskiej części przedmiotowego obszaru) i obszarów ptasich.**

5 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA OKREŚLONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM LUB KRAJOWYM, MAJĄCE ODNIESIENIE DO KONCEPCJI ORAZ SPOSÓB, W JAKI CELE TE UZWGLĘDNIONO W TRAKCIE JEJ PRZYGOTOWANIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W RAMACH PORÓWNYWANIA RÓŻNYCH WARIANTÓW ROZWIĄZAŃ

5.1. Zestawienie celów ochrony środowiska naturalnego w powiązanych materiałach koncepcyjnych

Autorzy Programu, opracowując go, brali pod uwagę odpowiednie koncepcje w zakresie polityki kohezyjnej i rozwoju regionalnego, w kontekście specjalizacji i międzynarodowego charakteru programu współpracy transgranicznej, przede wszystkim na poziomie międzynarodowym oraz na poziomie obu krajów. W trakcie opracowywania Programu brano pod uwagę różne alternatywy opracowania jego części składowych. Ostatecznie jednak Program prezentowany jest w jednej wersji.

W związku z charakterem programu, w rozdziale tym zaproponowano przede wszystkim ocenę tego, w jakim stopniu zaproponowane cele i treść Programu spełniają cele europejskie w zakresie środowiska naturalnego. Cele powiązanych strategii krajowych stanowiły tylko część źródeł, pomocnych w wyznaczaniu ram referencyjnych, których istotną częścią był stan środowiska naturalnego na obszarze objętym wsparciem. Są one jednak w adekwatnym stopniu reprezentowane w sformułowanych celach referencyjnych środowiska.

Poniżej umieszczono zestawienie kluczowych dokumentów wraz z zawartymi w nich wybranymi celami środowiskowymi, które wzięto pod uwagę, przygotowując program, a także w trakcie oceny potencjalnych wpływów realizacji Programu na środowisko (zob. rozdział 6). W związku z charakterem koncepcji, pod uwagę wzięto zwłaszcza główne relewantne dokumenty EU, formułujące politykę w zakresie ochrony środowiska, których cele sformułowano na takim samym poziomie ogólności, jak opracowanie Programu. W zestawieniu wykorzystano m.in. dokument Ocena Wpływów Umowy Partnerstwa w okresie programowania 2014-2020, Integra consulting, 2014.

Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Z punktu widzenia środowiska relewantny jest następujący priorytet niniejszego kluczowego dokumentu strategicznego EU na okres do roku 2020: Zrównoważony rozwój – bardziej konkurencyjna i ekologiczna gospodarka efektywniej wykorzystująca zasoby naturalne, która specyfikuje następujące cele:

1. Do roku 2020 obniżyć emisje gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z sytuacją w roku 1990 (jeśli kraje rozwinięte zawrą w tej kwestii umowę, zaś kraje rozwijające przyczynią się w odpowiednim stopniu, cel ten zwiększy się w EU aż na 30%).
2. Zwiększyć stosunek odnawialnych źródeł energii na 20% w skali całkowitego zużycia energii.
3. Osiągnąć 20% wzrostu efektywności energetycznej.

W niniejszym kontekście aktualnie przygotowywana jest Propozycja 7. Programu Aktywnego EU na rzecz środowiska, określająca cele priorytetowe, które powinny zostać osiągnięte do roku 2050.

Cele te są następujące:

1. ochrona, utrzymanie i zwiększenie bogactwa naturalnego Unii;
2. transformacja Unii w zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskowęglową, która efektywnie wykorzystuje zasoby naturalne;
3. ochrona obywateli Unii przed presją środowiskową i ryzykiem mającym wpływ na ich zdrowie i dobre warunki życia;
4. maksymalizacja wkładu przepisów prawa unijnego w dziedzinie środowiska;
5. poprawa faktycznej bazy polityki w dziedzinie środowiska naturalnego;
6. zapewnienie inwestycji dla polityki w dziedzinie środowiska i klimatu, odpowiednia regulacja cen;
7. poprawa włączenia społecznego problematyki środowiska naturalnego i spójności polityk krajowych;
8. poprawa zrównoważenia miast Unii;
9. zwiększenie efektywności Unii przy rozwiązywaniu problemów regionalnych i światowych w dziedzinie środowiska naturalnego.

W dziedzinie ochrony klimatu kluczowym zobowiązaniem jest realizacja celów Konwencji Ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie zmiany klimatu oraz Protokołu z Kioto. Ze wspólnych zobowiązań EU w dziedzinie środowiska dla Republiki Czeskiej wynika następujące zadanie: do roku 2020 obniżyć emisje w gałęziach należących do EU ETS o 21% w porównaniu z rokiem 2005, zaś w gałęziach poza EU ETS nie zwiększać emisji o więcej niż 9% w tym samym okresie czasu.

W dziedzinie ochrony atmosfery wyznacza cele ramowe na poziomie polityki środowiska naturalnego EU. Strategia tematyczna w kwestii zanieczyszczenia atmosfery, definiując główny cel jako osiągnięcie „poziomu jakości, który nie stanowi ryzyka dla zdrowia człowieka oraz środowiska naturalnego ani też nie ma na niego wyraźnego negatywnego wpływu.”

Dla synergicznej poprawy jakości atmosfery relewantne są również cele Propozycji 7. Programu Aktywnego EU na rzecz środowiska.

Chodzi tu przede wszystkim o cel priorytetowy 1, obejmujący m.in. wymaganie zmniejszenia oddziaływania zanieczyszczenia powietrza na ekosystemy i różnorodność biologiczną.

Następnie jest to cel priorytetowy nr 2 zakładające obniżenie emisji gazów cieplarnianych o 80-95% w porównaniu z rokiem 1990 oraz zmniejszenie ogólnego wpływu przemysłu EU na środowisko we wszystkich głównych gałęziach przemysłu.

Jest to również cel priorytetowy 3, wymagający poprawy jakości atmosfery pod warunkiem ochrony obywateli EU przed presją środowiskową oraz ryzykiem mającym wpływ na ich zdrowie i dobre warunki życia.

Z punktu widzenia ochrony gleby decydujące są przede wszystkim cele wyznaczone na płaszczyźnie Wspólnej Polityki Rolnej EU. Wypłacanie wsparcia dla rolników zgodnie z rozporządzeniem Rady (ES) nr 73/2009 i innych wybranych dotacji uwarunkowane jest spełnieniem warunków ochrony gleby przed przyspieszoną erozją oraz podjęcia środków ochronnych, których celem jest zachowanie dobrego stanu rolnego i środowiskowego gleby (GAEC). Nacisk kładziony jest zwłaszcza na ochronę gleby przed erozją na użytkach opadających, na ochronę gleby przed erozją wodną oraz na starania dotyczące ograniczenia negatywnych konsekwencji erozji.

Z działalnością rolniczą wiąże się również Dyrektywa Rady 91/676/EHS o ochronie wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzenia rolnego, której celem jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzenia rolnego oraz zapobieganie takim zanieczyszczeniom, zwłaszcza w celu zapewnienia wystarczającej ilości wody pitnej wysokiej jakości.

Podstawowe dokumenty koncepcyjne i strategiczne EU zorientowane są również na kompleksową ochronę wody, prewencję spadku jakości wody oraz wsparcie dla środków, które prowadzą do uzyskania zadowalającego stanu wód i powiązanych z nimi ekosystemów. Cel uzyskania przynajmniej tzw. zadowalającego stanu wód powierzchniowych i podziemnych do 2027 roku zdefiniowany został w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2000/60/ES, która stanowi ramę działalności Wspólnoty w zakresie polityki wodnej (tzw. dyrektywa ramowa).

Z punktu widzenia ochrony przyrody i krajobrazu na poziomie międzynarodowym istotne są przede wszystkim obie dyrektywy, regulujące ochronę układu Natura 2000 (zob. rozdz. 4. Oceny). Wśród dokumentów strategicznych wyznaczających cele w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu znajduje się aktualna Strategia EU w dziedzinie ochrony bioróżnorodności do 2020 roku, która obejmuje sześć głównych celów:

- pełną implementację europejskiego ustawodawstwa w dziedzinie bioróżnorodności
- lepszą ochronę ekosystemów i lepsze wykorzystanie infrastruktury zielonej
- bardziej zrównoważone rolnictwo i leśnictwo
- lepsze zarządzanie populacjami ryb
- nadzwyczajna kontrola gatunków inwazyjnych
- większe wsparcie EU w dziedzinie zatrzymania globalnego ubytku bioróżnorodności.

W dziedzinie gospodarowania odpadami z punktu widzenia ustawodawstwa europejskiego kluczowym dokumentem jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2008/98/ES o odpadach, która ustala wymogi odnośnie gospodarowania odpadami, choć mają one charakter raczej ogólny (bardziej konkretne rozwiązania oferuje ustawodawstwo krajowe). Dyrektywa ramowa o odpadach definiuje jednak elementarną hierarchię gospodarowania odpadami, a mianowicie w niniejszym porządku: zapobieganie powstawaniu odpadów, ich ponowne wykorzystanie, wykorzystanie odpadów jako materiału, wykorzystanie w sferze energetyki, usuwanie odpadów jako ostateczna możliwość.

5.2 Sposób wyznaczenia ram referencyjnych oceny

Podstawowe odniesienie dla przeprowadzenia oceny zgodności celów Programu w stosunku do wymogów ochrony środowiska stanowią cele określone w zakresie ochrony środowiska. Cele odniesienia umożliwiają przede wszystkim dokonanie oceny, w jaki sposób poszczególne osie priorytetowe oraz typy wspieranych działań mogą wpływać na realizację celów ochrony środowiska i czy to oddziaływanie jest pozytywne, negatywne czy neutralne⁴. Mogą służyć również jako podstawa monitorowania oddziaływania wdrażania Programu na środowisko przy pomocy określonych wskaźników oraz jako ramy dla określenia kryteriów środowiskowych wyboru projektów, dofinansowywanych w ramach Programu.

⁴ Analogicznie obowiązuje to również w przypadku celów odniesienia w zakresie ochrony zdrowia publicznego.

Zazwyczaj w celu określenia ram odniesienia służących ocenie, a tym samym w celu opracowania zestawu celów odniesienia dla konkretnego dokumentu strategicznego, punkt wyjścia stanowią cele i priorytety określone w europejskich i narodowych dokumentach koncepcyjnych, mające odniesienie do przedmiotowego dokumentu strategicznego (np. Koncepcja ochrony środowiska, Strategia rozwoju zrównoważonego itp.). Dalszą podstawę dla sformułowania ram odniesienia dla potrzeb oceny stanowi zazwyczaj analiza stanu środowiska analizowanego obszaru (jeżeli można go określić) oraz identyfikacja istotnych problemów w zakresie ochrony środowiska

W przypadku ocenianego Programu, wyznaczając cele referencyjne środowiska naturalnego, posługiwano się przede wszystkim europejskimi i wybranymi krajowymi koncepcjami w zakresie środowiska naturalnego, wynikami analizy stanu środowiska naturalnego na terytorium objętego wsparciem Programu oraz uwagami i propozycjami podsuniętymi przez upoważnione organów w trakcie postępowania dochodzeniowego, ewentualnie wymagania stawiane we Wnioskach postępowania dochodzeniowego. W ten sposób sporządzono spis celów referencyjnych, w przypadku których istnieje bezpośredni związek z poszczególnymi środkami/typami działań Programu.

Przy ocenie Programu Współpracy Transgranicznej z punktu widzenia wykorzystania celów referencyjnych środowiska naturalnego wybrano następującą strategię:

Zestaw celów referencyjnych w zakresie ochrony środowiska

Poniżej przedstawiony zestaw celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska (tabela 5.1.), opracowany w sposób opisany w poprzednim rozdziale, stanowi ramy dla przeprowadzenia oceny osi priorytetowych, typów wspieranych działań i innych części Programu z punktu widzenia oddziaływania na środowisko. Szczegółowe charakterystyki podano w ramach zestawienia wskaźników w rozdz. 9 niniejszej Oceny.

Tabela 5.1 Zestaw celów referencyjnych w zakresie ochrony środowiska

Zestaw celów referencyjnych w zakresie ochrony środowiska Programu Współpracy Transgranicznej	
1	Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).
2	Zmniejszenie oddziaływania na klimat.
3	Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny
4	Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej.
5	Ograniczenie fragmentacji krajobrazu, utrzymanie charakteru krajobrazu oraz ochrona funkcji retencyjnej krajobrazu, w tym ochrony przed powodzią.
6	Ochrona użytków rolnych i leśnych
7	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych
8	Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiałów.
9	Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, przede wszystkim w dziedzinie zmniejszenia zanieczyszczeń atmosfery ze źródeł lokalnych oraz gospodarki odpadami.

Cele referencyjne oraz determinanty w zakresie ochrony zdrowia publicznego

Przy ocenie wpływów Programu na zdrowie publiczne posłużono się celami referencyjnymi obu cytowanych polityk narodowych, które rozpatrzono w ogólnej ocenie wpływów koncepcji na zdrowie publiczne (zob. rozdz. 12 Oceny). Ocena wpływów na zdrowie publiczne posługuje się zaś stosunkiem oddziaływania Programu do determinant zdrowia (przede wszystkim socjoekonomicznych determinant zdrowia oraz determinant środowiska fizycznego – zanieczyszczenie powietrza oraz hałas), za pomocą których w ramach strategicznej oceny wpływów na zdrowie publiczne definiuje się czynniki mające wpływ na zdrowie (ewentualnie środowisko naturalne). Determinanty zdrowotne stanowią istotny potencjał utrzymania lub poprawy stanu zdrowia mieszkańców, w ocenie posłużono się nimi w sposób analogiczny do celów referencyjnych środowiska naturalnego (szczegóły: rozdział 12 Oceny).

6 ISTOTNE ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANYCH WARIANTÓW KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO

6.1 Metody oceny Programu

6.1.1 Sposób oceny oddziaływania osi priorytetowych oraz celów szczegółowych na środowisko

W ramach oceny oddziaływania osi priorytetowych oraz celów szczegółowych na środowisko wykonawca Prognozy odróżnia oddziaływanie bezpośrednie, które może nastąpić w wyniku interwencji – wsparcia (np. zainwestowania w projekt infrastrukturalny) udzielanego w ramach Programu – oraz oddziaływanie pośrednie, gdzie przewidywana jest przyczynowo-skutkowa reakcja łańcuchowa (na przykład działania w zakresie edukacji itp.).

Oceniając środowiskowe oddziaływanie Programu wykonawca Prognozy SEA bierze pod uwagę również zasadę wstępnej ostrożności (precautionary principle) a tam, gdzie, jego zdaniem, mogłyby wystąpić negatywne oddziaływania w trakcie wdrażania projektów, zgodnie z tą zasadą sformułowano zalecenia dotyczące zapobiegania powstaniu negatywnych oddziaływań poprzez np. właściwy wybór projektów.

Ocena oddziaływania osi priorytetowych na środowisko została przeprowadzona w drodze porównania z celami odniesienia w zakresie ochrony środowiska, czyli w drodze oceny, w jakim stopniu te osie priorytetowe, ewentualnie dziedziny wsparcia przyczyniają się do realizacji celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska, ewentualnie czy nie pozostają z nimi w sprzeczności. W ocenie osi priorytetowych posłużono się również częściową oceną priorytetów inwestycyjnych i celów specyficznych, których – w związku z tym, że obie kategorie wpisano w odpowiednie osie priorytetowe i są one powiązane hierarchicznie i treściowo – nie trzeba prezentować osobno (podlegają one ocenie za pośrednictwem osi priorytetowych).

6.1.2 Sposób oceny oddziaływania typów działań na środowisko

Program Współpracy Transgranicznej RCz – RP w latach 2014-2020 obejmuje w sumie 14 typów działań w 4 środkach, realizowanych przez powyższe osie priorytetowe.

Typy działań podlegają ocenie w odniesieniu do proponowanego zestawu celów referencyjnych środowiska naturalnego. Uzupełniono również zestawienie wpływów typów działań na obszarach istotnych w skali europejskiej oraz w siedliskach ptaków (SCI i SPA, szczegóły – zob. wnioski oceny naturowej w rozdziale 4. Oceny), albowiem działania, które mają potencjalny wpływ na środowisko naturalne (przede wszystkim na cele referencyjne w sferze ochrony przyrody i krajobrazu), mają często również potencjalny wpływ na siedliska naturalne.

Należy jednak dodać, że podane typy działań są oczywiście tylko przykładem możliwych działań w ramach danego środka / danej osi priorytetowej. W Programie nie podano ani nie można było podać dokładniejszych informacji na temat ich dokładnej lokalizacji, zakresu i innych czynników, które mają decydujący wpływ na konkretne wpływy na środowisko naturalne. Pod określonym typem działań można sobie zatem w niektórych przypadkach wyobrazić działania, których wpływ na środowisko mogą się znacznie różnić, zależnie od charakteru podstawowych danych i konkretnej lokalizacji.

Porównując typy działań z celami referencyjnymi środowiska, wykorzystano skalę oceny, która podana jest w następującej tabeli nr 6.1.

Tabela 6.1. Skala oceny oddziaływania na środowisko

Skala oceny	
+ 2	Bezpośredni, istotny pozytywny wpływ typu działań na cel referencyjny
+ 1	Umiarkowany, niebezpośredni pozytywny wpływ typu działań na cel referencyjny
0	Neutralny wpływ (związek między typem działań a celem referencyjnym nie istnieje lub jest słaby)
- 1	Umiarkowany, niebezpośredni negatywny wpływ typu działań na cel referencyjny
- 2	Bezpośredni, istotny negatywny wpływ typu działań na cel referencyjny
-/+	Potencjalny, umiarkowany, negatywny i pozytywny wpływ typu działań na cel referencyjny
?	Wpływu nie sposób ocenić

Liczbowe wyrażenie oceny zgodnie z powyższą tabelą oznacza całkowity rezultat systematycznej oceny osi priorytetowej lub dziedziny wsparcia, która wszędzie tam, gdzie było to możliwe i celowe, uwzględniała klasyfikację oddziaływań wg Dyrektywy 2001/42/EC, dokonującej kategoryzacji oddziaływań na środowisko według ich prawdopodobnego charakteru i wpływu pod kątem:

- pozytywnego lub negatywnego oddziaływania na środowisko i rozwój zrównoważony,
- bezpośredniego lub pośredniego (wtórnego) charakteru,
- trwania, prawdopodobieństwa, nieodwracalności,
- kumulacyjnego charakteru oraz synergicznego współdziałania innych wpływów,
- obszarów przewidywanego oddziaływania (zdrowie ludzkie, przyroda, elementy środowiska, lokalne (punktowe) lub przestrzenne oddziaływanie, działanie transgraniczne i globalne itp.)

W ramach przeprowadzonej oceny uwzględniono oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, kumulacyjne, synergiczne, krótkookresowe, tymczasowe, długookresowe oraz stałe.

Poszczególne typy działań podano ocenie odrębnie przy pomocy matryc a w celu większej przejrzystości wyniki oceny przedstawiono w podsumowujących tabelach, które przedstawiają zagregowaną ocenę całego zespołu wykonawcy prognozy SEA (tabele oceny poszczególnych ekspertów zespołu są do wglądu u wykonawcy Prognozy SEA).

W trakcie oceny postępowano w taki sposób, iż każdy członek zespołu wykonawcy Prognozy przeprowadził własną kompleksową ocenę wszystkich matryc. Zadaniem każdego eksperta była samodzielna i niezależna ocena przeprowadzona na podstawie szczegółowego przestudiowania Programu, poszczególnych osi priorytetowych oraz dziedzin wsparcia Programu pod kątem celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska, które są wymienione w matrycy oceny, oraz wpisanie własnych wyników oceny do matrycy (tabeli). W razie potrzeby część oceny stanowił zwięzły komentarz, który następnie szczegółowo opisano w tekście rozdziału.

W przypadku wystąpienia dużych różnic w ocenie poszczególnych osób w drodze dyskusji poświęconej rezultatom oceny dokonywano częściowego ujednoczenia. Należy jednak podkreślić, iż celem dyskusji nie było zunifikowanie indywidualnych poglądów ekspertów w danym zakresie, ale analiza danego problemu oraz wyjaśnienie indywidualnych poglądów. Wynikiem dyskusji mogła więc być modyfikacja pierwotnej oceny eksperta i w pewnym stopniu wyeliminowanie subiektywnego charakteru oceny.

Na podstawie oceny poszczególnych członków zespołu dla każdego pola matrycy opracowano ocenę zagregowaną stanowiącą średnią arytmetyczną ocen wszystkich członków zespołu. Wartość końcowa została zaokrąglona do pełnej liczby i wpisana w odpowiednim polu matrycy ocen zagregowanych (końcowych).

Finalną tabelę oceny umieszczono niżej w niniejszym tekście, wraz z komentarzem.

6.2. Ocena oddziaływania Programu

6.2.1 Ocena oddziaływania osi priorytetowych oraz celów szczegółowych na środowisko

Z poprzedniego tekstu jasno wynika, że osie priorytetowe i cele specyficzne (zgodnie z wymaganiami odnośnie formy i treści Programu) sformułowano na tyle ogólnie, że nie sposób zawsze jednoznacznie określić ich potencjalnego wpływu na wybrane dziedziny środowiska naturalnego. W odpowiednich okolicznościach (zgodnie z poszczególnymi działaniami, które realizować będą poszczególne osie priorytetowe) wpływ ten może być pozytywny, zaś w innych okolicznościach negatywny. Niemniej jednak z oceny priorytetów i środków wynikają pewne fakty, które opisano w dalszej części niniejszego tekstu.

Z przeprowadzonej oceny wynika, że osie priorytetowe i cele specyficzne Programu nie popadają w istotną sprzeczność z wymogami ochrony środowiska naturalnego, zaś między zaproponowanymi osiami priorytetowymi a celami specyficznymi nie znajdują się takie, które miałyby potencjalnie negatywny istotny wpływ na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Jak wspomniano wyżej, również tutaj potencjalne wpływy na środowisko naturalne zależą od konkretnej realizacji i lokalizacji działań, które realizować będą daną oś priorytetową, oraz od procedur oceny działań/projektów, które warunkują zatwierdzenie projektów o potencjalnie negatywnych wpływach na środowisko naturalne.

Poniżej umieszczono komentarz odnośnie wybranych osi priorytetowych:

Oś Priorytetowa 1. Wspólne zarządzanie ryzykiem

Priorytet Inwestycyjny 1.1.: Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Cel szczegółowy: Podniesienie transgranicznej gotowości do podejmowania działań podczas rozwiązywania sytuacji kryzysowych

W związku z tym, że w ramach niniejszej osi priorytetowej wsparciem objęty zostanie rozwój wspólnych systemów profilaktyki, monitoringu i rozwiązywania zagrożeń, co umożliwi współdzielenie informacji, poprawę koordynacji szybkiego reagowania itp., wspieranie inwestycji

zmierzających do zwiększenia kompatybilności i poziomu połączenia zintegrowanych systemów ratownictwa, a tym samym lepszą współpracę zintegrowanego systemu ratownictwa w obszarze przygranicznym, można się spodziewać przede wszystkim pozytywnych lub neutralnych wpływów na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.

Również w ramach oceny naturowej w obrębie typów działań niniejszej Osi Priorytetowej stwierdzono zerowy wpływ na SCI i SPA.

Autorka oceny wpływów na zdrowie publiczne również stwierdza, że realizacja typów działań w ramach niniejszej osi priorytetowej będzie mieć pozytywny wpływ na zdrowie publiczne.

Zalecenia odnośnie Osi Priorytetowej 1:

W niniejszej osi priorytetowej należy zwrócić uwagę wyłącznie na „niezbędne działania inwestycyjne, mające na celu przystosowanie posiadanej infrastruktury do wykorzystania zakupionego / zmodernizowanego sprzętu i/lub wyposażenia”. Inwestując we wspomnianą infrastrukturę, należy zawsze mieć na względzie kluczowe problemy środowiska naturalnego w danym obszarze i chronić je przed potencjalnymi negatywnymi wpływami na środowisko naturalne oraz zdrowie publiczne (ewentualnymi wpływami na obszary cenne pod względem przyrodniczym), choć inwestycji we wspomnianą infrastrukturę oczekiwać można głównie na terenach zabudowanych.

Oś Priorytetowa 2. Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

Priorytet Inwestycyjny 2.1.: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich rozwój

Cel szczegółowy: Poprawa warunków dla zatrudnienia poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczych i kulturowych zasobów regionu.

Oś priorytetowa może mieć przede wszystkim pozytywny, ale – w przypadku jednego z typów działań – potencjalnie również negatywny wpływ na środowisko naturalne. Wybór i sposób realizacji projektu będzie decydujący z punktu widzenia maksymalizacji pozytywnych i minimalizacji negatywnych wpływów środków na środowisko naturalne.

Pozytywne oddziaływanie typów działań będzie bez wątpienia polegało na poprawie estetycznej jakości obszaru na terenach zabudowanych (zachowanie i poprawa jakości zabytków historii i kultury) oraz odnowie walorów przyrodniczych. W wyniku poprawy dostępności transportowej obszaru przygranicznego oraz poprawy mobilności mieszkańców poprawi się także sytuacja na lokalnych rynkach pracy a w efekcie realizowanych działań ulegnie polepszeniu sytuacja społeczna i ekonomiczna obszaru przygranicznego oraz nastąpi ożywienie jego rozwoju. Realizacja działań będzie także pozytywnie oddziaływać na osoby zwiedzające poszczególne miejscowości i regiony (poprawa zdrowia, pozytywne oddziaływanie psychospołeczne, w tym poprawa czynnika dobrego samopoczucia).

Przeciwnie, możliwe negatywne oddziaływanie może być związane z inwestycjami w infrastrukturę służącą poprawie dostępności transgranicznej, przede wszystkim budową nowych i rekonstrukcją istniejących lokalnych i regionalnych połączeń drogowych. Wyznaczanie przebiegów nowych dróg może być w konflikcie z interesami ochrony przyrody, w tym obszarów sieci Natura 2000, w wyniku fragmentacji krajobrazu, zagrożenia cennych terenów przyrodniczych, ograniczenia możliwości migracji dziko żyjących zwierząt przez ich konstrukcje ze skutkiem śmiertelnym dla zwierząt, itp.

Drogi lepszej jakości zwiększą atrakcyjność transportu a tym samym natężenie ruchu, związane z produkcją emisji i hałasu. Poprawa jakości dróg umożliwi również przejazd samochodów, które – na skutek swej wielkości lub wagi – nie przejadą po istniejącej drodze. W czasie trwania robót budowlanych w czasie rekonstrukcji może pojawić się tymczasowe negatywne oddziaływanie na środowisko i mieszkańców (hałas, emisje zanieczyszczeń do atmosfery, zaburzenie dobrego samopoczucia). Kolejnym potencjalnym negatywnym oddziaływaniem priorytetu w trakcie realizacji robót budowlanych może być zagrożenie dla cennych przyrodniczo terenów lub zabytków geologicznych, paleontologicznych i archeologicznych.

Jednak z drugiej strony, poprawa jakości sieci drogowej i jej rozbudowa może przyczynić się także, w efekcie podniesienia płynności i bezpieczeństwa ruchu, do względnego zmniejszenia hałasu pochodzącego z transportu na terenach zabudowanych (lepsza jakość nawierzchni dróg) oraz do relatywnego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery (lepsze wysokościowe i kierunkowe poprowadzenie dróg, lepsza płynność ruchu itp.) lub będzie przynajmniej oddziaływać przeciwko ich wzrostowi.

Pozytywne wpływy w ramach niniejszej osi priorytetowej przynieść może również rozbudowanie ogólnodostępnej elementarnej infrastruktury, służącej udostępnieniu i zwiększeniu wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w sektorze ruchu turystycznego (np. ścieżki rowerowe, ścieżki edukacyjne), w tym uzupełniającej infrastruktury turystycznej, która ułatwiałaby zwiedzanie atrakcji kulturowych i przyrodniczych, a także poprawiłaby dostępność do atrakcji kulturowych i przyrodniczych dla zwiedzających o specjalnych potrzebach (osoby niepełnosprawne, rodziny z dziećmi, osoby starsze itp.).

Jeśli chodzi o ocenę naturową, wśród typów działań niniejszej Osi Priorytetowej u części z nich stwierdzono zerowy wpływ na SCI i SPA, u innych z kolei nie sposób według autora oceny naturowej określić ich wpływu (zob. rozdz. 4.2 niniejszej Oceny).

Autorka oceny wpływów na zdrowie publiczne również ocenia niniejszą Oś Priorytetową pozytywnie, zwracając jednak uwagę na to, że infrastruktura drogowa nie może przynosić nowego obciążenia mieszkańców hałasem, zaś istniejące obciążenie powinno się zniwelować.

Zalecenia odnośnie Osi Priorytetowej 2:

Wybierając projekty, trzeba zapewnić, aby odnowa i rewitalizacja zabytków kultury, techniki i przemysłu przeprowadzona została w sposób profesjonalny, przemyślany i zgodny z estetyką, aby nie naruszono pierwotnego charakteru siedzib ludzkich i krajobrazu poprzez nieodpowiednie ingerencje i nieprzemyślane remonty, aby nie doszło do przekroczenia nośności ekologicznej krajobrazu oraz destrukcji jego pierwotnego charakteru.

Podczas rozpatrywania konkretnych projektów należy wymagać oceny alternatywnych rozwiązań i dać pierwszeństwo takim przebiegom i wykonaniom dróg, które zapewnią minimalne oddziaływanie na środowisko. Wybierając projekty należy także zapewnić, aby nowe drogi były odpowiednio usytuowane w stosunku do terenów zabudowanych a ruch na tych drogach nie miał

niekorzystnego oddziaływania na środowisko i mieszkańców, przede wszystkim w zakresie hałasu i emisji z silników spalinowych, aby nowe drogi nie były w miarę możliwości realizowane na gruntach leśnych lub gruntach o urodzajnych glebach, i by nie występowało negatywne oddziaływanie na SCI i SPA objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000. Opisanemu ryzyku może zapobiec przeprowadzenie oceny projektów zgodnie z ustawami o ocenie oddziaływania na środowisko (EIA) lub oceny siedliskowej, ewentualnie konsekwentne postępowanie zgodnie z ustawą Prawo budowlane w tych przypadkach, gdy przedsięwzięcia nie będą podlegały ww. ocenom.

Planując ingerencję w środowisko naturalne, należy sprawdzić, czy na danym obszarze nie są rozpowszechnione gatunki inwazyjne lub niepierwotne pod względem geograficznym, a w razie potrzeby zapewnić ich likwidację. W ten sposób dojdzie również do zwiększenia bioróżnorodności, która obniżona została na skutek ekspansji gatunków inwazyjnych, której konsekwencją jest wypieranie gatunków pierwotnych.

Ponadto należy zapewnić, aby wsparcie odwiedzalności miejsc cennych pod względem przyrodniczym (marketing, promocja) oparte było na analizach odwiedzalności (np. za pośrednictwem zautomatyzowanego podliczania) i jej regularnego monitoringu.

Oś Priorytetowa 3. Edukacja i kwalifikacje

Priorytet Inwestycyjny 3.1.: Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia

Cel szczegółowy: Poprawa sytuacji osób wchodzących na transgraniczny rynek pracy

Realizacja projektów i działań rozważanych w ramach tego priorytetu inwestycyjnego nie będzie miała, ze względu na charakter projektów i działań wspieranych w jej ramach, żadnego bezpośredniego ani pośredniego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zakłada się, że priorytet będzie miał tylko pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Lepsze możliwości kształcenia i zatrudnienia na rynku pracy mogą niebezpośrednio wpłynąć na poprawę stanu środowiska naturalnego, ponieważ bardziej wykształceni obywatele zwykle poświęcają więcej uwagi problematyce środowiska naturalnego i zdrowia publicznego. Częścią kształcenia jest również wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i ich utożsamienia się z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz związane z tym zmiany ich zachowania w stosunku do środowiska.

Szeroko rozumiana współpraca w dziedzinie edukacji przyczyni się do pogłębienia stosunków między mieszkańcami po obu stronach granicy. Nawiązanie trwałej współpracy może przyczynić się również do rozwiązania problemów wspólnych dla polsko-czeskiego obszaru przygranicznego.

W ramach oceny naturowej w obrębie typów działań niniejszej Osi Priorytetowej stwierdzono zerowy wpływ na SCI i SPA, u części z kolei nie sposób według autora oceny naturowej określić ich wpływu (zob. rozdz. 4.2 niniejszej Oceny).

Autorka oceny wpływów na zdrowie publiczne również stwierdza, że niniejsza oś priorytetowa skutkować będzie realizacją priorytetów obu dokumentów strategicznych, które wykorzystywane są w ocenie wpływów na zdrowie publiczne, oraz że działania te mogą być zwrócone do wszystkich grup populacyjnych oraz poprawić stan ich zdrowia.

Zalecenia odnośnie Osi Priorytetowej 3:

Nie proponuje się żadnych zaleceń.

Oś Priorytetowa 4. Współpraca instytucji i społeczności

Priorytet Inwestycyjny 4.1.: Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami

Cel szczegółowy: Zwiększenie intensywności współpracy instytucji i społeczności w regionie przygranicznym

Realizacja projektów i działań rozważanych w ramach tego priorytetu inwestycyjnego nie będzie miała, ze względu na charakter projektów i działań wspieranych w jego ramach, żadnego bezpośredniego ani pośredniego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zakłada się, że priorytet będzie miał tylko pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Zaplanowana współpraca w dziedzinie ochrony przyrody (wspólne programy ochrony, oświaty i kształcenia mieszkańców itp.) przyczynić się może do poprawy stanu elementów naturalnych środowiska po obu stronach granicy.

Również jeśli chodzi o ocenę naturową, wśród typów działań niniejszej Osi Priorytetowej stwierdzono zerowy wpływ na SCI i SPA, co więcej, w przypadku współpracy, oczekiwać można umiarkowanego pozytywnego wpływu na SCI i SPA.

Autorka oceny wpływów na zdrowie publiczne również stwierdza, że realizacja typów działań w ramach niniejszej osi priorytetowej będzie mieć pozytywny wpływ na zdrowie publiczne.

Zalecenia odnośnie Osi Priorytetowej 4:

W ramach podnoszenia jakości administracji publicznej zaleca się wspieranie metod opartych na stosowaniu zasady rozwoju zrównoważonego, np. lokalnej Agendy 21.

Oś Priorytetowa 5: Pomoc techniczna

Niniejsza oś priorytetowa służy finansowaniu działań związanych z zarządzaniem i administracją Programu, ze względu na swój charakter nie podlega ocenie z perspektywy oddziaływania Programu na środowisko i zdrowie publiczne.

Wniosek z niniejszego rozdziału

W ramach oceny osi priorytetowych i celów specyficznych nie odnotowano znacznych negatywnych wpływów na środowisko na terytorium objętym wsparciem Programu. Tym bardziej nie sposób zakładać znacznego negatywnego wpływu na terytorium państw sąsiednich

6.2.1. Ocena wpływów typów działań na środowisko naturalne i zdrowie publiczne

Środki obejmują przykładowe wyliczenie działań i interwencji, ilustrujących sposób ich realizacji. Podanie (typów) działań w Programie nie jest jednak gwarancją ich finansowania, ani też ich zatwierdzenia lub realizacji. Jednocześnie należy podkreślić, że w przyszłości wsparcie w ramach Programu uzyskać mogą również inne działania, czy, innymi słowy, takie projekty/cele, których Program aktualnie nie uwzględnia. Działania (lub im pokrewne projekty i cele) zgodnie ze swym charakterem będą musiały przejść przez proces kwalifikacji (zob. rozdz. 11. niniejszej Oceny), niektóre z nich również przez prawne procedury wymagane przy wydawaniu pozwoleń budowlanych, ewentualnie wymagane przez ustawę o EIA lub też ocenę naturową.

Działania czy też typy działań w programie charakteryzowane są wyłącznie poprzez nazwę. Nie podaje się zatem żadnych specyficznych informacji w rodzaju mocy potencjalnych projektów, ich dokładnej lokalizacji albo szczegółowej charakterystyki. Działania nie sposób zatem jednoznacznie skonkretyzować, nie można zatem dokładnie ocenić ich wpływu na środowisko naturalne, tak jak na przykład w opisanych powyżej procedurach EIA, ocenie naturowej projektów czy procedur wydawania pozwoleń budowlanych.

Niemniej jednak forma przykładowego wyliczenia (typów) działań jako grup projektów pozostaje w całkowitej zgodzie z zasadami planowania strategicznego i odpowiada metodyce opracowania Programu.

Zadaniem podmiotu opracowującego SEA nie jest zatem ocena jednoznacznego wpływu poszczególnych (typów) działań na środowisko naturalne i zdrowie publiczne, program bowiem nie dysponuje w tym celu (i dysponować nie może) wystarczającymi danymi, które jednoznacznie identyfikowałyby każde działanie, nie mówiąc już o tym, że pod szeregiem działań mogą się kryć projekty różnorodne i odmienne zarówno pod względem terytorium, które obejmują, jak pod względem mocy i wpływu projektu na środowisko naturalne. Odwołując się do zasady wstępnej ostrożności, zwracamy uwagę przede wszystkim na te typy działań lub działania, które mogłyby mieć potencjalnie negatywny wpływ na środowisko naturalne.

W tych celach służy przede wszystkim porównanie potencjalnego oddziaływania typów działań z ustalonymi celami referencyjnymi środowiska naturalnego oraz wyodrębnienie tych rodzajów działań, którym w odpowiednich procedurach prawnych poświęcić trzeba szczególną uwagę. Kolejnym celem jest zwrócenie uwagi zarówno podmiotu składającego koncepcję, jak i podmiotu podejmującego interwencję na to, że przy ich zatwierdzaniu spodziewać się mogą podwyższonych wymagań w kwestii oceny wpływów na środowisko naturalne, ewentualnie aby w trakcie ich przygotowywania poszukiwać takich rozwiązań, które zminimalizowałyby ich oddziaływanie na środowisko naturalne.

Analogiczną metodę wybrał również podmiot opracowujący ocenę naturową, który wyodrębnił część typów działań, w przypadku których nie sposób wprawdzie określić ich wpływu na SCI i SPA, ale w związku z ich zbytnią ogólnością niezbędna będzie szczegółowa ocena wpływu konkretnych przyszłych celów w procesie dalszej oceny, przy wyborze i zatwierdzaniu projektów zgodnie z odpowiednimi przepisami.

W programie współpracy transgranicznej RCz-RP w latach 2014-2020 zakwalifikowano w sumie 14 zdefiniowanych typów wspieranych działań.

Oceniając wpływy typów działań na środowisko naturalne, podmiot opracowujący Ocenę kierował się metodą opisaną w rozdziale 6.1.2.

W celu oceny wpływów typów Programu na zdrowie publiczne wykorzystano cele polityk zdrowotnych (zob. rozdział. 12 niniejszej Oceny).

W celu opracowania oceny naturowej wybrano metodę opisaną w rozdziale 4.2 niniejszej Oceny.

W niniejszej tabeli umieszczono Oceny wpływu poszczególnych typów działań na środowisko naturalne, następnie w tekście *explicite* wymieniono wyłącznie te działania, które – zdaniem autorów Oceny – mogłyby mieć potencjalnie negatywny wpływ na środowisko naturalne (ewentualnie cele referencyjne środowiska naturalnego) lub też nie sposób w ich przypadku dokładnie określić wpływu, ale zgodnie z zasadą wstępnej ostrożności zwrócono uwagę na takie działanie.

Zbiorcza ocena wpływu działań na środowisko naturalne

Tab. 6.1: Ocena wpływu poszczególnych typów działań Programu RCz – RP 2014-2020.

Skala oceny podana została wyżej w niniejszym rozdziale, poszczególne typy działań porównano z dziewięcioma celami referencyjnymi środowiska naturalnego, które opisano w rozdziale 5.2, a dla przejrzystości podano również poniżej, wraz ze skalą oceny.

Typy działań/ cele referencyjne środowiska	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Oś Priorytetowa 1. Wspólne zarządzanie ryzykiem									
Inwestycje w rozwój wspólnych lub połączonych systemów zapobiegania, monitorowania, reagowania i usuwania skutków zagrożeń	+1	+1	0	0	0	0	0	+1	+1
Działania inwestycyjne mające na celu zwiększenie zdolności służb ratowniczych i porządkowych do skutecznego podejmowania działań po obu stronach granicy	+1	+1	0	?	?	?	+1	0	0
Wspólne specjalistyczne przygotowanie pracowników jednostek ratowniczych/porządkowych i jednostek zarządzania kryzysowego mające na celu wzmocnienie gotowości do podejmowania działań transgranicznych	+1	+1	0	0	0	0	+1	+1	+1
Oś Priorytetowa 2. Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia									
Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza	0	0	0	+1	+1	+1	0	0	+2
Wspieranie wykorzystania niematerialnego dziedzictwa kulturowego	0	0	0	0	0	0	0	0	+1
Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego	+1	+1	+/-	-1/?	-1/?	-1/?	?	-1/?	?
Wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych	0	0	0	+/-	+/-	0	0	+1	+2
Opracowania studyjne, strategie, plany zmierzające do wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych	0	0	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1
Oś Priorytetowa 3. Edukacja i kwalifikacje									

Przygotowanie i realizacja wspólnego kształcenia	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+2
Współpraca między instytucjami edukacyjnymi a instytucjami na rynku pracy	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozwój kształcenia językowego w ramach systemu oświaty	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oś Priorytetowa 4. Współpraca instytucji i społeczności									
Inicjatywy zmierzające do wzmocnienia integracji na poziomie lokalnym, współpraca społeczeństwa obywatelskiego i inne działania przyczyniające się do spójności na poziomie lokalnym	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1
Rozwój współpracy instytucji administracji publicznej	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+2	+1
Tworzenie i rozwój transgranicznych sieci współpracy, łącznie ze współpracą z i między pozarządowymi organizacjami non-profit	+1	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	+2
Oś Priorytetowa 5. Pomoc techniczna	?	?	?	?	?	?	?	?	?

Zestaw celów referencyjnych w zakresie ochrony środowiska Programu Współpracy Transgranicznej	
1	Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).
2	Zmniejszenie oddziaływania na klimat.
3	Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny
4	Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej.
5	Ograniczenie fragmentacji krajobrazu, utrzymanie charakteru krajobrazu oraz ochrona funkcji retencyjnej krajobrazu, w tym ochrony przed powodzią.
6	Ochrona użytków rolnych i leśnych
7	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych
8	Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiałów.
9	Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, przede wszystkim w dziedzinie zmniejszenia zanieczyszczeń atmosfery ze źródeł lokalnych oraz gospodarki odpadami.

Typy działań Osi Priorytetowej 1 - Wspólne zarządzanie ryzykiem

W sumie 3 typy działań objętych Osią Priorytetową I zorientowane są na rozwój wspólnych systemów prewencji, monitoringu i usuwania skutków sytuacji ryzyka.

W przypadku wszystkich typów działań należy się spodziewać głównie neutralnych lub umiarkowanie pozytywnych wpływów na cele referencyjne środowiska naturalnego.

Typy działań, którym poświęcić trzeba szczególną uwagę z perspektywy potencjalnych wpływów na środowisko naturalne:

W przypadku typu działań „Środki inwestycyjne zmierzające do zwiększenia zdolności jednostek ratowniczych i jednostek bezpieczeństwa do interwencji po obu stronnych granicy” z pomocą odpowiednich kryteriów wyboru, ewentualnie standardowych wymogów przepisów prawnych (EIA, ocena naturowa, procedury wydawania pozwoleń budowlanych) wyeliminować ewentualne wpływy budowy infrastruktury na bioróżnorodność, miejsca objęte programem Natura 2000 lub procesy odrolnienia lub odlesienia gruntu.

Wniosek:

Typy środków podane w Osi Priorytetowej nie będą mieć potencjalnego, mocno negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Osie priorytetowe nie będą mieć potencjalnego, mocno negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Typy działań Osi Priorytetowej 2 - Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

W sumie 5 typów działań objętych Osią Priorytetową 2 zorientowane są na poprawę warunków dla zatrudnienia poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczych i kulturowych zasobów regionu.

W przypadku większości typów działań należy się spodziewać głównie neutralnych lub pozytywnych wpływów na cele referencyjne środowiska naturalnego.

Typy działań, którym poświęcić trzeba szczególną uwagę z perspektywy potencjalnych wpływów na środowisko naturalne:

W przypadku typu działań „Środki infrastrukturalne służące udostępnieniu i zwiększeniu wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w regionie przygranicznym” należy spodziewać się potencjalnych wpływów pozytywnych i negatywnych. Przede wszystkim w przypadku nowych lokalnych i regionalnych połączeń drogowych należy spodziewać się potencjalnych wpływów negatywnych. Wyznaczanie przebiegów nowych dróg może być w konflikcie z interesami ochrony przyrody, w tym obszarów sieci Natura 2000, w wyniku fragmentacji krajobrazu oraz zagrożenia cennych terenów przyrodniczych, ewentualnie może dojść do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych, jak wspomniano w ocenie osi priorytetowej.

Jednak z drugiej strony, poprawa jakości sieci drogowej i jej rozbudowa może przyczynić się także, w efekcie podniesienia płynności i bezpieczeństwa ruchu, do względnego zmniejszenia hałasu

pochodzącego z transportu na terenach zabudowanych (lepsza jakość nawierzchni dróg) oraz do relatywnego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery (lepsze wysokościowe i kierunkowe poprowadzenie dróg, lepsza płynność ruchu itp.) lub będzie przynajmniej oddziaływać przeciwko ich wzrostowi.

W przypadku typu działań „Wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych” kategorycznie należy zadbać o to, aby marketing i promocja wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych spełniały wymagania ochrony cennych obszarów przyrodniczych (szczególnie zaś obszarów chronionych, obszarów naturowych itd.), w promocji należy rozważyć wsparcie zwiększenia odwiedzalności, która w wybranych przypadkach może stanowić zagrożenie dla przedmiotów objętych ochroną na danym obszarze. Jednym z rozwiązań jest wsparcie na podstawie weryfikacji odwiedzalności wspieranych miejsc oraz jej regularnego monitoringu.

W przypadku typu działań „Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza” należy wykorzystać narzędzia kształcenia środowiskowego, wychowania i oświaty, których celem jest zaangażowanie społeczeństwa w poszczególne projekty.

Wniosek:

Typy środków podane w Osi Priorytetowej nie będą mieć potencjalnego, mocno negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Szczególne uwagę poświęcić trzeba projektom budowy i remontu dróg, konsekwentnej realizacji wymogów procedur EIA, oceny naturowej (ewentualnie wymogów procedur wydawania pozwoleń budowlanych w przypadkach, kiedy projekty nie będą podlegać ocenie EIA lub ocenie naturowej). Ponadto szczególną uwagę poświęcić trzeba wyborowi projektów otrzymujących wsparcie z użyciem mechanizmu zaproponowanego w rozdz. 11 niniejszej Prognozy pt. „Kryteria wyboru projektów”.

Planując ingerencję w środowisko naturalne, należy sprawdzić, czy na danym obszarze nie są rozpowszechnione gatunki inwazyjne lub niepierwotne pod względem geograficznym, a w razie potrzeby zapewnić ich likwidację. W ten sposób dojdzie również do zwiększenia bioróżnorodności, która obniżona została na skutek ekspansji gatunków inwazyjnych, której konsekwencją jest wypieranie gatunków pierwotnych.

Ponadto należy zapewnić, aby wsparcie odwiedzalności miejsc cennych pod względem przyrodniczym (marketing, promocja) oparte było na analizach odwiedzalności (np. za pośrednictwem zautomatyzowanego podliczania) i jej regularnego monitoringu.

Typy działań Osi Priorytetowej 3 - Edukacja i kwalifikacje

W sumie 3 typy działań objętych Osią Priorytetową 3 zorientowane są na rozwój kształcenia.

W przypadku wszystkich typów działań należy się spodziewać głównie neutralnych lub pozytywnych wpływów na cele referencyjne środowiska naturalnego.

Typy działań, którym poświęcić trzeba szczególną uwagę z perspektywy potencjalnych wpływów na środowisko naturalne:

W przypadku typu działań „Przygotowanie i realizacja wspólnego kształcenia“ należy wykorzystać narzędzia kształcenia środowiskowego, wychowania i oświaty, których celem jest zaangażowanie społeczeństwa w poszczególne projekty.

Wniosek:

Typy środków podanej Osi Priorytetowej nie będą mieć potencjalnego, mocno negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Typy działań Osi Priorytetowej 4 - Współpraca instytucji i społeczności

W sumie 3 typy działań objętych Osią Priorytetową 4 zorientowane są na współpracę społeczeństwa, organów administracji publicznej i instytucji na terytorium objętym wsparciem.

W przypadku wszystkich typów działań należy się spodziewać głównie pozytywnych lub mocno pozytywnych wpływów na cele referencyjne środowiska naturalnego.

Typy działań, którym poświęcić trzeba szczególną uwagę z perspektywy potencjalnych wpływów na środowisko naturalne:

W przypadku wszystkich typów działań należy wykorzystać narzędzia kształcenia Środowiskowego, wychowania i oświaty, których celem jest zaangażowanie społeczeństwa w poszczególne projekty.

W ramach podnoszenia jakości administracji publicznej zaleca się wspieranie metod opartych na zasadach zrównoważonego rozwoju, na przykład lokalnej Agendy 21.

Wniosek:

Typy środków podanej Osi Priorytetowej nie będą mieć potencjalnego, mocno negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Oś Priorytetowa 5 - Pomoc techniczna

Niniejsza oś priorytetowa służy finansowaniu działań związanych z zarządzaniem i administracją Programu, ze względu na swój charakter nie podlega ocenie z perspektywy oddziaływania Programu na środowisko i zdrowie publiczne.

Wnioski ogólne:

Spośród 14 typów działań w czterech Osiach Priorytetowych Programu Współpracy Transgranicznej RCz-RP w latach 2014-2020 żaden z typów działań nie będzie mieć potencjalnego, mocno negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Szczególną uwagę należy jednak poświęcić projektom budowy i remontu dróg, które stanowią część typu działań „Środki infrastrukturalne służące transgranicznemu udostępnieniu i zwiększeniu wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu przygranicznego” w ramach osi priorytetowej II „Rozwój potencjału zasobów przyrodniczych i kulturowych w celu wsparcia zatrudnienia”.

Zwłaszcza w powyższym przypadku (obowiązuje to jednak również w przypadku odpowiednich projektów w pozostałych osiach priorytetowych) niezbędne jest konsekwentne spełnianie wymagań procedur EIA i oceny naturowej, ewentualnie wymogów procedur EIA i oceny naturowej lub też wymogów procedur wydawania pozwoleń budowlanych w przypadkach, w których projekty nie będą podlegać ocenie EIA lub ocenie naturowej. Następnie należy poświęcić szczególną uwagę wyborowi projektów, którym udzielone zostanie wsparcie, z pomocą mechanizmu zaproponowanego w rozdziale 11. niniejszej Oceny „Kryteria wyboru projektów”.

7 PLANOWANE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA, ZMNIEJSZANIA LUB SKOMPENSOWANIA WSZYSTKICH ISTOTNYCH NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Ze względu na charakter Programu, jako materiału koncepcyjnego, polegający na ogólnym sformułowaniu działań, nie jest możliwe zidentyfikowanie ewentualnych specyficznych negatywnych oddziaływań na środowisko i zdrowie publiczne. Specyficzne wpływy na środowisko naturalne będzie można realnie zidentyfikować dopiero w ramach procedur zatwierdzających, związanych z finansowaniem projektów wspieranych przez Program, a w wybranych przypadkach również w trakcie oceniania poszczególnych działań (ewentualnie celów i projektów) w ramach procedur wydawania pozwoleń budowlanych, a także procedur EIA i oceny naturowej.

Podstawowym celem oceny Programu w ramach procedury SEA było więc poddanie go ocenie pod kątem tego, czy w projekcie Programu w sposób wystarczający ujęta została problematyka środowiskowa, ewentualnie czy Program nie zawiera propozycji, które mogłyby stanowić potencjalne mocne zagrożenie dla środowiska. Ocena tabelaryczna i opisowa przeprowadzona pod takim kątem została przedstawiona w poprzednim rozdziale i na jej podstawie zaproponowano działania w zakresie zapobiegania, zmniejszania lub skompensowania możliwych poważnych negatywnych oddziaływań na środowisko, które podsumowano w poniższej tabeli 7.1.

Środki te zaproponowano zarówno z punktu widzenia ogólnej ochrony środowiska naturalnego, jak i z perspektywy potencjalnych wpływów na SCI i SPA układu Natura 2000. Środki podejmowane z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego podane zostały w tabeli znajdującej się na kolejnych stronach, zaś środki z perspektywy potencjalnych wpływów na układ Natura 2000 umieszczono poza tabelą.

Działania w zakresie zapobiegania, zmniejszania lub skompensowania możliwych poważnych negatywnych oddziaływań na środowisko miałyby tylko charakter deklaracyjny, jeżeli w ramach realizacji Programu nie zapewniono by zgodności interwencji z wymienionymi wymaganiami. Zgodność ta – a więc i przestrzeganie zadeklarowanych celów Programu i zaleceń SEA, może być zapewniona tylko w drodze wyboru projektów – i to w taki sposób, aby wybrane projekty przyczyniały się zarówno do realizacji celów Programu, jak i do realizacji celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego.

Zasady dotyczące wyboru projektów i jego faktyczna realizacja powinny w każdych okolicznościach zapewnić nieudzielenie wsparcia projektom mającym negatywne oddziaływanie na środowisko a ukierunkować wsparcie na projekty mogące w jak największym stopniu przyczynić się do poprawy stanu środowiska i zdrowia publicznego na obszarach przygranicznych obu krajów, ewentualnie, aby projekty spełniające kryteria środowiskowe były w ramach procedury oceny wyraźnie preferowane. Pod pojęciem projektu o pozytywnym oddziaływaniu na środowisko należy jednocześnie rozumieć taki projekt, którego oddziaływanie pozytywne będzie wyraźnie większe, aniżeli jego ewentualne oddziaływanie negatywne.

Propozycję samych kryteriów środowiskowych (wskaźników) służących wyborowi projektów w ramach Programu, które zapewnią przestrzeganie powyższych wymogów, oraz propozycje ich wprowadzenia do systemu oceny i wyboru projektów, przedstawiono w rozdziale 11.

Tabela 7.1 Zestawienie zaleceń dla osi priorytetowych oraz wybrane typy działań, które wymagają szczególnej uwagi z perspektywy ochrony środowiska naturalnego

Prioritet	Typy działań	Wpływy na środowisko	Zalecenia
1	Działania inwestycyjne mające na celu zwiększenie zdolności służb ratowniczych i porządkowych do skutecznego podejmowania działań po obu stronach granicy	Ewentualne wpływy budowy infrastruktury na bioróżnorodność, miejsca objęte programem Natura 2000 lub procesy odrolnienia lub odlesienia gruntu.	Z pomocą odpowiednich kryteriów wyboru, ewentualnie standardowych wymogów przepisów prawnych (EIA, ocena naturalna, procedury wydawania pozwoleń budowlanych) wyeliminować ewentualne wpływy budowy infrastruktury na bioróżnorodność, miejsca objęte programem Natura 2000 lub procesy odrolnienia lub odlesienia gruntu.
2	Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego	W przypadku nowych lokalnych i regionalnych połączeń drogowych służących udostępnieniu i zwiększeniu wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w regionie przygranicznym należy spodziewać się potencjalnych wpływów negatywnych. Wyznaczanie przebiegów nowych dróg może być w konflikcie z interesami ochrony przyrody, w tym obszarów sieci Natura 2000, w wyniku fragmentacji krajobrazu oraz zagrożenia cennych terenów przyrodniczych, ewentualnie może dojść do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych. Drogi lepszej jakości zwiększą atrakcyjność transportu a tym samym natężenie ruchu, związane z produkcją emisji i hałasu. Poprawa jakości dróg umożliwi również przejazd samochodów, które – na skutek swej wielkości lub wagi – nie przejadą po istniejącej drodze. W czasie trwania robót budowlanych w czasie rekonstrukcji może pojawić się tymczasowe negatywne oddziaływanie na środowisko i mieszkańców (hałas, emisje zanieczyszczeń do atmosfery, zaburzenie dobrego samopoczucia	Szczególną uwagę poświęcić trzeba projektom budowy i remontu dróg, konsekwentnej realizacji wymogów procedur EIA, oceny naturalnej (ewentualnie wymogów procedur wydawania pozwoleń budowlanych w przypadkach, kiedy projekty nie będą podlegać ocenie EIA lub ocenie naturalnej). Ponadto szczególną uwagę poświęcić trzeba wyborowi projektów otrzymujących wsparcie z użyciem mechanizmu zaproponowanego w rozdz. 11 niniejszej Prognozy pt. „Kryteria wyboru projektów”. Podczas rozpatrywania konkretnych projektów należy wymagać oceny alternatywnych rozwiązań i dać pierwszeństwo takim przebiegom i wykonaniom dróg, które zapewnią minimalne oddziaływanie na środowisko. Wybierając projekty należy także zapewnić, aby nowe drogi były odpowiednio usytuowane w stosunku do terenów zabudowanych a ruch na tych drogach nie miał niekorzystnego oddziaływania na środowisko i mieszkańców, przede wszystkim w zakresie hałasu i emisji z silników spalinowych, aby nowe drogi nie były w miarę możliwości realizowane na gruntach leśnych lub gruntach o urodzajnych glebach, i by nie występowało negatywne oddziaływanie na SCI i SPA objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000.

2	Wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych	Działania marketingowe i promocyjne mogą być sprzeczne z nośnością cennych obszarów przyrodniczych z punktu widzenia odwiedzalności, a w niektórych przypadkach mogą zagrażać przedmiotowi ochrony na danym obszarze.	Przy działaniach promocyjnych trzeba rozważyć wsparcie zwiększenia odwiedzalności we wrażliwych częściach obszaru (szczególnie chronione obszary, siedliska naturalne). Jednym z rozwiązań jest wsparcie wynikające z analizy odwiedzalności okolic objętych wsparciem i ich regularnym monitoringu.
2	Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza	Odnowa i rewitalizacja zabytków kultury, techniki i przemysłu może mieć wpływ na ich pierwotny charakter, a także na krajobraz. Przy odnowie i rewitalizacji atrakcji przyrodniczych może dojść do ekspansji gatunków inwazyjnych lub niepierwotnych pod względem geograficznym.	Wybierając projekty, trzeba zapewnić, aby odnowa i rewitalizacja zabytków kultury, techniki i przemysłu przeprowadzona została w sposób profesjonalny, przemyślany i zgodny z estetyką, aby nie naruszono pierwotnego charakteru siedzib ludzkich i krajobrazu poprzez nieodpowiednie ingerencje i nieprzemysłane remonty, aby nie doszło do przekroczenia nośności ekologicznej krajobrazu oraz destrukcji jego pierwotnego charakteru. Podejmując ingerencje w środowisko naturalne, należy skontrolować, czy w danym obszarze nie są rozpowszechnione gatunki inwazyjne lub niepierwotne pod względem geograficznym i w razie potrzeby zapewnić ich likwidację. W ten sposób dojdzie również do zwiększenia bioróżnorodności, która w związku z ekspansją gatunków inwazyjnych jest obniżona na skutek stłumienia gatunków pierwotnych.
4	Rozwój współpracy instytucji administracji publicznej	W trakcie rozwijania współpracy instytucji administracji publicznej może dojść do sytuacji, w której zrównoważony rozwój nie doczeka się wystarczającej uwagi, lub też w rozwoju dominować będzie tylko jeden z filarów (ekonomiczny, społeczny, środowiskowy).	W ramach podnoszenia jakości administracji publicznej zaleca się wspieranie metod opartych na zasadach zrównoważonego rozwoju, na przykład lokalnej Agendy 21.

Proponowane środki służące zapobieganiu, zmniejszeniu lub kompensacji ewentualnych negatywnych wpływów koncepcji na środowisko naturalne wyznaczają przy tym sposób i stopień integracji problematyki środowiska naturalnego i jego ochrony oraz zdrowia publicznego w poszczególnych częściach Programu.

Środki z perspektywy potencjalnych wpływów na układ Natura 2000

Aby wykluczyć ewentualny negatywny wpływ realizacji ocenianego Programu, należy trzymać się następujących zaleceń ogólnych:

- 1) W związku z tym, że oceniana koncepcja w przypadku niektórych proponowanych typów działań nie dysponuje wystarczająco szczegółowymi danymi, które umożliwiłyby w tym momencie dokładne ustalenie konkretnego stopnia negatywnego wpływu na poszczególne SCI/SPA, w przypadku działań o niesprecyzowanym wpływie (zgodnie ze stopniem oceny) należy przenieść wymaganie oceny wpływu konkretnych przyszłych celów na SCI i SPA do fazy postępowania administracyjnego (procedury wydawania pozwoleń budowlanych). We wspomnianych fazach podejmowania decyzji w kwestii wykorzystania danego terytorium z reguły są już dostępne konkretne informacje, które umożliwią szczegółową ocenę wpływu celu na miejsca będące częścią układu Natura 2000.
- 2) W przypadku celów (projektów) potencjalnie problematycznych, w przypadku których dojdzie do procedury EIA lub oceny naturowej, kategorycznie należy brać pod uwagę stanowiska w procesie EIA, ewentualnie wnioski ocen naturowych.
- 3) Przy realizacji konkretnych działań zaproponowanych w ramach ocenianego Programu niezbędne jest usunięcie lub zminimalizowanie ewentualnych kolizji przestrzennych celów z przedmiotami ochrony SCI/SPA, ewentualnie biotopami gatunków i typów stanowisk europejskich.

Środki z perspektywy potencjalnych wpływów na zdrowie publiczne

Program współpracy transgranicznej będzie korzystny dla zdrowia publicznego, zwłaszcza jeśli przyczyni się do realizacji niniejszych celów:

- Zwiększenie zatrudnienia w dziedzinach, które muszą jednak przynieść poprawę stanu środowiska naturalnego i środowiska pracy oraz nie mogą wiązać się z żadnym nowym ryzykiem dla pracowników i mieszkańców.
- Rozpowszechnianie edukacji w zakresie zdrowego stylu życia, minimalizacji i całkowitego zwalczania uzależnienia od alkoholu, tytoniu i innych środków odurzających, edukacja w kwestii prewencji najczęstszych chorób we wszystkich grupach wiekowych mieszkańców
- Badanie i monitorowanie wskaźników zdrowia dzieci i dorosłych w związku ze środowiskiem naturalnym, warunkami życia i pracy, poszukiwanie przyczyn negatywnych zjawisk i metod poprawy.
- Poprawa jakości atmosfery i warunków życia mieszkańców, zmniejszenie i likwidacja obciążenia hałasem, prewencja zanieczyszczenia atmosfery przez aktualnie emitowane substancje i inne substancje szkodliwe.
- Zadbanie o społecznie wykluczone grupy mieszkańców i praca nad poprawą ich stanu zdrowia lub też zadbanie o grupy potencjalnie zagrożone takim wykluczeniem.

Zaangażowanie instytucji publicznej ochrony zdrowia po obu stronach granicy i wykorzystanie ich zdolności do obniżenia występowania problemów ze stanem zdrowia populacji oraz poprawie stanu zdrowia publicznego. Pożądana jest identyfikacja aktualnych problemów w odpowiednim czasie, analiza przyczyn, propozycja dalszego postępowania oraz środki

8 UZASADNIENIE WYBORU ROZPATRYWANYCH WARIANTÓW ORAZ OPIS PRZEPROWADZONEJ PROCEDURY OCENY, W TYM EWENTUALNYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE GROMADZENIA NIEZBĘDNYCH DANYCH

8.1 Wybór rozpatrywanych wariantów

„Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020” opracowano w jednym wariantcie.

W trakcie procesu przygotowania Programu byli włączeni nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (RP), ale również główni kluczowi aktorzy (przedstawiciele krajów, województw itp.). W trakcie opracowywania Programu rozważano różne alternatywy opracowania poszczególnych części Programu, jego rezultatem jest zaś zaprezentowanie całej koncepcji w jednej wersji, wraz z celami. Osiągnięcie celów zostanie zapewnione przez realizację projektów, które jednak muszą być zgodne z ramami określonymi w koncepcji oraz spełniać z góry ustalone warunki.

Obok zaproponowanej wersji zdefiniować można również wersję zerową, która oznaczałaby zachowanie aktualnego stanu i nie uwzględniała realizacji Programu. W razie wyboru wersji zerowej rozwój środowiska naturalnego kontynuowany byłby zgodnie z dotychczasowymi tendencjami, na które Program wywierać może tylko niebezpośredni i fragmentaryczny wpływ, ponieważ środowisko naturalne znajduje się równocześnie pod wpływem szeregu innych czynników, w tym wpływów innych koncepcji na szczeblu regionalnym i państwowym w obu krajach, które oddziałują na terytorium objętym wsparciem Programu.

8.1. Opis realizacji oceny oddziaływania Programu na środowisko

Prognoza oddziaływania Programu na środowisko została opracowana na podstawie § 10 e-§10 f ustawy RCz numer 100/2001 Dz.U. w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z późniejszymi zmianami, w zakresie jej załącznika numer 9. Podstawą treści i zakresu Prognozy są również Wnioski z postępowania w sprawie ustalenia zakresu Prognozy (scopingu) na podstawie § 10d) cytowanej ustawy, wydane przez Departament Oceny Oddziaływania na Środowisko Ministerstwa Środowiska RCz z dnia 14.4.2014, pod sygnaturą 25700/ENV/14. W Prognozie uwzględniono również sugestie, uwagi oraz zalecenia przesłane w ramach postępowania w zakresie ustalenia zakresu Prognozy i poza nim (międzyn innymi w ramach otwartego seminarium w Gluchołazach).

Koncepcja podlega ocenie międzypaństwowej. Procedura oceny wymienionej koncepcji, zgodnie z § 14a ww. ustawy, leży w gestii Ministerstwa Środowiska (MŚ) RCz. Procedura oceny została rozszerzona (rozbudowana) o dodatkowe czynności fakultatywne, które zostały uzgodnione na posiedzeniu przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz (MRR RCz), Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP, MŚ RCz oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska RP, które odbyło się 17.10.2013 r.

Zgodnie z wymogami ustawy ocenie poddane jest również oddziaływanie na zdrowie publiczne a również oddziaływanie koncepcji na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków sieci NATURA 2000 (SCI i SPA).

Wykonawcy Prognozy brali udział w procesie przygotowania Programu, uczestnicząc w niektórych posiedzeniach Grupy Roboczej od maja bieżącego roku, a więc niektóre zalecenia, wnioski i wyniki konsultacji mogły być (i zostały) ujęte w Programie już na etapie jego opracowywania.

Prognoza oddziaływania Programu opracowana została na podstawie następujących źródeł i działań metodologicznych:

- Analiza stanu środowiska w analizowanym obszarze, w tym charakterystyki podstawowych tendencji rozwojowych;
- Analiza odpowiednich strategicznych dokumentów koncepcyjnych w zakresie rozwoju opracowywanych na szczeblu europejskim i narodowym;
- Określenie ram odniesienia dla potrzeb oceny (zestaw celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego), opracowanych na podstawie zalecanego zestawu celów odniesienia dla dokumentów programowych 2007-2013, dostosowanych do uwarunkowań Programu Współpracy Transgranicznej;
- Wyznaczenie ram referencyjnych oceny (zestawy celów referencyjnych ochrony środowiska naturalnego), opracowanych w oparciu o cele wybranych dokumentów strategicznych, wyniki analizy stanu środowiska naturalnego na obszarze objętym wsparciem Programu oraz istotne uwagi wniesione podczas dochodzenia.
- Ocena osi priorytetowych oraz środków/typów wsparcia ze strony Programu, w formie słownej oraz w formie tabeli.
- Zalecenia i propozycje modyfikacji tekstu Programu na podstawie powyższych działań;
- Propozycja wskaźników środowiskowych dla celów monitorowania oddziaływania realizacji Programu na środowisko i zdrowie publiczne;
- Propozycja kryteriów środowiskowych służących do wyboru projektów.

Ocenę poszczególnych osi priorytetowych / typów działań przeprowadzono przy wykorzystaniu wcześniej przygotowanej szczegółowej matrycy oddziaływań, w której każdy typ działań podlega niezależnej ocenie przeprowadzonej przez każdego zaangażowanego eksperta z zespołu pod kątem określonych celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego (patrz rozdział 5 Prognozy).

W celu praktycznego wykorzystania w matrycy oddziaływań, opisowa ocena oddziaływania poszczególnych osi priorytetowych na środowisko wyrażona została we wskaźniku numerycznym. Wskaźnik oznacza szacowaną wielkość pozytywnego lub negatywnego oddziaływania osi priorytetowej i dziedziny wsparcia na środowisko a wielkość tego oddziaływania w matrycy oddziaływań wyrażona jest w skali liczbowej. Każdy zaangażowany w proces oceny ekspert dokonał własnej oceny osi priorytetowych oraz typów działań pod kątem ich oddziaływania na środowisko. Wszystkie oceny następnie zsumowano wyliczając średnią. Zastosowaną skalę oceny oddziaływania przedstawiono w rozdziale 6 Istotne oddziaływanie proponowanych wariantów koncepcji na środowisko.

8.2. Problemy związane z gromadzeniem niezbędnych danych

Instytucja Zarządzająca oraz wykonawca Programu przekazali wykonawcy SEA wystarczającą ilość odpowiednich danych dla opracowania Prognozy, dotyczących samego Programu.

Do przedstawionego stanu środowiska należy dodać, że dostępne dane, dotyczące obecnego stanu środowiska po polskiej i czeskiej stronie obszaru wsparcia, są odmienne i w wielu przypadkach także trudno porównywalne, co wynika z różnych metod stosowanych do ich pozyskiwania lub do ich raportowania. W odróżnieniu od krajów w RCz, w przypadku których dane są wykazywane oficjalnie dla ich całego obszaru, dane w Rzeczypospolitej Polskiej badane są przede wszystkim do poziomu województw, które jednak nie należą w całości do obszaru wsparcia po stronie polskiej (za wyjątkiem województwa opolskiego, które w całości objęte jest obszarem wsparcia).

Ponadto potrzebne było dotrzymanie procedur ustalonych zgodnie z §13, ust. 2 ustawy RCz nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, w aktualnym brzmieniu, którego podstawą jest fakt, że stan środowiska na obszarze wspieranym przez Program w danym państwie opisuje się na podstawie danych, wymaganych przez Ministerstwo Środowiska danego państwa.

Powyższe okoliczności jednak nie miały żadnego istotnego wpływu na końcową ocenę i nie wpłynęły na jej wynik.

9 USTALNIE WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA WPLYWU KONCEPCJI NA ŚRODOWISKO NATURALNE

9.1 Monitorowanie wpływów wdrażania Programu na środowisko naturalne

Na zaproponowany system monitorowania oddziaływania wdrożenia Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 wpłynął fakt, że treść Programu musi być na tyle ogólna, aby możliwe były interwencje określone w ramach osi priorytetowych oraz sformułowanych dziedzin wsparcia. Instrumentem wdrożenia Programu będą więc dopiero poszczególne projekty, finansowane w ramach Programu, które mogą – w zależności pod konkretnego charakteru – wyraźnie różnić się pod względem oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne.

Ponadto, przy monitorowaniu wdrażania Programu często nie będzie można rozróżnić, czy i do jakiego stopnia na rozwój stanu środowiska naturalnego, zwłaszcza zaś na rozwój zdrowia publicznego, wpłynęły interwencje Programu, czy też inne procesy zachodzące na danym terytorium, znajdujące się poza systemem wsparcia z budżetu Programu (na przykład interwencje w ramach pozostałych programów /operacyjnych/ UE, wpływy prywatnego kapitału, programy wsparcia dwustronnego, dynamika „naturalnego rozwoju”, wpływy globalne itp.).

Z tego powodu przy określaniu kryteriów środowiskowych przyjęto system, który harmonizuje monitorowanie wdrożenia na poziomie programu i projektu, zapewniając utrzymanie zgodności pomiędzy celami programów a wpływem finansowanych projektów i jednocześnie, w wyniku powiązania celów odniesienia, wskaźników oraz kryteriów środowiskowych dla wyboru projektów, pozwala też, za pośrednictwem agregacji danych dotyczących oddziaływania projektów, na praktyczne stopniowe monitorowanie oddziaływania interwencji „od dołu“.

Określenie systemu kryteriów środowiskowych oraz określenie wskaźników monitorujących dla monitorowania oddziaływania wdrożenia Programu z punktu widzenia oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne można traktować za jeden z najważniejszych elementów oceny Programu w ramach procedury SEA.

9.2 Ustalenie wskaźników monitorowania ochrony środowiska naturalnego

W ramach opracowywania SEA Programu zidentyfikowano referencyjne cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego, na podstawie którego w następnej kolejności opracowano podstawowy zestaw celów, odpowiadający charakterowi Programu. Potencjalne oddziaływanie wdrożenia zaproponowanego Programu jest oszacowane na podstawie przeprowadzonej oceny oddziaływania Programu na realizację tych celów (pozytywne, negatywne lub neutralne).

W celu monitorowania oddziaływania realizacji Programu na poszczególne cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego, zaproponowano odpowiednie wskaźniki. Ich monitorowanie powinno przebiegać przez cały okres programowania a podstawę tego procesu stanowi między innymi §10h) ustawy nr 100/2001 Dz.U. w sprawie oceny oddziaływania na środowisko z późniejszymi zmianami (obowiązek Składającego Program).

Propozycja mechanizmu monitorowania

Propozycja ta ma charakter wyłącznie polecający i może zostać zmodyfikowana na potrzeby warunków monitorowania Programu z punktu widzenia jego skuteczności i efektywności w związku z koncentracją działań (oszczędność czasu i kosztów).

Projektodawca będzie regularnie śledził i ocenił analizę wpływów Programu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. Realizacja Programu – przede wszystkim zaś wpływ zakwalifikowanych działań na środowisko naturalne – oceniana będzie w oparciu o wymagania określone w Stanowisku odpowiedniego urzędu w sprawie Oceny koncepcji, zgodnie z § 10 g) ustawy nr 100/2001 Sb. Republiki Czeskiej, ewentualnie w oparciu o inne wymagania stawiane przez organy zatwierdzające.

W razie stwierdzenia istotnych negatywnych wpływów na środowisko naturalne lub zdrowie publiczne w trakcie implementacji Programu, projektodawca ma obowiązek wdrożenia środków prowadzących do zaniku lub złagodzenia tego rodzaju wpływów, a także poinformować o zaistniałym fakcie Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej i odpowiednie urzędy administracyjne oraz podjąć decyzję w sprawie ewentualnej zmiany dokumentu.

Wspomniane Stanowisko odpowiedniego urzędu zostanie opublikowane na stronie internetowej projektodawcy (lub innym adresie internetowym przeznaczonym do tych celów), w sekcji, w której opublikowano Program. Idealną formą publikacji wyników monitorowania będzie ich publikowanie w ramach regularnej ewaluacji i monitorowania Programu.

Aby można było śledzić oddziaływanie Programu przy pomocy zaproponowanych wskaźników, należy ich monitorowanie powiązać ze środowiskową oceną projektów, finansowanych w ramach Programu. W wyniku monitorowania i agregacji danych pochodzących z oceny poszczególnych projektów będzie następnie możliwe dokonanie oceny całkowitego wdrożenia Programu na cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego.

Propozycja wskaźników oddziaływania na środowisko

W poniższej tabeli 9.1 podano propozycje wskaźników monitorowania służących do oceny wpływu Programu na środowisko naturalne, których punktem wyjścia są cele referencyjne, szczegółowo sformułowane w rozdziale 5.

Tabela 9.1 Propozycja wskaźników oddziaływania na środowisko

Cel referencyjny	Wskaźnik	Jednostki /metoda pomiaru	Definicja
Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).	Emisje ze źródeł zanieczyszczenia atmosfery: a) cząstki stałe b) NO _x c) benzo(a)piren	t/rok	Emisje substancji zanieczyszczających w danym okresie czasu

Zmniejszenie oddziaływania na klimat.	Finansowanie rozwiązywania specyficznych sytuacji ryzyka	CZK	Środki przeznaczone na rozwiązywanie specyficznych sytuacji ryzyka, gwarancja odporności na katastrofy
Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny	Obciążenie mieszkańców hałasem	Liczba mieszkańców	Zmniejszenie ilości osób zamieszkujących terytoria o przekroczonym limicie hałasu.
Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej.	Powierzchnia ognisk bioróżnorodności	%	Przyrost lub ubytek powierzchni ognisk bioróżnorodności w ramach realizacji Programu.
Ograniczenie fragmentacji krajobrazu, utrzymanie charakteru krajobrazu oraz ochrona funkcji retencyjnej krajobrazu, w tym ochrony przed powodzią.	Stopień zmiany charakteru krajobrazu, fragmentacja krajobrazu i jego zdolności retencyjne.	Liczba projektów	Liczba projektów, które przyczynią się do odnowy i poprawy systemu wodnego krajobrazu oraz jego stabilności.
Ochrona użytków rolnych i leśnych	Zmiana powierzchni użytków rolnych i leśnych	ha	Zmniejszenie powierzchni użytków rolnych
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba	Liczba przypadków awaryjnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych
Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiałów.	Zmniejszenie produkcji odpadów	%	Zmniejszenie produkcji odpadów w monitorowanym okresie czasu (%). Zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiału (%).
Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, przede wszystkim w dziedzinie zmniejszenia zanieczyszczeń atmosfery ze źródeł lokalnych oraz gospodarki odpadami.	Edukacja środowiskowa, wychowanie i oświata	Liczba projektów	Liczba projektów, obejmujących EVVO na wsparcie zrównoważonego rozwoju, poświęconych rozwiązywaniu najbardziej istotnych problemów środowiska naturalnego (na przykład zanieczyszczenia atmosfery z lokalnych palenisk, gospodarki odpadami i innych)

Ogólny system monitoringu dla konkretnego Programu powinien obejmować następujące działania:

- wybór odpowiednich wskaźników oddziaływania i włączenie ich do ogólnego systemu monitoringu wdrażania Programu w dziedzinie środowiska naturalnego
- regularna ocena wyników monitoringu (przy okazji kolejnych bieżących ewaluacji przy implementacji programów)
- regularne publikowanie wyników monitoringu
- omówienie z Ministerstwem Środowiska Republiki Czeskiej (odpowiednim urzędem w świetle ustawy nr 100/2001 Sb. Republiki Czeskiej) propozycji ogólnego systemu monitoringu oddziaływania implementacji programów, a zwłaszcza sposobu włączenia problematyki środowiska naturalnego do ogólnego systemu jeszcze przed rozpoczęciem jego realizacji
- wykorzystanie wskaźników oddziaływania na środowisko jako kryterium oceny i wyboru projektów składanych w ramach programów
- zapewnienie wystarczająco profesjonalnego zaplecza personalnego w dziedzinie środowiska naturalnego oraz ram struktury implementacyjnej danego programu, tj. zwłaszcza w dziedzinie oceny i wyboru projektów

9.3. Wskaźniki monitorowania wpływów Programu na zdrowie publiczne

Wskaźników monitorowania wpływów implementacji Programu na zdrowie publiczne nie zaleca się tu z następujących powodów:

- Ocena wskaźników zdrowia publicznego jest procesem złożonym, opartym na długofalowej (wieloletniej) obserwacji rozwoju stanu zdrowia publicznego wybranych grup mieszkańców. W poszczególnych latach realizacji Programu, ani też w okresie trwania Programu nie istnieje zatem realna szansa oceny (kwantyfikacji) konkretnych wpływów implementacji Programu na zdrowie publiczne.
- Nie istnieje realna możliwość rozróżnienia wpływów projektów Programu na wskaźniki zdrowia publicznego od innych wpływów. Oznacza to, że nie będzie można rozróżnić, czy i w jakim stopniu interwencja Programu lub inne procesy mające miejsce na danym terytorium znajdującym się poza obszarem wsparcia z budżetu Programu (np. interwencja w ramach pozostałych programów /operacyjnych/ UE, wpływy prywatnych inwestycji/działań, programy wsparcia dwustronnego, dynamika „naturalnego rozwoju”, wpływy globalne itp.) wpłyną rozwój wskaźników zdrowia publicznego.
- Elementem oceny przy wyborze projektów jest ocena oddziaływania na jakość atmosfery oraz hałas, które stanowią decydującą determinantę zdrowia publicznego. Jeżeli zatem wpływy projektu na jakość atmosfery oraz warunki hałasu będą pozytywne/negatywne, niejako automatycznie pozytywne/negatywne będą również wpływy Programu na zdrowie publiczne.

Powyższe informacje nie oznaczają jednak, że wpływy Programu na zdrowie publiczne nie podlegają ocenie. Wpływy Programu na zdrowie publiczne zostały poddane ogólnej ocenie w rozdziale 12 Oceny, pt. „Wpływy koncepcji na zdrowie publiczne”.

10 OPIS PLANOWANYCH ŚRODKÓW SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI, MINIMALIZACJI I KOMPENSACJI NEGATYWNYCH WPŁYWÓW ZAOBSERWOWANYCH PRZY WPROWADZANIU KONCEPCJI

10.1. Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów zaobserwowanych przy wprowadzaniu koncepcji

Podstawowym środkiem służącym eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów zaobserwowanych przy wprowadzaniu Programu Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2014-2020 – obok starannego i wykwalifikowanego wyboru wspieranych działań / projektów z punktu widzenia ich potencjalnego wpływu na środowisko naturalne (zob. również rozdział 6 Oceny) – będzie regularna kontrola (monitoring) realizacji projektu.

W razie zaobserwowania istotnych negatywnych wpływów na środowisko naturalne lub zdrowie publiczne w trakcie realizacji Programu, zgodnie z wymogami ustawy nr 100/2001 Sb. RCz, o ocenie wpływów na środowisko naturalne, z późn. zm., podmiot składający wniosek ma obowiązek podjęcia środków służących zniwelowaniu lub złagodzeniu takich wpływów oraz poinformowania o tym odpowiedniego urzędu, czyli Ministerstwa Środowiska Naturalnego Republiki Czeskiej i zainteresowanych urzędów administracyjnych, a także obowiązek podjęcia decyzji w kwestii odpowiedniej zmiany Strategii. Zakłada się, że w takim wypadku poinformowana zostanie również Instytucja Krajowa Programu. Środki te mogą mieć różny charakter, począwszy od zwiększenia nadzoru nad wyborem projektów, które uzyskają wsparcie, przez zarządzanie środkami naprawczych, aż po ewentualne cofnięcie wsparcia.

10.2 Środki służące eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów działań

Konkretne wpływy Programu na środowisko naturalne i zdrowie publiczne pojawią się dopiero w momencie realizacji działań / projektów, zaproponowanych jako przykładowy sposób realizacji danego środka. Najbardziej istotnym środkiem, służącym eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów działań / projektów wpiętych w ramach Programu na środowisko naturalne, będzie zatem ocena działań / projektów z perspektywy ich potencjalnych wpływów na środowisko naturalne i zdrowie publiczne. **A mianowicie zgodnie z ich charakterem lub też oceną w ramach procedury EIA, albo za pomocą oceny naturowej, czy też procedur wydawania pozwoleń budowlanych w przypadkach, w których projekty nie będą podlegać wyżej wymienionym procedurom EIA i oceny naturowej.**

Odpowiednim narzędziem służącym eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów działań / projektów jest również aplikacja kryteriów środowiskowych wyboru działań / projektów (zob. rozdz. 11 Oceny).

Kolejnym ze środków jest regularna kontrola (monitoring) realizacji działań / projektów. W razie zaobserwowania istotnych lub nieoczekiwanych negatywnych wpływów na środowisko naturalne lub zdrowie publiczne w trakcie realizacji działania / projektu, podmiot składający wniosek podejmie odpowiednie środki służące eliminacji, minimalizacji oraz ewentualnej kompensacji owych wpływów.

11 OKREŚLENIE WSKAŹNIKÓW (KRYTERIÓW) WYBORU PROJEKTU

11.1. Środowiskowa ocena projektów

Ocena oddziaływania na środowisko projektów w momencie ich selekcji (podejmowania decyzji, czy uzyskają one wsparcie w ramach Programu) jest jednym z możliwych sposobów minimalizacji negatywnych wpływów koncepcji na środowisko naturalne. Ocena powinna być dokonywana przy pomocy wskaźników (kryteriów) środowiskowych wyboru projektu. A więc określenie kryteriów środowiskowych wyboru projektów i ich wprowadzenie do systemu wyboru z wystarczającą wagą w ramach procedury wyboru stanowi kluczowy instrument („psa warownego“) zgodności dofinansowywanych projektów z zadeklarowanym charakterem osi priorytetowych oraz priorytetów inwestycyjnych.

Ocenę działań / projektów zgodnie z zaproponowanymi kryteriami powinno się przeprowadzić jako element procedur zatwierdzających przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu wsparcia konkretnemu projektowi, tj. ocena na podstawie wskaźników oddziaływania na środowisko powinna być elementem oceny zbiorczej składanego projektu.

Na podstawie oceny działań / projektów zgodnie z kryteriami oddziaływania na środowisko powinno się następnie zatwierdzić lub rekomendować do realizacji tylko te projekty, które nie będą mieć negatywnego wpływu na środowisko naturalne. W przypadku rozpatrywania projektów, które mają podobny zakres przedmiotowy, do realizacji zarekomendowane zostaną tylko te projekty, które uznane zostaną za bardziej korzystne z punktu widzenia środowiska naturalnego.

Zaproponowany system nastawiony jest jednak zasadniczo na pozytywne oddziaływanie projektów na środowisko naturalne. Osoba opracowująca SEA kieruje się przesłanką, że ewentualne negatywne wpływy monitorowane są w ramach legislacyjnych procedur kontrolnych (zob. dalej) a limity itp. regulowane są przez odpowiednie ustawy o ochronie środowiska.

Kryteria te zostały określone w stosunku do celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska i wskaźników oddziaływania Programu na środowisko (patrz powyżej). Podejmując decyzję, wzięto pod uwagę również zalecenia upoważnionych organów administracji państwowej, wprowadzone w fazie postępowania dochodzeniowego na ten temat, a także fakt, iż podana metoda standardowo wykorzystywana jest przy ocenie wpływu na środowisko naturalne zgodnie z ustawą Rep. Czeskiej nr 100/2001 Sb. (zob. np. zestaw pytań naprowadzających, przedstawione w SEA oceny Umowy Partnerstwa).

Ocena projektu z punktu widzenia środowiska będzie przeprowadzana w formie oceny opisowej, to znaczy w drodze stwierdzenia dla poszczególnych kryteriów środowiskowych, czy projekt ma w stosunku do nich oddziaływanie *pozytywne/neutralne/negatywne*.

Wybór projektów, którym udzielone zostanie wsparcie, na podstawie kryteriów oddziaływania na środowisko naturalne nie jest jedyną gwarancją minimalizacji wpływów owych projektów na środowisko naturalne. Projekty trzeba bowiem jeszcze przed rozpoczęciem realizacji – zgodnie z ich charakterem – poddać ocenie zgodnej z procedurą EIA, ewentualnie tzw. ocenie „naturowej” (jeśli podlegają one obu wymienionym procedurom), ewentualnie w pozostałych przypadkach (z wyjątkiem tzw. „miękkich projektów”) – standardowym procedurom spełniającym wymogi przepisów prawnych, regulujących wydawanie pozwoleń budowlanych w obu krajach.

Zadaniem systemu oceny projektów na podstawie oddziaływania na środowisko, w momencie wydawania decyzji o udzieleniu wsparcia, nie jest jednak zastąpienie wspomnianych procedur legislacyjnych, lecz ich uzupełnienie; dzięki odpowiednio wczesnemu uwzględnieniu problematyki

środowiska naturalnego we wstępnych fazach przygotowań projektu, podmiotowi składającemu projekt udaje się uzyskać mniej skomplikowany przebieg sekwencyjnych procedur wydawania pozwoleń z punktu widzenia środowiska naturalnego.

11.2. Kryteria środowiskowe wyboru projektów

Wykonawca Prognozy zaproponował następujące kryteria środowiskowe dla poszczególnych celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska (patrz rozdział %). Kryteria te powinny być uwzględnione w systemie oceny i wyboru projektów w ramach Programu. Składający Programu może jednocześnie dokonać ich wyboru, modyfikacji lub zmiany w zależności od swoich potrzeb i wymagań w taki sposób, aby kryteria te jak najlepiej uwzględniały ukierunkowanie składanych i poddawanych ocenie projektów. Szczegółowa propozycja procedury wyboru nie jest elementem niniejszej Prognozy, która stanowi raczej zalecenie odpowiednich procedur; zalecenia tego powinno się przestrzegać w kolejnych fazach wdrażania Programu.

Tabela 11.1 Cele odniesienia oraz kryteria środowiska wyboru projektów

Cel odniesienia	Pytania dla oceny i wyboru projektów z punktu widzenia środowiska
Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).	Czy realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia emisji substancji zanieczyszczających ze źródeł stacjonarnych, transportu i lokalnych palenisk?
Zmniejszenie oddziaływania na klimat.	Czy projekt przyczyni się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych? Czy w ramach projektu znajdują się środki alokowane, przeznaczone na rozwiązywanie specyficznych sytuacji ryzyka, przede wszystkim katastrof naturalnych?
Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny	Czy zmniejszy się liczba mieszkańców ekspozowanych na nadmierny hałas, zwłaszcza hałas komunikacyjny?

Cel odniesienia	Pytania dla oceny i wyboru projektów z punktu widzenia środowiska
Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej.	Czy projekt ma istotny pozytywny/negatywny wpływ na ogniskową bioróżnorodności? [tak/nie] Pytania pomocnicze: • Czy projekt zaburza warunki ochronne obszarów objętych ochroną? • Czy projekt zaburza integralność terytorialną SCI i SPA? • Czy będzie mieć miejsce negatywne oddziaływanie lub likwidacja, czy też przeciwnie – przyrost powierzchni ognisk bioróżnorodności? • Czy projekt przyczyni się do zwiększenia powierzchni sztucznie stworzonych lub rewitalizowanych elementów równowagi ekologicznej krajobrazu? • Czy w ramach realizacji projektu dojdzie do zwiększenia powierzchni sztucznie założonych i rewitalizowanych powierzchni naturalnych na obszarze zabudowanym?
Ograniczenie fragmentacji krajobrazu, utrzymanie charakteru krajobrazu oraz ochrona funkcji retencyjnej krajobrazu, w tym ochrony przed powodzią.	Czy projekt będzie mieć pozytywny/negatywny wpływ na charakter krajobrazu? Czy projekt zwiększy/zmniejszy fragmentację krajobrazu? Czy projekt przyczyni się do zwiększenia/zmniejszenia retencji wody w krajobrazie? Czy projekt przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców zagrożonych powodzią?
Ochrona użytków rolnych i leśnych	Czy w ramach projektu dojdzie do zmniejszenia powierzchni obszarów rolnych, ewentualnie czy w projekcie wykorzystywana jest przede wszystkim ziemia, która nie ma charakteru rolnego? Czy w ramach projektu zagrożony zostanie drzewostan leśny?
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Czy projekt może grozić pogorszeniem jakości wód powierzchniowych i podziemnych?
Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiałów.	Czy w ramach projektu dojdzie do zwiększenia produkcji odpadów? Czy w ramach projektu dojdzie do zwiększenia stosunkowego ilorazu wykorzystania odpadów jako materiału?
Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, przede wszystkim w dziedzinie zmniejszenia zanieczyszczeń atmosfery ze źródeł lokalnych oraz gospodarki odpadami.	Czy projekt przyczyni się do wykorzystania EVVO na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, ewentualnie dla projektów poświęconych zmniejszeniu emisji z lokalnych palenisk, gospodarce odpadowej itp.?

W związku z tym, że w ramach Oceny ewaluowane jest również oddziaływanie na potrzeby ochrony zabytków, przy wyborze projektów należy wziąć również pod uwagę uzasadnione potrzeby ochrony zabytków w obu krajach.

11.3 Wskaźniki (kryteria) w dziedzinie zdrowia publicznego

Wskaźników selekcji projektów Programu z perspektywy potencjalnego wpływu na zdrowie publiczne nie proponuje się tu z następujących przyczyn:

- Podmiot opracowujący Ocenę nie uważa selekcji wspieranych projektów na podstawie wskaźników zdrowia publicznego za wykonalną. Zdefiniowanie wskaźników zdrowia publicznego jest procesem złożonym, opartym na długofalowej obserwacji rozwoju stanu zdrowia publicznego wybranych grup mieszkańców (na historycznych danych dotyczących zdrowia), który przekracza ramy Programu.
- Nie istnieje realna możliwość rozróżnienia wpływów projektów Programu na wskaźniki zdrowia publicznego od innych wpływów. Oznacza to, że nie będzie można rozróżnić, czy i w jakim stopniu interwencja Programu lub inne procesy mające miejsce na danym terytorium znajdującym się poza obszarem wsparcia z budżetu Programu (np. interwencja w ramach pozostałych programów /operacyjnych/ UE, wpływy prywatnych inwestycji/działań, programy wsparcia dwustronnego, dynamika „naturalnego rozwoju”, wpływy globalne itp.) wpłyną rozwój wskaźników zdrowia publicznego.
- Podmiot opracowujący Ocenę uważa za nierealne ocenianie wszystkich projektów z perspektywy potencjalnych wpływów na zdrowie publiczne, za pośrednictwem specjalistycznych badań HIA (Health Impact Assessment) w momencie ich wyboru.
- Elementem oceny przy wyborze projektów jest ocena oddziaływania na jakość atmosfery oraz hałas, które stanowią decydującą determinantę zdrowia publicznego. Jeżeli zatem wpływy projektu na jakość atmosfery oraz warunki hałasu będą pozytywne/negatywne, niejako automatycznie pozytywne/negatywne będą również wpływy Programu na zdrowie publiczne.

12 ODDZIAŁYWANIE KONCEPCJI NA ZDROWIE PUBLICZNE

Wstęp

Ocena strategiczna wpływu na zdrowie jest dokonywana dla dokumentów strategicznych, do których należą koncepcje, polityki, strategie, plany i programy. Bywa nazywana Health impact assessment (HIA) i stanowi szeroką skalę oceny stosunków między oddziaływaniem środowiska a końcowym efektem.

Wpływ Programu Współpracy Transgranicznej RCz-RP w okresie 2014-2020 został oceniony przez osobę autoryzowaną w zakresie wpływu na zdrowie w ramach specjalistycznej analizy „Ocena wpływu na zdrowie publiczne, zgodnie z ustawą nr 100/2001 Sb., w obowiązującym brzmieniu, Programu Współpracy Transgranicznej RCz-RP w okresie 2014 – 2020“ (Rychlíková - Pánková, 2014).

Opis i wyniki oceny wpływu na zdrowie są podane w niniejszym rozdziale, odwołanie do dokumentu Ocena wpływu na zdrowie jest częścią rozdziału Wykaz wykorzystanych dokumentów.

Narażona populacja

Konieczne trzeba sobie uświadomić, że wskaźniki stanu zdrowia całościowo odzwierciedlają wpływ predyspozycji genetycznych, stylu życia związanego często z zatrudnieniem, wzmacniającym wpływ środowiska, historii zawodowej i osobistej. Ponadto wskazują także na skuteczność profilaktyki pierwotnej, wtórnej i trzeciorzędnej.

Na obszarze programu na dzień 31.12.2011 żyło w przybliżeniu 7,1 mln mieszkańców, z których 3,4 mln przypadało na część czeską (tzn. 32,1% mieszkańców RCz) i 3,7 mln na część polską (tzn. 9,7% mieszkańców Polski).

Średnia długość życia (ŚDŻ) we wszystkich krajach Republiki Czeskiej w ostatnich latach wzrosła. Stosunkowo wolniej – w porównaniu z pozostałymi krajami RCz – wzrasta w Kraju Morawsko-Śląskim.

ŚDŻ w RCz i w Polsce znacznie się różni głównie w przypadku mężczyzn, chodzi o dwa lata i dziesięć miesięcy na niekorzyść mężczyzn w Polsce, którzy pod tym względem wydają się populacją wrażliwą, której stylem życia, dotyczącymi tej grupy zagrożeniami i chorobami należy się zająć i zapewnić jej ochronę.

Kobiety, przeważnie z powodów biologicznych i z powodu zdrowszego stylu życia oraz mniejszego ryzyka w pracy i poza nią, żyją dłużej niż mężczyźni. W przypadku kobiet różnica ŚDŻ między RCz i Polską wynosi pięć miesięcy i w ostatnim czasie maleje.

Różnice między regionami zasługują na analizę i wymagają zasadniczej zmiany w podejściu do profilaktyki skierowanej, co zrozumiałe, do najbardziej zagrożonych grup mieszkańców.

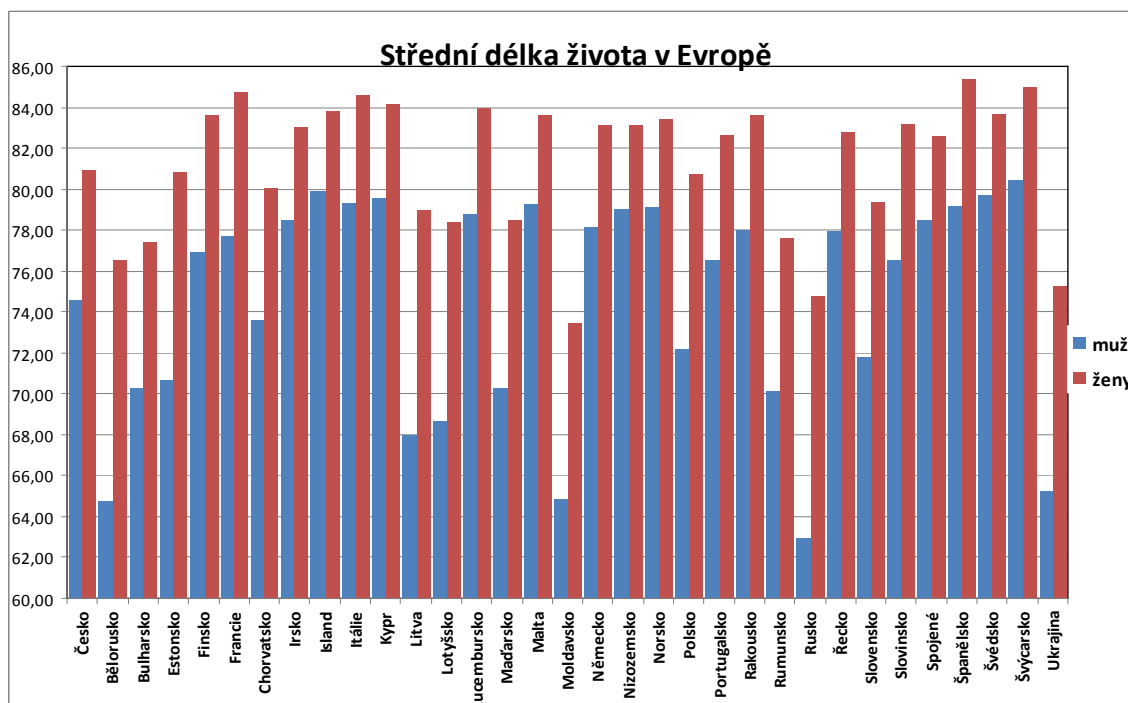
Średnia długość życia

	Republika Czeska		Polska	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
1960	67,5	73,3	64,9	70,6
1970	66,1	73	66,6	73,3
1980	66,8	73,9	66	74,4
1990	67,5	75,4	66,5	75,5
2000	71,7	78,4	69,7	78
2011	75	81,1	72,2	80,5

primary sources: WHO, World Bank, UNESCO

[http://www.worldlifeexpectancy.com/country-health-profile/czech-republic\(10\)](http://www.worldlifeexpectancy.com/country-health-profile/czech-republic(10))

Dla porównania w poniższym wykresie nr. 12.1 jest podana ŚDŻ w Europie.
Wykres 12.1: Średnia długość życia w Europie. Źródło: OECD, 2011

Zastosowana metodyka

Według WHO „zdrowie człowieka to stan pełnego fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu, a nie tylko brak choroby”.

W ustawie RCz nr 258/2000 DzU. w brzmieniu późniejszych przepisów, zdrowie publiczne jest zdefiniowane w sposób następujący: Zdrowie publiczne to stan zdrowie ludności i jej grup. Ten stan zdrowia jest określane za pomocą sumy warunków środowiska, życia i pracy oraz sposobu życia.

W RCz została opracowana polityka zdrowotna „Zdrowie 2020 – Narodowa strategia ochrony i wsparcia zdrowia oraz profilaktyki chorób”, ponadto także Zdrowie 2020, która jest ramowym zbiorem działań na rzecz rozwoju zdrowia publicznego w RCz. Jest również instrumentem do implementacji programu WHO Zdrowie 2020, który został zatwierdzony na 62. posiedzeniu Komitetu Regionalnego WHO dla Europy w 2012 roku Zdrowie 2020 stanowi kontynuację już zrealizowanych działań zgodnie z nowymi priorytetami tak, aby została zapewniona ciągłość polityki zdrowotnej RCz, a cele Zdrowia na XXI wiek – Długofalowego programu poprawy stanu zdrowia ludności RCz, znajdują się we wszystkich dziedzinach i priorytetach nowej polityki.

Polskie strategiczne dokumenty dotyczące profilaktyki zdrowotnej tylko nieznacznie różnią się swoimi założeniami. Opierają się na analizach stanu zdrowia polskiej populacji i zawierają jej „pain ponty”. Ze względu na charakter problematyki zdrowia publicznego ocena została przeprowadzona na poziomie oś priorytetowych obu dokumentów, czyli Zdrowia 2020 i Narodowego Programu Zdrowia RP na lata 2006-2015 (29).

Podstawowe charakterystyki obu dokumentów

Podobnie jak obszar przy czesko-polskiej granicy jest specyficzny ze względu na wspólny rozwój, osadnictwo, przemysł i strukturę społeczną, także oba wymienione dokumenty strategiczne i ich cele są podobne pod wieloma względami, tak samo jak problemy zdrowotne mieszkańców obu obszarów.

Priorytetami „**Narodowego Programu Zdrowia 2006-2015**” (RP) są:

- Poprawa stanu zdrowia i wyrównanie różnic terytorialnych i społecznych, przede wszystkim poprzez zmianę stylu życia, jak również poprzez wyrównanie szans osób starszych i inwalidów.
- Wczesne wykrywanie i leczenie najpowszechniejszych chorób i cofanie ich etapów ze szczególnym naciskiem na korzyści pierwotnej opieki zdrowotnej i pierwszej pomocy przy nadzwyczajnych zdarzeniach zagrażających życiu.
- Ochrona zdrowia publicznego przed najczęstszymi zagrożeniami

Priorytetowymi dziedzinami dokumentu „**Zdrowie 2020 – Narodowa strategia ochrony i wsparcia zdrowia oraz profilaktyki chorób**” (RCz) są

- Realizować całonocną inwestycję w zdrowie i profilaktykę chorób, wzmacniać rolę obywateli i tworzyć warunki do wzrostu i realizacji ich potencjału zdrowotnego
- Przeciwstawić się poważnym problemom zdrowotnym w dziedzinie chorób zakaźnych i niezakaźnych oraz na bieżąco monitorować stan zdrowia mieszkańców
- Wzmacniać systemy służby zdrowia ukierunkowane na ludzi, zapewnić możliwość wykorzystywania i dostępność usług zdrowotnych z punktu widzenia odbiorców, skupić się na ochronie i wsparciu zdrowia i na profilaktyce chorób, rozwijać potencjał publicznej służby zdrowia, zapewnić przygotowanie do sytuacji kryzysowych, na bieżąco monitorować sytuację zdrowotną i zapewnić odpowiednią reakcję w sytuacjach nadzwyczajnych”
- Uczestniczyć w tworzeniu warunków rozwoju odpornych grup społecznych, czyli wspólnot żyjących w środowisku, które jest korzystne dla ich zdrowia

Przy opracowaniu analizy wpływu na zdrowie publiczne zastosowano zatem metodę porównania poszczególnych typów działań (priorytetów inwestycyjnych/osi priorytetowych) Programu z priorytetami i osiami priorytetowymi oraz priorytetami obu wymienionych podstawowych dokumentów strategicznych.

Uwzględniono ponadto metodę porównania propozycji koncepcji z determinantami zdrowia publicznego. Pojęcie „determinanty”, które jest stosowane w ramach strategicznej oceny wpływu na zdrowie publiczne, oznacza czynniki wpływające na zdrowie. Determinanty zdrowotne stanowią podstawowy potencjał utrzymania lub poprawy stanu zdrowia mieszkańców. Są to kategorie cech ludzi, ich aktywności i czynników środowiska, które otaczają populację. Chodzi o zachowania osób i ich styl życia, wpływy wewnątrz wspólnot, które mogą poprawiać lub przeciwnie - szkodzić zdrowiu, warunki życia i pracy oraz dostęp do służby zdrowia, a także ogólne warunki społeczno-gospodarcze i środowiskowe. Determinanty mogą zatem oddziaływać na zdrowie bezpośrednio i pośrednio.

Determinanty zdrowia według WHO (5) obejmują:

- Środowisko socjo-ekonomiczne,
- Środowisko fizyczne i
- Indywidualne charakterystyki osób i ich zachowania (5)

Determinanty lub rzeczy, które powodują, że ludzie są zdrowi lub przeciwnie – obejmują między innymi podane niżej:

- Pensja i status społeczny – wyższa pensja i status społeczny są związane z lepszym zdrowiem. Większa różnica między najbogatszymi i najuboższymi ludźmi oznaczają też większe różnice pod względem zdrowia.
- Wykształcenie – niskie wykształcenie jest związane ze złym zdrowiem, większym stresem i mniejszą pewnością siebie.
- Środowisko fizyczne – bezpieczna woda i czystsze powietrze, zdrowe miejsce pracy, bezpieczne domu, wspólnoty i ulice razem przyczyniają się do dobrego zdrowia.
- Zatrudnienie i warunki pracy – osoby pracujące są zdrowsze, głównie te, których miejsca pracy są dokładniej kontrolowane.
- Sieć pomocy społecznej - większa pomoc dla rodzin, przyjaciół, wspólnot, wiąże się z lepszym zdrowiem. Kultura – zwyczaje i tradycje, wiara w rodzinie i w społeczności, to wszystko wpływa na zdrowie
- Genetyka – odgrywa rolę przy determinacji długości życia, pełni zdrowia i prawdopodobieństwa zapadnięcia na określoną chorobę.
- Zachowania osób i opanowane umiejętności – zrównoważona dieta, aktywność, palenie i picie, panowanie nad trudnymi sytuacjami życiowymi i przeciwstawianie się problemem, to wszystko wpływa na zdrowie.
- Usługi zdrowotne – dostęp i korzystanie z usług profilaktycznych zapobiegających zagrożeniom ma wpływ na zdrowie.
- Płeć – mężczyźni i kobiety cierpią na różne choroby w różnym wieku.

Determinantami są także osobiste historie, przebyte choroby, szczepienia, stan fizjologiczny. Przenikają się i działają na człowieka zbiorczo, tak samo jak orientacja, zatrudnienie, dawny zawód, płeć, religia, przekonania i in.

Według WHO 23% chorób jest związanych z czynnikami środowiskowymi i poddaje się profilaktyce, tzn. można im zapobiegać (6).

Wybrane determinanty środowiska fizycznego

Zewnętrzne zanieczyszczenie powietrza: Zanieczyszczenie atmosfery zewnętrznej stanowi mieszanina substancji zanieczyszczających w środowisku zewnętrznym.

Podstawowymi substancjami zanieczyszczającymi w atmosferze zewnętrznej są tlenek siarki, tlenek azotu, pyły zawieszone, ozon, benzen, policykliczne węglowodory aromatyczne i metale w pyłach zawieszonych PM. W mieszaninie są też inne zanieczyszczenia, 1,3-butadien, formaldehyd, akroleina, związki nitro- i oksy- policyklicznych węglowodorów aromatycznych i inne. Kilka wyżej wymienionych substancji należy do dowiedzionych karcynogenów (11).

Hałas: Powszechnie wiadomo, że hałas przyczynia się do pogorszenia jakości życia. Zakłóca działania i przeszkadza w indywidualnych czynnościach, jakimi są koncentracja, komunikacja, relaks i sen.

Według WHO w krajach UE ponad 40% populacji jest narażone na oddziaływanie hałasu powodowanego przez transport na poziomie ponad 55 dB (A), a 20% populacji żyje w hałasie przekraczającym 65 dB. Uwzględniając całkowitą ekspozycję akustyczną, można powiedzieć, że połowa obywateli UE żyje w środowisku mieszkalnym, które nie zapewnia komfortu akustycznego. Ponad 30% mieszkańców jest narażonych w nocy na poziom akustyczny przekraczający 55 dB (A), który zakłóca sen.

Wyniki oceny wpływu Programu na zdrowie publiczne

W cytowanym dokumencie źródłowym (Rychlíková - Pánková, 2014) szczegółowo opisano ocenę wpływu koncepcji na zdrowie publiczne.

W ramach typów działań i priorytetów inwestycyjnych poszczególnych osi priorytetowych sytuacja jest następująca:

Oś priorytetowa 1: Wspólne zarządzanie ryzykiem

Realizacja typów działań w ramach tej osi priorytetowej będzie mieć **pozytywny wpływ na zdrowie publiczne**. W system prewencji muszą być wkomponowane także składniki zdrowia publicznego, które będą w stanie zidentyfikować biologiczne, chemiczne i fizyczne zagrożenia dla zdrowia, związane z sytuacjami kryzysowymi. Instytucje służby zdrowia powinny być wyposażone tak, aby w sytuacjach kryzysowych były w stanie leczyć potrzebujące osoby na najwyższym dostępnym poziomie wiedzy i dzięki temu służyć mieszkańcom po obu stronach granicy.

Zdrowie osób żyjących w rejonach wykluczonych społecznie lub w społecznie wykluczonych grupach populacji powinno być profilaktycznie chronione w ramach edukacji, jak zachowywać się w przypadku katastrof naturalnych i awarii przemysłowych. Wspólne przygotowanie pracowników, dla których ważna jest prewencją i opanowanie sytuacji awaryjnych, powinno dotyczyć także specjalistów w zakresie zdrowia publicznego.

Oś priorytetowa 2: Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

Ta oś priorytetowa **będzie mieć pozytywny wpływ na zdrowie, o ile** posłuży do wzrostu zatrudnienia w zawodach o pozytywnym wpływie na zdrowie. Na koniec realizacja priorytetu

będzie kolejnym pozytywem, ponieważ posłuży rozwojowi zdrowia, psychicznego i fizycznego, odwiedzających, turystów, użytkowników. Warunkiem jest jednak poprawa jakości powietrza i zapobieganie obciążeniu hałasem, jeśli wcześniejsze obciążenie hałasem zostało usunięte. Następnie dojdzie do realizacji priorytetów i dziedzin priorytetowych obu referencyjnych dokumentów strategicznych. Infrastruktura transportowa nie może powodować nowego obciążenia hałasem, a w przypadku istniejącej infrastruktury to obciążenie hałasem musi być zlikwidowane. Transport nie może powodować dalszego zanieczyszczenia powietrza. Hałas i zanieczyszczenie powietrza są związane z chorobami niezakaźnymi, na które mieszkańcy Republiki Czeskiej i Polski cierpią najbardziej.

Oś priorytetowa 3: Edukacja i kwalifikacje

Ta oś priorytetowa doprowadzi **do zrealizowania priorytetów obu dokumentów strategicznych**, jakimi są poprawa stanu zdrowia i wyrównanie różnic terytorialnych i społecznych, zapobieganie ryzykom, zakażeniom, chorobom niezakaźnym, uzależnieniom i wpływ na styl życia. Działania mogą być adresowane i poprawić zdrowie wszystkich grup populacji. Ważne jest, aby były **ukierunkowane na grupy mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych społecznym wykluczeniem**. Ze wskaźników zdrowia wynika, że zagrożoną grupą populacji może być prawdopodobnie także grupa polskich mężczyzn (zob. ŚDŻ). Dotarcie do tej grupy jest trudnym zadaniem i na nie mogłaby się ukierunkować edukacyjna oś priorytetowa PO. Prawdopodobnie może się z tym wiązać także profilaktyka i ochrona zdrowia w miejscu pracy, która powinna być bardziej rygorystyczna. Podobnie także opieka lekarska w pracy powinna być bardziej konsekwentna.

Priorytet 4: Współpraca instytucji i wspólnot

Wsparcie działań lokalnych, współpraca instytucji po obu stronach granicy i networking w przypadku profilaktyki chorób, ochrony zdrowia, wychowanie w duchu zdrowego stylu życia, zapobiegania zagrożeniom, **są pozytywnymi typami działań** i pomogą zrealizować priorytety i cele obu dokumentów strategicznych.

Podsumowanie i propozycja zaleceń

Program Współpracy Transgranicznej RCz - RP w okresie 2014 – 2020, który na terytorium obu państw obejmuje obszar wsparcia, **będzie mieć pozytywny wpływ na zdrowie ludności**. Program będzie korzystny dla zdrowia publicznego, zwłaszcza wtedy, gdy przyczyni się do następujących celów:

- Wzrost zatrudnienia w branżach, które jednak muszą poprawić środowisko życia i pracy i nie mogą spowodować żadnych nowych zagrożeń dla zdrowia dla pracowników i mieszkańców.
- Zmniejszenie różnic społecznych, podniesienie poziomu wykształcenia, głównie w zakresie zdrowia publicznego i służby zdrowia.
- Rozszerzenie edukacji w zakresie zdrowego stylu życia, walki z uzależnieniami od alkoholu, tytoniu i innych narkotyków, edukacja w zakresie profilaktyki najczęstszych chorób wszystkich grup wiekowych ludności.

- Analiza i monitorowanie wskaźników zdrowia dzieci i dorosłych w stosunku do środowiska naturalnego, warunków życia i pracy, szukanie przyczyn negatywnych zjawisk i sposobów poprawy.
- Poprawa jakości powietrza i warunków życia ludności, zmniejszenie i likwidacja obciążenia hałasem, zapobieganie nowym zanieczyszczeniom powietrza przez istniejące i inne substancje zanieczyszczające.
- Praca z grupami ludności wykluczonymi społecznie lub z grupami zagrożonymi wykluczeniem nad ich zdrowiem.
- Włączenie instytucji publicznej służby zdrowia po obu stronach granicy i wykorzystanie ich możliwości do zmniejszenia występujących problemów ze zdrowiem populacji i do poprawy zdrowia publicznego. Pożądana jest wczesna identyfikacja aktualnych problemów, analiza przyczyn, propozycja sposobu postępowania i działań naprawczych.

Szczegóły dotyczące poszczególnych możliwych wpływów zaproponowanych typów działań na zdrowie publiczne są podane w dokumencie źródłowym (Rychlíková - Pánková 2014) i konkretnym zaleceniu dotyczącym minimalizacji tych wpływów w tym tekście oraz zbiorczo w rozdz. 6 niniejszej Oceny.

13 NIESPECJALISTYCZNE PODSUMOWANIE WYŻEJ PRZEDSTAWIONYCH INFORMACJI

Przedmiotem niniejszej oceny oddziaływania koncepcji na środowisko i zdrowie publiczne jest „Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020”, obejmujący określone terytorium obszaru pogranicza Republiki Czeskiej i Rzeczpospolitej Polskiej. Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obejmują teren jednego całego województwa i części dwóch województw a po stronie RCz obejmują teren pięciu krajów - patrz rysunek 1.

Republika Czeska:

- kraj liberecki
- kraj kralowohradecki
- kraj pardubicki
- kraj ołomuniecki
- kraj morawsko-śląski

Rzeczpospolita Polska:

- część województwa dolnośląskiego (podregiony jeleniogórski i wałbrzyski oraz powiat strzeliński)
- województwo opolskie
- część województwa śląskiego (podregiony rybnicki i bielski oraz powiat pszczyński)

Wskazany powyżej Program jest strategicznym dokumentem. Struktura Programu uwzględnia wymogi Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna".

Program przyczyni się do rozwoju Strategii Unii Europejskiej, dotyczącej inteligentnego i zrównoważonego wzrostu, wspierającej włączenie społeczne i osiągnięcie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Program Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020, zatwierdzony w przyszłości przez rządy obu państw i Komisję Europejską, stanowi warunek Komisji Europejskiej dla finansowania projektów transgranicznych ze źródeł unijnych w obu wymienionych krajach. Program będzie podstawą dla organów administracji państwowej i samorządowej w ramach działania na rzecz interesu publicznego i stosowania ich kompetencji decyzyjnych w obszarze przygranicznym, w którym elementem podstawowym jest planowanie i zatwierdzanie projektów rozwojowych.

Prognoza oddziaływania Programu na środowisko została opracowana na podstawie § 10 e-§10 f ustawy RCz numer 100/2001 Dz.U. w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z późniejszymi zmianami, w zakresie jej załącznika numer 9.

Koncepcja podlega ocenie między państwowej. Procedura oceny wymienionej koncepcji, zgodnie z § 14a ww. ustawy, leży w gestii Ministerstwa Środowiska (MŚ) RCz. Procedura oceny została rozszerzona (rozbudowana) o dodatkowe czynności fakultatywne, które zostały uzgodnione na posiedzeniu przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz (MRR RCz), Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP, MŚ RCz oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska RP, które odbyło się 17.10.2013 r.

Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 (zwany dalej "Programem") opracowywany jest przez Instytucję Zarządzającą Programu, MMR RCz, we współpracy z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju RP oraz w koordynacji z Grupą Roboczą (Task Force), w której skład wchodzi przedstawiciele zainteresowanych stron z polskiej i czeskiej strony.

Prognoza rozpoczyna się **Wstępem**

Pierwszy rozdział Prognozy poświęcony jest zakresowi oraz celom Programu oraz jego odniesieniu do innych koncepcji. Programu w swojej części strategicznej podzielony jest na kilka części, których podstawę stanowi szablon Rozporządzenia Komisji Europejskiej

Program obejmuje następujące części:

Sekcja 1: Strategia dotycząca wkładu programu ewt w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

Sekcja 2: Osie priorytetowe

Sekcja 3: Plan finansowy

Sekcja 4: Przepisy wykonawcze do programu EWT

Sekcja 5: Zasady horyzontalne

Główne cele Programu

Główne cele Programu zdefiniowane są zgodnie z zalecaną metodyką dotyczącą opracowywania programów operacyjnych.

Poszczególne osie priorytetowe obejmują priorytety inwestycyjne, którym odpowiadają konkretne cele szczegółowe. Cele te są osiąganymi poprzez typy działań, które są wymieniane w przykładowym wykazie w ramach projektu Programu.

Wykaz osi priorytetowych, celów szczegółowych oraz przykładowe działania służące do ich osiągnięcia:

Oś Priorytetowa 1. Wspólne zarządzanie ryzykiem

Priorytet Inwestycyjny 1.1.: Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Cel szczegółowy: Podniesienie transgranicznej gotowości do podejmowania działań podczas rozwiązywania sytuacji kryzysowych

Typy przedsięwzięć:

1. Inwestycje w rozwój wspólnych lub połączonych systemów zapobiegania, monitorowania, reagowania i usuwania skutków zagrożeń
2. Działania inwestycyjne mające na celu zwiększenie zdolności służb ratowniczych i porządkowych do skutecznego podejmowania działań po obu stronach granicy
3. Wspólne specjalistyczne przygotowanie pracowników jednostek ratowniczych/porządkowych i jednostek zarządzania kryzysowego mające na celu wzmocnienie gotowości do podejmowania działań transgranicznych

Oś Priorytetowa 2. Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

Priorytet Inwestycyjny 2.1.: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich rozwój

Cel szczegółowy: Poprawa warunków dla zatrudnienia poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczych i kulturowych zasobów regionu.

Typy przedsięwzięć:

1. Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza
2. Wspieranie wykorzystania niematerialnego dziedzictwa kulturowego
3. Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego
4. Wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych
5. Opracowania studyjne, strategie, plany zmierzające do wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych

Oś Priorytetowa 3. Edukacja i kwalifikacje

Priorytet Inwestycyjny 3.1.: Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia

Cel szczegółowy: Poprawa sytuacji osób wchodzących na transgraniczny rynek pracy

Typy przedsięwzięć

1. Przygotowanie i realizacja wspólnego kształcenia
2. Współpraca między instytucjami edukacyjnymi a instytucjami na rynku pracy
3. Rozwój kształcenia językowego w ramach systemu oświaty

Oś Priorytetowa 4. Współpraca instytucji i społeczności

Priorytet Inwestycyjny 4.1.: Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami

Cel szczegółowy: Zwiększenie intensywności współpracy instytucji i społeczności w regionie przygranicznym

Typy przedsięwzięć

1. Inicjatywy zmierzające do wzmacniania integracji na poziomie lokalnym, współpraca społeczeństwa obywatelskiego i inne działania przyczyniające się do spójności na poziomie lokalnym
2. Rozwój współpracy instytucji administracji publicznej
3. Tworzenie i rozwój transgranicznych sieci współpracy, łącznie ze współpracą z i między pozarządowymi organizacjami non-profit

Oś Priorytetowa 5. Pomoc techniczna

Ta oś priorytetowa służy finansowaniu czynności związanych z zarządzaniem i obsługą administracyjną Programu i ze względu na swój charakter nie podlega ocenie z perspektywy oddziaływania Programu na środowisko i zdrowie publiczne.

Drugi rozdział Prognozy przedstawia informacje dotyczące istniejącego stanu środowiska w analizowanym obszarze i jego prawdopodobnego rozwoju w przypadku braku realizacji koncepcji. W rozdziale opisano podstawowe cechy charakterystyczne we wszystkich sferach środowiska na analizowanym obszarze:

- Powietrze (sytuacja w zakresie emisji i imisji);
- Hałas
- Przyroda i krajobraz, w tym obszary sieci NATURA 2000;
- Stare obciążenia ekologiczne.
- Woda (zaopatrzenie mieszkańców w wodę pitną, odprowadzanie ścieków, jakość wód powierzchniowych, jakość wód podziemnych itd.);
- Odpady (komunalne, przemysłowe);

- Gleby (przedostawanie się substancji obcych do gleb, erozja wodna i wietrzna gleb, rekultywacja terenów);

Następnie przedstawiono prawdopodobny rozwój środowiska w przypadku braku realizacji koncepcji.

W **rozdziale 3** Prognozy przedstawiono cechy środowiska na terenach, które mogłyby być wyraźnie dotknięte w wyniku realizacji koncepcji. W związku z tym należy wspomnieć, że na analizowanym obszarze znajdują się dwie grupy obszarów „wrażliwych“, w których należy szczególnie konsekwentnie poddawać ocenie potencjalne skutki projektów składanych w ramach Programu pod kątem ich możliwego negatywnego oddziaływania na środowisko. Dotyczy to konkretnie następujących obszarów:

- Obszary o podwyższonych wymaganiach w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu
Chodzi przede wszystkim o przygraniczne tereny wielkoprzestrzennych i małopowierzchniowych obszarów objętych szczególną ochroną oraz specjalne obszary ochrony siedlisk oraz obszary szczególnej ochrony ptaków sieci NATURA 2000.
- Tereny o szczególnie pogorszonym stanie środowiska
Chodzi o wschodnią część analizowanego obszaru, gdzie stężenia substancji szkodliwych w powietrzu osiągają najwyższe wartości w obu objętych wspólnym Programem krajach .

Rozdział 4 poświęcono obecnie istniejącym problemom środowiskowym, które są istotne z punktu widzenia Programu. Najważniejsze z omawianych problemów środowiska naturalnego w obszarze objętym wsparciem rozpoznane zostały w oparciu o analizę aktualnego stanu środowiska naturalnego:

- utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza, w szczególności pyłem frakcji PM₁₀ i PM_{2,5} oraz organicznych substancji szkodliwych (przede wszystkim policyklicznych węglowodorów aromatycznych reprezentowanych przez benzo(a)piren), i NO_x z powodu koncentracji przemysłowych źródeł zanieczyszczania, intensywnego ruchu drogowego i emisji z domowych palenisk
- wysokie obciążenie hałasem w miastach oraz okolicach dróg o dużym natężeniu ruchu,
- zagrożenie przyrody i krajobrazu z powodu zaburzonej gospodarki wodnej, zmniejszonej zdolności retencyjnej krajobrazu, fragmentacji krajobrazu oraz zmniejszenia jego drożności, zapewnienie ochrony obszarów sieci Natura 2000 oraz ekspansja niepierwotnych gatunków roślin i zwierząt

Ponieważ nie można wykluczyć istotnego oddziaływania Programu na obszary sieci NATURA 2000, Program poddano również ocenie oddziaływania na specjalne obszary ochrony siedlisk oraz obszary szczególnej ochrony ptaków.

Na podstawie szczegółowej oceny stwierdzono, że z całkowitej liczby 14 zdefiniowanych typów wspieranych działań, zaproponowanych w 4 osiach priorytetowych można oczekiwać w przypadku absolutnej większości działań (11) zerowego oddziaływania.

W przypadku dwóch zdefiniowanych typów wspieranych działań zostało stwierdzone, że w obecnej sytuacji nie można ich dokładniej ocenić. Powodem był fakt, że oceniany Program nie dostarcza na tyle konkretnych informacji, które uprawniałyby do określenia bliższego stopnia oddziaływania na SCI i SPA. W przypadku każdego takiego działania („?” według skali ocen oddziaływania na obszary Natura 2000) muszą być zatem w ramach procesu przyszłego zatwierdzania projektu/przedsięwzięcia szczegółowo ocenione jego możliwe oddziaływania pod kątem oddziaływania na SCI i SPA.

W przypadku jednego typu wspieranego działania ukierunkowanego między innymi także na współpracę w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu stwierdzono, że wprawdzie nie ma bezpośredniego oddziaływania na obszary systemu Natura 2000, to realizacja niektórych cząstkowych działań może jednak hipotetycznie prowadzić do bardziej skutecznej ochrony obszarów szczególnie chronionych i bardziej efektywnego wykorzystania krajobrazu, co w następstwie może mieć zerowe lub umiarkowanie pozytywne oddziaływanie na obszary Natura 2000.

Znaczące negatywne oddziaływanie nie zostało a priori stwierdzone w przypadku żadnego z zaproponowanych typów działań.

W **rozdziale 6** określono cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska, które stanowią ramy dla przeprowadzenia oceny zgodności celów Programu z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska. Cele odniesienia przedstawiono w poniższej tabeli 13.1. Umożliwiają one przede wszystkim dokonanie oceny sposobu, w jaki poszczególne osie priorytetowe i dziedziny wsparcia mogą oddziaływać na realizację celów w zakresie ochrony środowiska oraz czy to oddziaływanie jest pozytywne, negatywne bądź neutralne w stosunku do realizacji celów.

Tabela 13.1 Referencyjne cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska

Zestaw celów referencyjnych w zakresie ochrony środowiska Programu Współpracy Transgranicznej	
1	Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).
2	Zmniejszenie oddziaływania na klimat.
3	Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny
4	Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej.
5	Ograniczenie fragmentacji krajobrazu, utrzymanie charakteru krajobrazu oraz ochrona funkcji retencyjnej krajobrazu, w tym ochrony przed powodzią.
6	Ochrona użytków rolnych i leśnych
7	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych
8	Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiałów.
9	Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, przede wszystkim w dziedzinie zmniejszenia zanieczyszczeń atmosfery ze źródeł lokalnych oraz gospodarki odpadami.

W ramach tego rozdziału opisano również sposób oceny zdrowia publicznego.

Samej oceny oddziaływania Programu na środowisko dokonano w **rozdziale 6** Prognozy. Ocenę przeprowadzono na dwóch poziomach (ocena osi priorytetowych oraz typów działań) a jej wyniki można podsumować w następujący sposób:

Osi priorytetowe:

Oś Priorytetowa 1. Wspólne zarządzanie ryzykiem

W związku z tym, że w ramach niniejszej osi priorytetowej wsparciem objęty zostanie rozwój wspólnych systemów profilaktyki, monitoringu i rozwiązywania zagrożeń, co umożliwi współdzielenie informacji, poprawę koordynacji szybkiego reagowania itp., wspieranie inwestycji zmierzających do zwiększenia kompatybilności i poziomu połączenia zintegrowanych systemów ratownictwa, a tym samym lepszą współpracę zintegrowanego systemu ratownictwa w obszarze przygranicznym, można się spodziewać przede wszystkim pozytywnych lub neutralnych wpływów na środowisko naturalne i zdrowie publiczne.

Oś Priorytetowa 2. Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

Oś priorytetowa może mieć przede wszystkim pozytywny, ale – w przypadku jednego z typów działań – potencjalnie również negatywny wpływ na środowisko naturalne. Wybór i sposób realizacji projektu będzie decydujący z punktu widzenia maksymalizacji pozytywnych i minimalizacji negatywnych wpływów środków na środowisko naturalne.

Pozytywne oddziaływanie typów działań będzie bez wątpienia polegało na poprawie estetycznej jakości obszaru na terenach zabudowanych (zachowanie i poprawa jakości zabytków historii i kultury) oraz odnowie walorów przyrodniczych. W wyniku poprawy dostępności transportowej obszaru przygranicznego oraz poprawy mobilności mieszkańców poprawi się także sytuacja na lokalnych rynkach pracy a w efekcie realizowanych działań ulegnie polepszeniu sytuacja społeczna i ekonomiczna obszaru przygranicznego oraz nastąpi ożywienie jego rozwoju. Realizacja działań będzie także pozytywnie oddziaływać na osoby zwiedzające poszczególne miejscowości i regiony (poprawa zdrowia, pozytywne oddziaływanie psychospołeczne, w tym poprawa czynnika dobrego samopoczucia).

Przeciwnie, możliwe negatywne oddziaływanie może być związane z inwestycjami w infrastrukturę służącą poprawie dostępności transgranicznej, przede wszystkim budową nowych i rekonstrukcją istniejących lokalnych i regionalnych połączeń drogowych. Wyznaczanie przebiegów nowych dróg może być w konflikcie z interesami ochrony przyrody, w tym obszarów sieci Natura 2000, w wyniku fragmentacji krajobrazu, zagrożenia cennych terenów przyrodniczych, ograniczenia możliwości migracji dziko żyjących zwierząt przez ich konstrukcje ze skutkiem śmiertelnym dla zwierząt, itp.

Drogi lepszej jakości zwiększą atrakcyjność transportu a tym samym natężenie ruchu, związane z produkcją emisji i hałasu. Poprawa jakości dróg umożliwi również przejazd samochodów, które – na skutek swej wielkości lub wagi – nie przejadą po istniejącej drodze. W czasie trwania robót budowlanych w czasie rekonstrukcji może pojawić się tymczasowe negatywne oddziaływanie na środowisko i mieszkańców (hałas, emisje zanieczyszczeń do atmosfery, zaburzenie dobrego samopoczucia). Kolejnym potencjalnym negatywnym oddziaływaniem priorytetu w trakcie

realizacji robót budowlanych może być zagrożenie dla cennych przyrodniczo terenów lub zabytków geologicznych, paleontologicznych i archeologicznych.

Jednak z drugiej strony, poprawa jakości sieci drogowej i jej rozbudowa może przyczynić się także, w efekcie podniesienia płynności i bezpieczeństwa ruchu, do względnego zmniejszenia hałasu pochodzącego z transportu na terenach zabudowanych (lepsza jakość nawierzchni dróg) oraz do relatywnego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery (lepsze wysokościowe i kierunkowe poprowadzenie dróg, lepsza płynność ruchu itp.) lub będzie przynajmniej oddziaływać przeciwko ich wzrostowi.

Pozytywne wpływy w ramach niniejszej osi priorytetowej przynieść może również rozbudowanie ogólnodostępnej elementarnej infrastruktury, służącej udostępnieniu i zwiększeniu wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w sektorze ruchu turystycznego (np. ścieżki rowerowe, ścieżki edukacyjne), w tym uzupełniającej infrastruktury turystycznej, która ułatwiałaby zwiedzanie atrakcji kulturowych i przyrodniczych, a także poprawiłaby dostępność do atrakcji kulturowych i przyrodniczych dla zwiedzających o specjalnych potrzebach (osoby niepełnosprawne, rodziny z dziećmi, osoby starsze itp.).

Oś Priorytetowa 3. Edukacja i kwalifikacje

Realizacja projektów i działań rozważanych w ramach tego priorytetu inwestycyjnego nie będzie miała, ze względu na charakter projektów i działań wspieranych w jej ramach, żadnego bezpośredniego ani pośredniego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zakłada się, że priorytet będzie miał tylko pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Lepsze możliwości kształcenia i zatrudnienia na rynku pracy mogą niebezpośrednio wpłynąć na poprawę stanu środowiska naturalnego, ponieważ bardziej wykształceni obywatele zwykle poświęcają więcej uwagi problematyce środowiska naturalnego i zdrowia publicznego. Częścią kształcenia jest również wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i ich utożsamienia się z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz związane z tym zmiany ich zachowania w stosunku do środowiska.

Szeroko rozumiana współpraca w dziedzinie edukacji przyczyni się do pogłębienia stosunków między mieszkańcami po obu stronach granicy. Nawiazanie trwałej współpracy może przyczynić się również do rozwiązania problemów wspólnych dla polsko-czeskiego obszaru przygranicznego.

Oś Priorytetowa 4. Współpraca instytucji i społeczności

Realizacja projektów i działań rozważanych w ramach tego priorytetu inwestycyjnego nie będzie miała, ze względu na charakter projektów i działań wspieranych w jego ramach, żadnego bezpośredniego ani pośredniego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zakłada się, że priorytet będzie miał tylko pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Zaplanowana współpraca w dziedzinie ochrony przyrody (wspólne programy ochrony, oświaty i kształcenia mieszkańców itp.) przyczynić się może do poprawy stanu elementów naturalnych środowiska po obu stronach granicy.

Oś Priorytetowa 5: Pomoc techniczna

Niniejsza oś priorytetowa służy finansowaniu działań związanych z zarządzaniem i administracją Programu, ze względu na swój charakter nie podlega ocenie z perspektywy oddziaływania Programu na środowisko i zdrowie publiczne.

W szczegółowej tabeli umieszczono Oceny wpływu poszczególnych typów działań na środowisko naturalne.

Spośród 14 typów działań w czterech Osiach Priorytetowych Programu Współpracy Transgranicznej RCz-RP w latach 2014-2020 żaden z typów działań nie będzie mieć potencjalnego, mocno negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Szczególną uwagę należy jednak poświęcić projektom budowy i remontu dróg, które stanowią część typu działań „Środki infrastrukturalne służące transgranicznemu udostępnieniu i zwiększeniu wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu przygranicznego” w ramach osi priorytetowej II „Rozwój potencjału zasobów przyrodniczych i kulturowych w celu wsparcia zatrudnienia”.

Zwłaszcza w powyższym przypadku (obowiązuje to jednak również w przypadku odpowiednich projektów w pozostałych osiach priorytetowych) niezbędne jest konsekwentne spełnianie wymagań procedur EIA i oceny naturowej, ewentualnie wymogów procedur EIA i oceny naturowej lub też wymogów procedur wydawania pozwoleń budowlanych w przypadkach, w których projekty nie będą podlegać ocenie EIA lub ocenie naturowej. Następnie należy poświęcić szczególną uwagę wyborowi projektów, którym udzielone zostanie wsparcie, z pomocą mechanizmu zaproponowanego w rozdziale 11. niniejszej Oceny „Kryteria wyboru projektów”.

W **rozdziale 7** przedstawiono propozycję działań w zakresie zapobiegania, zmniejszania lub skompensowania możliwych poważnych negatywnych oddziaływań na środowisko. Ze względu na charakter Programu, jako materiału koncepcyjnego, polegający na ogólnym sformułowaniu działań, nie jest możliwe zidentyfikowanie specyficznych oddziaływań na środowisko i zdrowie publiczne. Specyficzne oddziaływanie Programu będzie można realnie zidentyfikować dopiero w momencie dokonywania oceny poszczególnych projektów składanych do dofinansowania w ramach Programu. W tym celu zaproponowano wymienione działania.

Ze względu na charakter Programu, jako materiału koncepcyjnego, polegający na ogólnym sformułowaniu działań, nie jest możliwe zidentyfikowanie ewentualnych specyficznych negatywnych oddziaływań na środowisko i zdrowie publiczne. Specyficzne wpływy na środowisko naturalne będzie można realnie identyfikować dopiero w ramach procedur zatwierdzających, związanych z finansowaniem projektów wspieranych przez Program, a w wybranych przypadkach również w trakcie oceniania poszczególnych działań (ewentualnie celów i projektów) w ramach procedur wydawania pozwoleń budowlanych, a także procedur EIA i oceny naturowej.

Na podstawie oceny zaproponowano działania w zakresie zapobiegania, zmniejszania lub skompensowania możliwych poważnych negatywnych oddziaływań na środowisko, które podsumowano w tabeli 7.1.

W ramach tego rozdziału opisano również polecenia autorów oceny zdrowia publicznego i oddziaływania na obszary Natura 2000.

W **rozdziale 8** przedstawiono powody wyboru analizowanych wariantów oraz opis przeprowadzenia oceny, w tym ewentualne problemy związane z gromadzeniem niezbędnych danych. Z punktu widzenia analizowanych wariantów można stwierdzić, że poddany ocenie Program dotyczy przedmiotowego obszaru, a więc w ramach jego opracowania uwzględniono tylko jeden wariant lokalizacji.

Osiągnięcie celów zostanie zapewnione przez realizację projektów, które jednak muszą być zgodne z ramami określonymi w koncepcji oraz spełniać z góry ustalone warunki.

Obok zaproponowanej wersji zdefiniować można również wersję zerową, która oznaczałaby zachowanie aktualnego stanu i nie uwzględniała realizacji Programu. W razie wyboru wersji zerowej rozwój środowiska naturalnego kontynuowany byłby zgodnie z dotychczasowymi tendencjami, na które Program wywierać może tylko niebezpośredni i fragmentaryczny wpływ, ponieważ środowisko naturalne znajduje się równocześnie pod wpływem szeregu innych czynników, w tym wpływów innych koncepcji na szczeblu regionalnym i państwowym w obu krajach, które oddziałują na terytorium objętym wsparciem Programu.

W **rozdziale 9** zaproponowano wskaźniki monitorujące dla oceny oddziaływania Programu na środowisko. W celu monitorowania oddziaływania wdrożenia Programu na poszczególne cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska i zdrowia publicznego zaproponowano odpowiednie wskaźniki, które przedstawiono w tabeli 13.2. Aby można było śledzić oddziaływanie Programu przy pomocy zaproponowanych wskaźników, należy ich monitorowanie powiązać ze środowiskową oceną projektów, finansowanych w ramach Programu.

Tabela 13.2 Propozycja wskaźników oddziaływania na środowisko

Cel referencyjny	Wskaźnik	Jednostki /metoda pomiaru	Definicja
Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).	Emisje ze źródeł zanieczyszczenia atmosfery: a) cząstki stałe b) NO _x c) benzo(a)piren	t/rok	Emisje substancji zanieczyszczających w danym okresie czasu
Zmniejszenie oddziaływania na klimat.	Finansowanie rozwiązywania specyficznych sytuacji ryzyka	CZK	Środki przeznaczone na rozwiązywanie specyficznych sytuacji ryzyka, gwarancja odporności na katastrofy
Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas	Obciążenie mieszkańców hałasem	Liczba mieszkańców	Zmniejszenie ilości osób zamieszkujących terytoria o przekroczonym limicie

komunikacyjny			hałasu.
Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej.	Powierzchnia ognisk bioróżnorodności	%	Przyrost lub ubytek powierzchni ognisk bioróżnorodności w ramach realizacji Programu.
Ograniczenie fragmentacji krajobrazu, utrzymanie charakteru krajobrazu oraz ochrona funkcji retencyjnej krajobrazu, w tym ochrony przed powodzią.	Stopień zmiany charakteru krajobrazu, fragmentacja krajobrazu i jego zdolności retencyjne.	Liczba projektów	Liczba projektów, które przyczynią się do odnowy i poprawy systemu wodnego krajobrazu oraz jego stabilności.
Ochrona użytków rolnych i leśnych	Zmiana powierzchni użytków rolnych i leśnych	ha	Zmniejszenie powierzchni użytków rolnych
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba	Liczba przypadków awaryjnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych
Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiałów.	Zmniejszenie produkcji odpadów	%	Zmniejszenie produkcji odpadów w monitorowanym okresie czasu (%). Zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiału (%).
Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, przede wszystkim w dziedzinie zmniejszenia zanieczyszczeń atmosfery ze źródeł lokalnych oraz gospodarki odpadami.	Edukacja środowiskowa, wychowanie i oświata	Liczba projektów	Liczba projektów, obejmujących EVVO na wsparcie zrównoważonego rozwoju, poświęconych rozwiązywaniu najbardziej istotnych problemów środowiska naturalnego (na przykład zanieczyszczenia atmosfery z lokalnych palenisk, gospodarki odpadami i innych)

W **rozdziale 10** przedstawiono krótki opis działań proponowanych w celu wyeliminowania, zminimalizowania i skompensowania negatywnych oddziaływań stwierdzonych w trakcie realizacji koncepcji. Podstawowym działaniem na rzecz wyeliminowania, zminimalizowania i skompensowania negatywnych oddziaływań stwierdzonych w trakcie realizacji Programu będzie, oprócz starannego i wykwalifikowanego wyboru projektów pod kątem ich możliwego oddziaływania na środowisko, systematyczna kontrola (monitoring) realizacji projektów

dofinansowanych w ramach Programu. Kontrola ta będzie przeprowadzana między innymi przy pomocy wskaźników monitorujących zaproponowanych w rozdziale 9 niniejszej Prognozy.

W przypadku stwierdzenia istotnego negatywnego oddziaływania na środowisko lub zdrowie publiczne w trakcie wdrażania Programu Składający ma, na podstawie cytowanej ustawy, obowiązek zapewnienia podjęcia działań na rzecz niedopuszczenia lub złagodzenia takiego oddziaływania oraz poinformowania o tym właściwego urzędu, tj. Ministerstwa Środowiska RCz, właściwych urzędów administracyjnych i jednocześnie podjęcia decyzji w sprawie adekwatnej zmiany Programu. Działania te mogą mieć różny charakter, od zwiększenia nadzoru w trakcie realizacji projektów, poprzez nałożenie działań naprawczych, po wstrzymanie pomocy finansowej.

W **rozdziale 11** opisano zaproponowane wskaźniki (kryteria) wyboru projektów.

Ocena środowiskowa projektów w ramach ich wyboru (podejmowanie decyzji, czy otrzymają dofinansowanie w ramach Programu) powinna być, z punktu widzenia oddziaływania wdrożenia Programu na środowisko, dokonywana przy pomocy wskaźników (kryteriów) środowiskowych wyboru projektu. Z tego powodu kluczowym instrumentem jest określenie kryteriów środowiskowych wyboru projektów i ich wprowadzenie do systemu wyboru oraz nadanie im odpowiedniej wagi w ramach procedury wyboru.

Ocena projektów wg zaproponowanych kryteriów powinna stanowić nieodłączną część procesu decyzyjnego w zakresie zatwierdzenia (udzielenia) dofinansowania dla konkretnego projektu. A więc ocena wg kryteriów środowiskowych powinna stanowić element łącznej oceny składanego projektu w ramach procedury ich wyboru. Na podstawie oceny projektów wg kryteriów środowiskowych do realizacji powinny być następnie zatwierdzone lub zarekomendowane tylko te projekty, które nie będą miały negatywnego oddziaływania na środowisko⁵. Jednocześnie w przypadku merytorycznie jednakowych projektów do realizacji powinny być rekomendowane te projekty, które będą ocenione korzystniej z punktu widzenia środowiska.

Ocena projektu z punktu widzenia środowiska będzie przeprowadzana w formie oceny opisowej, to znaczy w drodze stwierdzenia dla poszczególnych kryteriów środowiskowych, czy projekt ma w stosunku do nich oddziaływanie *pozytywne/neutralne/negatywne*.

Wybór projektów, którym udzielone zostanie wsparcie, na podstawie kryteriów oddziaływania na środowisko naturalne nie jest jedyną gwarancją minimalizacji wpływów owych projektów na środowisko naturalne. Projekty trzeba bowiem jeszcze przed rozpoczęciem realizacji – zgodnie z ich charakterem – poddać ocenie zgodnej z procedurą EIA, ewentualnie tzw. ocenie „naturowej” (jeśli podlegają one obu wymienionym procedurom), ewentualnie w pozostałych przypadkach (z wyjątkiem tzw. „miękkich projektów”) – standardowym procedurom spełniającym wymogi przepisów prawnych, regulujących wydawanie pozwoleń budowlanych w obu krajach.

Cele odniesienia oraz kryteria środowiska wyboru projektów włącznie pytań w nast!pnej tabeli.

⁵ Pod pojęciem projektu, który nie ma negatywnego oddziaływania na środowisko, należy rozumieć projekt, którego oddziaływania pozytywne wyraźnie przeważają nad jego oddziaływaniami negatywnymi a jednocześnie żadne z jego ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko nie jest nie do przyjęcia.

Tabela 13.3 Cele odniesienia oraz kryteria środowiska wyboru projektów

Cel odniesienia	Pytania dla oceny i wyboru projektów z punktu widzenia środowiska
Zmniejszenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery – zanieczyszczeń w postaci stałej, tlenków azotu i organicznych substancji szkodliwych (zwłaszcza zaś benzo(a)pirenu), ze źródeł zanieczyszczenia powietrza, w tym źródeł mobilnych i lokalnych (transport i lokalne paleniska).	Czy realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia emisji substancji zanieczyszczających ze źródeł stacjonarnych, transportu i lokalnych palenisk?
Zmniejszenie oddziaływania na klimat.	Czy projekt przyczyni się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych? Czy w ramach projektu znajdują się środki alokowane, przeznaczone na rozwiązywanie specyficznych sytuacji ryzyka, przede wszystkim katastrof naturalnych?
Zmniejszanie obciążenia populacji w siedliskach ekspozycją na hałas komunikacyjny	Czy zmniejszy się liczba mieszkańców ekspozowanych na nadmierny hałas, zwłaszcza hałas komunikacyjny?
Ochrona „gorących punktów” (hot-spots) różnorodności biologicznej.	Czy projekt ma istotny pozytywny/negatywny wpływ na ogniskową bioróżnorodności? [tak/nie] Pytania pomocnicze: • Czy projekt zaburza warunki ochronne obszarów objętych ochroną? • Czy projekt zaburza integralność terytorialną SCI i SPA? • Czy będzie mieć miejsce negatywne oddziaływanie lub likwidacja, czy też przeciwnie – przyrost powierzchni ognisk bioróżnorodności? • Czy projekt przyczyni się do zwiększenia powierzchni sztucznie stworzonych lub rewitalizowanych elementów równowagi ekologicznej krajobrazu? • Czy w ramach realizacji projektu dojdzie do zwiększenia powierzchni sztucznie założonych i rewitalizowanych powierzchni naturalnych na obszarze zabudowanym?
Ograniczenie fragmentacji krajobrazu, utrzymanie charakteru krajobrazu oraz ochrona funkcji retencyjnej krajobrazu, w tym ochrony przed powodzią.	Czy projekt będzie mieć pozytywny/negatywny wpływ na charakter krajobrazu? Czy projekt zwiększy/zmniejszy fragmentację krajobrazu? Czy projekt przyczyni się do zwiększenia/zmniejszenia retencji wody w krajobrazie? Czy projekt przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców zagrożonych powodzią?

Cel odniesienia	Pytania dla oceny i wyboru projektów z punktu widzenia środowiska
Ochrona użytków rolnych i leśnych	Czy w ramach projektu dojdzie do zmniejszenia powierzchni obszarów rolnych, ewentualnie czy w projekcie wykorzystywana jest przede wszystkim ziemia, która nie ma charakteru rolnego? Czy w ramach projektu zagrożony zostanie drzewostan leśny?
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Czy projekt może grozić pogorszeniem jakości wód powierzchniowych i podziemnych?
Zmniejszenie produkcji odpadów, zwiększenie wykorzystania odpadów komunalnych jako materiałów.	Czy w ramach projektu dojdzie do zwiększenia produkcji odpadów? Czy w ramach projektu dojdzie do zwiększenia stosunkowego ilorazu wykorzystania odpadów jako materiału?
Wykorzystanie elementów systemu edukacji środowiskowej, wychowania i oświaty na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, przede wszystkim w dziedzinie zmniejszenia zanieczyszczeń atmosfery ze źródeł lokalnych oraz gospodarki odpadami.	Czy projekt przyczyni się do wykorzystania EVVO na potrzeby ochrony środowiska naturalnego, ewentualnie dla projektów poświęconych zmniejszeniu emisji z lokalnych palenisk, gospodarce odpadowej itp.?

W **rozdziale 12** poddano ocenie oddziaływanie Programu na zdrowie publiczne. Ocena jest założona na priorytetach niniejszych dokumentów: Narodowy Program Zdrowia 2006-2015 (RP) oraz Zdrowie 2020 – Narodowa strategia ochrony i wsparcia zdrowia oraz profilaktyki chorób (RCz). Z punktu widzenia możliwego oddziaływania Programu Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020 można stwierdzić, że realizacja tego Programu nie będzie miała negatywnego wpływu na zdrowie publiczne określonej grupy mieszkańców. Wręcz przeciwnie można w sposób uzasadniony przewidywać, że przy spełnieniu niektórych warunków oddziaływanie Programu na zdrowie publiczne na analizowanym obszarze będzie pozytywne

W **rozdziale 13** przedstawiono Podsumowanie

W **rozdziale 14** poddano zbiorcze rozpatrzenie stanowisk otrzymanych do koncepcji pod względem oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne.

Rozdział 15 przedstawia projekt stanowiska wobec koncepcji

14 ZBIORCZE ROZPATRZENIE STANOWISK OTRZYMANYCH DO KONCEPCJI POD WZGLĘDEM ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE PUBLICZNE

14.1. Przegląd stanowisk otrzymanych do Ogłoszenia Programu

Autorowi Oceny, za pośrednictwem właściwego urzędu, Ministerstwa Środowiska RCz, zostały przekazane stanowiska do Ogłoszenia (z czeskiej i polskiej strony). Przekazane stanowiska ze strony czeskiej są uporządkowane w sposób przejrzysty, według daty ich wydania, w znajdującej się poniżej tabeli. W odpowiedziach stanowiska są podzielone na stanowiska zawierające uwagi i/lub zalecenia oraz stanowiska niezawierające uwag ani zaleceń. Uwagi z polskiej strony obszaru wsparcia są zamieszczone w drugiej części listy (oddzielna tabela 14.2 od nr 59).

Tabela 14.1 Przegląd stanowisk otrzymanych z RCz.

Nadawca stanowiska	Adres kontaktowy	Sygn.:	Z dnia
1. Czeska Inspekcja Ochrony Środowiska (CIOŚ) – inspektorat okręgowy Hradec Králové	Resslova1229, 500 02 Hradec Králové	ČIŽP/45/IPP/1402015.001/1 4/KDR	17.2.2014
2. CIOŚ – inspektorat okręgowy Olomouc	Tovární 41, 772 00 Olomouc	ČIŽP/48/IPP/1401931.001/1 4/OBS	24.2.2014
3. CIOŚ – inspektorat okręgowy Liberec	Třída 1. máje 858/26, 460 01 Liberec 1	ČIŽP/51/IPP/1401957.001/1 4/LZG	11.2.2014
4. Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Hradeckiego z siedzibą w Hradcu Kralove	Habrmanova 19, P.O. Box 9, 501 01 Hradec Králové	S-KHSHK 02065/2014/2/HOK.HK/Hr	4.2.2014
5. Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Libereckiego z siedzibą w Libercu	Husova tř. 64, 460 31 Liberec 1	KHSLB 02407/2014	11.2.2014
6. Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Morawsko-śląskiego z siedzibą w Ostrawie	Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava	KHSMS 3554/2014/HOK/OV	6.2.2014
7. Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Ołomunieckiego z siedzibą w Ołomuncu	Wolkerova 6, 779 11 Olomouc	KHSOC/01790/2014	18.2.2014

8. Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Pardubického z siedzibą w Switawach	Polní 2, Územní pracoviště, 568 02Svitavy,	KHSPA 01844/2014/HOK-Sy	12.2.2014
9. Urząd Kraju (dalej UK) Hradeckiego – wydział środowiska i rolnictwa EIA i IPPC	Pivovarské nám. 1245, 500 03 Hradec Králové	25334/ZP/2014-Hy	21.2.2014
10. UK Pardubického - wydział środowiska i rolnictwa	Komenského nám. 125, 532 11 Pardubice	KrÚ 13979/2014/OŽPZ/PP	24.2.2014
11. UK Morawsko-śląskiego – wydział środowiska i rolnictwa	28. října 117, 702 18 Ostrava	MSK 18774/2014	12.3.2014
12. UK Libereckiego – dyrektor	U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2	KULK 14273/2014	28.2.2014
13. Kraj Liberecky kraj, zast. marszałka, środowisko i rolnictwo	U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec	Neuvedeno	27.2.2014
14. Magistrat miasta Frýdeku-Místeku - wydział środowiska i rolnictwa	Palackého 115, 738 22 Frýdek-Místek	MMFM 15052/2014	18.2.2014
15. Magistrat miasta Jabonca nad Nisą - wydział środowiska	Mírové náměstí 19, 467 51 Jablonec nad Nisou	9207/2014	10.2.2014
16. Magistrat miasta Ołomuniec - wydział środowiska	Hynaisova 10,779 11 Olomouc	SMOL/037600/2014/OZP/OH/Dre	20.2.2014
17. Magistrat miasta Ostrawy - wydział ochrony środowiska	Prokešovo nám. 8, 729 30 Ostrava	SMO/061857/14/OŽP/Bey	17.2.2014
18. Urząd miasta (dalej UM) Česká Lípa	Nám. T. G. Masaryka č.p. 1, 470 36 Česká Lípa	MUCL/116998/2014	26.3.2014
19. UM Holice	Holubova 1, 534 14 Holice	01697/MUHOP001Q7W4	24.2.2014
20. Miasto Náchod	Masarykovo nám. 40, 547 01 Náchod	1713/2014/ŽP/Čs	5.2.2014

21. Miasto Nový Bor	nám. Míru 1, 473 01 Nový Bor	MUNO9029/2014	18.2.2014
22. Miasto Polička – wydział środowiska	Palackého nám. 160, 572 01 Polička	MP/02701/2014/OÚPRAŽP/ BV	10.2.2014
23. Miasto Polička	Palackého nám.160, 572 01 Polička	MP/02025/2014	11.2.2014
24. UM Šumperk	Nám. Míru 1, 787 01 Šumperk	MUSP 16857/2014	20.2.2014
25. UM Bohumín	Masarykova 158, 735 81 Bohumín	MUBO/04674/2014/ŽPS/Je J	12.3.2014
26. UM Český Těšín	nám. ČSA 1/1, 737 01 Český Těšín	MUCT/4998/2014	17.2.2014
27. UM Hořice	Náměstí Jiřího z Poděbrad 342, 508 19 Hořice	MUHC-ZP/1630/2014/Ak	10.2.2014
28. UM Hlinsko – wydział środowiska	Poděbradovo náměstí 1, 539 01 Hlinsko	S-OŽP/ZP-15/2014	19.2.2014
29. UM Hranice - wydział środowiska	Pernštejnské náměstí 1, 735 01 Hranice	OSUZPD/2665/14	28.2.2014
30. UM Kopřivnice wydział środowiska	Štefánikova 1163/12, 742 21 Kopřivnice	5955/2014/Tob	24.2.2014
31. UM Lanškroun - wydział środowiska	Nám. J. M. Marků 12, 563 16 Lanškroun- Vnitřní Město,	MULA 3665/2014/PJu	12.2.2014
32. UM Nový Jičín - wydział środowiska	Masarykovo nám.1/1, 741 01 Nový Jičín	OŽP/8089/2014	19.2.2014
33. UM Rychnov nad Kněžnou – wydział środowiska	Havlíčková 136, 516 01 Rychnov nad Kněžnou	OVŽP-3444/14-795/2014- Cv	20.2.2014
34. UM Rýmařov - wydział środowiska	Náměstí Míru 230/1, 795 01 Rýmařov	MURY 4174/2014	17.2.2014
35. UM Třinec - wydział środowiska i rolnictwa	Jablunkovská 160, 739 61 Třinec	MěÚT/05658/2014/ŽPaZ/F o	4.3.2014
36. UM Zábřeh - wydział środowiska	Masarykovo nám. č. 6, 789 01 Zábřeh	2014/179/ZP-MUZP	7.2.2014
37. Narodowy Instytut Ochrony Zabytków (dalej NIOZ) oddział w Ostrawie	Korejská 12, 702 00 Ostrava-Přívoz	NPU-381/8554/2014	4.3.2014
38. Narodowy Instytut Ochrony Zabytków (dalej NIOZ) oddział w Ołomuncu	Horní nám. 25, 771 00 Olomouc	NPÚ-391/8007/2014	10.2.2014

39. Narodowy Instytut Ochrony Zabytków (dalej NIOZ) oddział w Libercu	Jablonecká 642/23, 460 01 Liberec	NPÚ-353/k 8488/2014	18.2.2014
40. Narodowy Instytut Ochrony Zabytków (dalej NIOZ) oddział w Ostrawie w Pardubicach	Zámek 5, 531 16 Pardubice	NPÚ-361/7966/2014	12.2.2014
41. Okręgowy Urząd Górniczy – dla obszaru Krajów Hradeckiego i Pardubického	Wonkova 1142/1, 500 02 Hradec Králové	SBS 03313/2014/OBÚ-09/1	5.2.2014
42. Okręgowy Urząd Górniczy – dla obszaru Krajów Libereckiego i Vysočina	Tř. 1. máje 858/26, PO BOX 16, 460 01 Liberec 1	SBS 03379/2014	6.2.2014
43. Kraj Olomuniecki – 2 zastępca hetmana	Jeremenkova 40a, 779 11 Olomouc	KUOK 15988/2014	11.2.2014
44. Zarząd Parku Krajobrazowego Kokořínsko	Česká 149, 276 01 Mělník	00163/KK/14	4.2.2014
45. Zarząd Parku Krajobrazowego Orlické Hory	Dobrovského 332,516 01 Rychnov nad Kněžnou	00126/OH/14/AOPK/SEA	21.2.2014
46. Zarząd Parku Krajobrazowego Žďárské Vrchy	Brněnská 39, 591 01 Žďár nad Sázavou	00469/ZV/2014	10.2.2014
47. Zarząd Karkonoszskiego Parku Narodowego	Dobrovského 3, 543 01, Vrchlabí	KRNAP 00727/2014	17.2.2014
48. Miasto Statutarne Havířov	Svornosti 2, 736 01, Havířov-Město	OŽP/8524/Ná/2014	5.3.2014
49. Miasto Statutarne Karviná	Fryštátská 72/1, 733 24 Karviná-Fryštát	MMK/018912/2014	13.2.2014
50. Miasto Statutarne Liberec	Nám. Dr. E. Beneše 1, 460 59 Liberec 1	neuvejeno	3.3.2014
51. Miasto Statutarne Ostrava	Prokešovo nám. 8, 729 30 Ostrava	SMO/061861/14/OŽP/Bey	17.2.2014

52. Miasto Statutarne Prostějov	Nám. T. G. Masaryka 130/14, 796 01 Prostějov	PVMU 22038/2014 01	18.2.2014
53. Miasto Statutarne Přerov	Bratrská 34, 750 11 Přerov 2	MMPPr/022413/2014/STAV/ ZP/ČA	20.2.2014
54. Urząd Terenu Wojskowego Libavá	Náměstí 2, Libavá- město Libavá, 785 01 Šternberk	45-20/2014-1484	5.2.2014
55. Ministerstwo Środowiska (MŚ) – dyrektor departamentu odpadów	MŚ, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 - Vršovice	393/720/14	6.2.2014
56. MŚ – dyrektor apartamentu ochrony powietrza	MŚ, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 - Vršovice	288/780/14	28.2.2014
57. MŚ – dyrektor departamentu ochrony wód	MŚ, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 - Vršovice	289/740/14	14.2.2014
58. MŚ – dyrektora departamentu specjalnej ochrony obszarowej przyrody i krajobrazu	MŚ, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 - Vršovice	219/620/14	18.2.2014

Tabela 14.2 Przegląd stanowisk otrzymanych z RP.

Nadawca stanowiska	Adres kontaktowy	Sygn.:	Z dnia
59. Generalny dyrektor ochrony środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa	DOOSsoos.411.5.2014.JP	12.3.2014
60. Główny inspektor sanitarnej	Targowa 65 00-922 Warszawa	GIS-HS-NS-073-20/EN/14	21.2.2014
61. Starostwo powiatowe v Cieszynie	ul. Bobrecka 29 43-400 Cieszyn	-	21.2.2014
62. Urząd Miejski w Bielsku-Białej	pl. Ratuszowy 1, 43- 300 Bielsko-Biała	-	4.3.2014
63. Urząd Miejski w Cieszyně	ul. Rynek 1 43-400 Cieszyn	-	4.3.2014

Istota danego stanowiska i odpowiedzi autora Oceny koncepcji

W następującym wykazie są po kolei wymienione istotne znaczące dane ze stanowisk zgłoszonych do opublikowanego Ogłoszenia oraz odpowiedzi na nie, opracowane przez autora Oceny. Stanowiska (patrz niżej rozdział 14.3), które nie zawierały uwag ani propozycji, nie są przedmiotem rozpatrywania. Numeracja uwag odpowiada numeracji w tabelach.

14.3. Rozpatrzenie stanowisk zawierających uwagi i/lub zalecenia**Ad 1) Czeska Inspekcja Ochrony Środowiska (CIOUS) – inspektorat okręgowy Hradec Králové**

- a) Podana produkcja odpadów nie odpowiada rzeczywistym danym.
- b) Z powodu ochrony lasu konieczne jest, aby niezbędne prace budowlane i terenowe przy realizacji projektów były w pierwszej kolejności realizowane poza obszarami leśnymi i strefami ochronnymi.

Rozpatrzenie stanowiska

Ad a) Dane dotyczące produkcji odpadów zostały przejęte z analitycznej części projektu Programu i Czeskiego Urzędu Statystycznego (CUS). W Ocenie dane dla czeskich krajów zostały zaktualizowane.

Ad b) Do Oceny (łącznie z rozdz. 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektów), zostało wprowadzone zalecenie, aby w pierwszej kolejności niezbędne prace terenowe i budowlane były realizowane poza obszarami leśnymi i ich strefami ochronnymi.

Ad 2) CIOUS – inspektorat okręgowy Olomouc

CzIOUS IO proponuje poszerzenie Programu o oś priorytetową ukierunkowaną na atmosferę, a konkretnie na problematykę wymienionych źródeł zanieczyszczeń powietrza, zgodnie z ustawą nr 201/2012 Sb., łącznie z walidacją danych.

Rozpatrzenie stanowiska

Uwaga jest skierowana do autora Programu, który nie mógł jej zaakceptować z następujących powodów:

W trakcie przygotowania koncepcji musiał być uwzględniony jeden z podstawowych wymogów określonych w przepisach UE, jakim jest koncentracja tematyczna (skupienie się na ograniczonym zakresie działań). Jednocześnie w poszczególnych tematach zaproponowanych do wsparcia uwzględniano, dla jak dużej części obszaru programu będą one istotne. Zgodnie z tym w trakcie procesu przygotowania Programu, w który byli włączeni nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (PL), ale również główni kluczowi aktorzy (przedstawiciele krajów, województw itp.), inne obszary tematyczne zostały określone jako bardziej istotne do włączenia ich do Programu. Należy także dodać, że poprawa stanu środowiska będzie wspierana w ramach innych programów operacyjnych, które są w pierwszej kolejności przeznaczone do realizacji tych celów (przede wszystkim PO Środowisko). Ponadto działania inwestycyjne w tej dziedzinie są niezwykle kosztowne i znacznie przekroczyłyby możliwości Programu, o ile chcielibyśmy osiągnąć odczuwalną poprawę sytuacji. Z punktu widzenia współpracy transgranicznej istotne są działania o charakterze nie inwestycyjnym, ukierunkowane na współpracę i koordynację działań w zakresie ochrony atmosfery, a te będą mogły być realizowane w ramach Osi Priorytetowej nr 4 Programu, która dotyczy współpracy instytucji i społeczności.

Ad 4) Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Hradeckiego z siedzibą w Hradcu Kralove

Stacja Sanitarna Kraju

- a) zgadza się z opublikowaną koncepcją pod warunkiem, że bardziej szczegółowo zostanie opracowana problematyka hałasu i jego wpływu na zdrowie publiczne mieszkańców.
- b) wymaga zapewnienia regularnej aktualizacji map obciążenia hałasem w najbardziej nim dotkniętych lokalizacjach.
- c) zwraca uwagę, że problematyka hałasu jest poruszona jedynie marginalnie i nie zostały podane źródła danych.

Rozpatrzenie stanowiska

- Ad a) Problematyce hałasu poświęcono w Ocenie odpowiednią uwagę. Przed wszystkim hałas został wprowadzony do referencyjnych celów środowiskowych, za których pośrednictwem będzie oceniany wpływ Programu na środowisko, hałas jest też jedną z podstawowych determinant zdrowia publicznego, jakie brano pod uwagę w ramach HIA (patrz rozdz. 12 Ocena).
- Ad b) Ukierunkowanie Programu uniemożliwia tworzenie i odnawianie map obciążenia hałasem (patrz też stanowisko do Ad 2). Autorzy Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko proponują, aby problematyce hałasu poświęcić odpowiednią uwagę w ramach regularnego monitoringu koncepcji, który jest obowiązkowy zgodnie z ustawą RCz nr 100/2001 Sb.
- Ad c) Problematyce hałasu w Ocenie poświęcono należytą uwagę zaraz po problematyce zanieczyszczenia powietrza (patrz też stanowisko 4b). Źródła danych zostały uzupełnione.

Ad 5) 5. Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Libereckiego z siedzibą w Libercu

SSK zaleca dokonanie oceny oddziaływania koncepcji na zdrowie publiczne zgodnie z metodyką HIA i dokonanie oceny zgodności koncepcji ze strategią 2020. Ponadto zaleca się skupienie uwagi na wpływie transportu na zdrowie.

Rozpatrzenie stanowiska

Wpływ programu na zdrowie publiczne został oceniony zgodnie z metodyką obowiązującą w ramach HIA (Rychlíková - Pánková, 2014), w ramach której polityka zdrowotna „Zdrowie 2020 – Narodowa strategia ochrony i wspierania zdrowia oraz prewencji chorób” została zastosowana – razem z Narodowym Programem Zdrowia RP na lata 2006-2015 - jako podstawowe dokumenty referencyjne do przeprowadzenia oceny.

Problematyce wpływu transportu na środowisko poświęca się odpowiednią uwagę, tak samo jak wpływowi zanieczyszczeń powietrza oraz hałasu na zdrowie publiczne. Należy jednak podkreślić, że częścią Programu nie są konkretne odcinki ewentualnie budowanych i remontowanych dróg, dlatego głównym zaleceniem jest przestrzeganie podstawowych zasad przy wyborze potencjalnych projektów po zatwierdzeniu Programu.

Ad 6) Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Morawsko-śląskiego z siedzibą w Ostrawie

Stacja Sanitarna Kraju:

- a) wnioskuje o skupieniu się w Ocenie na negatywnych następstwach osi priorytetowej Wsparcie zatrudnienia

- b) bardziej szczegółowo określić zakres poszczególnych osi priorytetowych.
- c) wymaga oceny oddziaływania projektów na jakość powietrza, hałas i zdrowie mieszkańców.
- d) zaleca, aby w ramach osi priorytetowej „Współpraca instytucji”, ewentualnie „Pomoc techniczna” skupić się na zapewnieniu jednolitych danych (jakość powietrza, odpady, hałas, itp.) jako danych do walidacji projektów.

Rozpatrzenie stanowiska

- Ad a) W ramach Oceny został oceniony potencjalny negatywny wpływ wszystkich osi priorytetowych. Ze względu na charakter ewentualnych projektów ocenie oddziaływania osi priorytetowej „Wspieranie zatrudnienia” poświęcono zwiększoną uwagę (patrz rozdz. 6 Istotne oddziaływanie alternatyw proponowanej koncepcji na środowisko).
- Ad b) Ocena jest opublikowana razem z Programem, który zawiera szczegółowe opisy poszczególnych osi priorytetowych.
- Ad c) Ocena oddziaływania projektów nie jest standardową częścią SEA. Przede wszystkim dlatego, że częścią koncepcji nie jest specyfikacja projektów (nie są podawane ich dokładne lokalizacje, wielkość, zakres oraz pozostałe czynniki, które są niezbędne od oceny oddziaływania projektów na środowisko). Fakty te jednoznacznie dotyczą też ocenianego Programu, ponieważ w nim w ogóle nie są podane projekty (wyłącznie typy działań, które są oceniane). Problematyce wyboru projektów poświęcony jest jednak rozdz. 11 Oceny, który zaleca wymogi metodyki wyboru projektów po zatwierdzeniu Programu, a także (jednocześnie) niezbędna będzie ocena ich oddziaływania na środowisko w ramach standardowych procedur zgodnie z prawem budowlanym, w wybranych przypadkach również zgodnie z ustawą o ocenie oddziaływania na środowisko (EIA) oraz zgodnie z oceną oddziaływania na obszary systemu Natura 2000.
- Ad d) W ramach osi priorytetowej 4 „Współpraca instytucji i społeczności” może być wsparta współpraca instytucji zajmujących się różną tematyką, łącznie z ochroną środowiska. Może być również złożony projekt zajmujący się problematyką zapewnienia porównywalności danych dotyczących środowiska.

Ad 8) Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Pardubickiego z siedzibą w Switawach

- a) Koncepcja powinna zawierać i oceniać dane demograficzne i zdrowotne mieszkańców w celu oceny oddziaływania na zdrowie mieszkańców oraz identyfikować główne problemy, jakie mogą wywołać niektóre działania.
- b) Zanieczyszczenie powietrza oraz obciążenie hałasem powinny być oceniane na podstawie wskaźników określających zagrożenie dla zdrowia.
- c) SSK uważa za korzystne w ramach wyboru projektów wprowadzenie zasady oceny metodą HIA także w procesie EIA.

Rozpatrzenie stanowiska

- a) Podstawą do opracowania Programu jest analiza socjoekonomiczna, która zapewnia dane wejściowe do opracowania części wnioskowej. Analiza ta ze względu na swoją strukturę i zakres jest zgodna ze standardami stosowanymi w przypadku regionalnych koncepcji rozwoju. Zawiera więc na przykład dane o sytuacji demograficznej i rozwoju lub stanie środowiska oraz identyfikuje główne problemy rozwojowe obszaru wspieranego przez Program. Zakres danych analitycznych w samym dokumencie Programu jest ograniczony przez szablon, który został określony w Rozporządzeniu KE.

- b) Wpływy Programu na zdrowie publiczne są podane w dokumencie źródłowym – HIA (Rychlíková - Pánková, 2014), której wnioski są podane w rozdz. 12. Oceny. Powietrze i hałas były podstawowymi determinantami zastosowanymi przy opracowaniu oceny HIA.
- c) Wymóg wyprowadzenia metodyki HIA do oceny zgłaszanych w przyszłości projektów, finansowanych przez Program, wykracza poza cel Oceny Programu. Zakres procedury EIA nie jest przedmiotem Programu i dlatego nie może być przedmiotem analizy w ramach rozpatrywania zgłaszanych uwag. W procesie według ustawy EIA, właściwy urząd ma obowiązek postępować zgodnie z ustawą i zapewnić prawa wszystkich podmiotów, których to dotyczy. Służba sanitarna w ramach procesu EIA jest podmiotem, którego to dotyczy i może w swoich stanowiskach domagać się przeprowadzenia oceny wpływu na zdrowie (HIA) dla konkretnych projektów.“

Ad 12) 12. UK Libereckiego – dyrektor

Urząd Kraju Libereckiego zaleca w ramach kryteriów wyboru projektów zastosowanie zasady wykorzystania do celów nierolniczych w pierwszej kolejności gruntów niebędących gruntami rolnymi.

Rozpatrzenie stanowiska

W Ocenie zostało zawarte zalecenie, aby w pierwszej kolejności do celów nierolniczych wykorzystywać tereny nie będące gruntami rolnymi.

Ad 14) Magistrat miasta Frýdeku-Místeku- wydział środowiska i rolnictwa

Zaleca, aby skupić się na problematyce zanieczyszczenia powietrza w obu regionach, na transgranicznym przenoszeniu emisji substancji zanieczyszczających, ocenie wkładu poszczególnych grup źródeł emisji i charakterystyce immisji na przedmiotowym obszarze.

Rozpatrzenie stanowiska

Problematyka zanieczyszczenia powietrza jest w ramach Oceny uważana za kluczową i poświęcono jej odpowiednią uwagę. Z punktu widzenia ukierunkowania (treści) Programu w ramach tej koncepcji, zanieczyszczenie powietrza, ocena wkładu poszczególnych grup źródeł emisji, nie stanowią odrębnego obszaru tematycznego, możliwe jest jednak podejmowanie tego typu działań o charakterze nie inwestycyjnym, ukierunkowanych na współpracę i koordynację procedur, szukanie wspólnych rozwiązań itp. w ramach osi priorytetowej nr 4 „Współpraca instytucji i społeczności”. Jeśli chodzi o Ocenę stanu zanieczyszczenia powietrza i jego porównanie po obu stronach granicy, wkład poszczególnych źródeł i transgraniczne przenoszenie, to możliwości są ograniczone z następujących powodów:

Istnienie różnych metodyk i sposobów wykazywania emisji, ew. koncentracji zanieczyszczenia powietrza w obu krajach. Konieczność zapewnienia jak najbardziej zbliżonego (zakres, wybrane charakterystyki) opisu po obu stronach granicy, a ponadto dotrzymanie procedur ustalonych zgodnie z §13, ust. 2 ustawy RCz nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, w aktualnym brzmieniu, którego podstawą jest fakt, że stan środowiska na obszarze wspieranym przez Program w danym państwie opisuje się na podstawie danych, wymaganych przez Ministerstwo Środowiska danego państwa.

Ad 16) 16. Magistrat miasta Ołomuńca - wydział środowiska

Magistrat Miasta Ołomuńca

- a) zalecamy poświęcenie w Ocenie uwagi ewentualnej lokalizacji inwestycji liniowych, które mogą powodować liczne problemy z punktu widzenia ochrony przyrody i krajobrazu oraz ograniczenia zaboru gruntów rolnych
- b) zalecamy uwzględnienie przy ocenie koncepcji planów obszarów dorzeczy i respektowanie ich wniosków

Rozpatrzenie stanowiska

- Ad a)* Lokalizacji inwestycji liniowych w krajobrazie poświęcono w Ocenie odpowiednią uwagę. I to zarówno poprzez wprowadzenie do Oceny ochrony przyrody i krajobrazu jako głównych referencyjnych celów ochrony środowiska, na podstawie których będzie oceniane oddziaływanie programu na środowisko, jak i poprzez zalecenie wykorzystywania do celów nierolniczych w pierwszej kolejności gruntów, które nie są gruntami rolnymi.
- Ad b)* Plany obszarów Dorzeczy są częścią dokumentów strategicznych, które były jednym ze źródeł tworzenia celów referencyjnych ochrony środowiska, na podstawie których oceniane jest oddziaływanie Programu na środowisko. Ze względu na stosunkowo ogólny charakter Programu plany obszarów dorzeczy są uwzględnione w Ocenie na poziomie ogólnym (ochrona wód jako składnika środowiska, ochrona źródeł, ochrona przeciwpowodziowa).

Ad 23) 23. Miasto Polička

Miasto Polička zaleca

- a) ukierunkować Ocenę koncepcji na jej wkład w podnoszenie jakości powietrza,
- b) wprowadzić dofinansowanie wymiany kotłów w domach mieszkalnych,
- c) ograniczyć do minimum tzw. miękkie projekty na korzyść projektów inwestycyjnych

Rozpatrzenie stanowiska

- Ad a)* Problematyka zanieczyszczenia powietrza w ramach Oceny jest uważana za kluczową i zagadnieniu temu poświęcono odpowiednią uwagę. Powietrze stanowi pierwszy cel referencyjny ochrony środowiska, który jest wykorzystywany do Oceny Programu.
- Ad b)* W trakcie przygotowania koncepcji musiał być uwzględniony jeden z podstawowych wymogów określonych w przepisach UE, jakim jest koncentracja tematyczna (skupienie się na ograniczonym zakresie działań). Jednocześnie w poszczególnych tematach zaproponowanych do wsparcia uwzględniano, dla jak dużej części obszaru programu będą one istotne. Zgodnie z tym w trakcie procesu przygotowania Programu, w którym uczestniczyli nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (PL), ale również główni kluczowi aktorzy (przedstawiciele krajów, województw itp.), obszar tematyczny poświęcony poprawie jakości powietrza nie został włączony do programu – tym celem zajmują się inne programy operacyjne (przede wszystkim PO Środowisko). Dlatego wnioskowanego działania nie można uwzględnić w Programie.
- Ad c)* Ze względu na fakt, że program ma wspierać współpracę transgraniczną, projekty nieinwestycyjne (tzw. miękkie) są jego integralną częścią. Zakres wspieranych obszarów tematycznych został jednak tak dobrany, aby działania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym wzajemnie się uzupełniały.

Ad 25) UM Bohumín

Jak stwierdza Urząd Miasta Bohumína, można oczekiwać, że koncepcja nie będzie miała negatywnego wpływu na jakość środowiska. Jednocześnie jednak Urząd uważa, że dane dotyczące zanieczyszczenia powietrza w rozdziale C Ogłoszenia w niewystarczający sposób prezentują zanieczyszczenie w obu częściach przedmiotowego obszaru. Nie są jasne priorytety dla poszczególnych regionów. Także powiązanie priorytetów regionalnych z poszczególnymi osiami priorytetowymi będzie różne.

Rozpatrzenie stanowiska

Z Oceny zgodnie ze stanowiskiem autora wynika, że koncepcja nie będzie miała znacząco negatywnego wpływu na środowisko (patrz rozdz. 6 Oceny). Dane o stanie środowiska, przede wszystkim atmosfery, były opracowane z naciskiem na jak największą szczegółowość, która jednak nie jest możliwa ze względu na następujące uwarunkowania:

Istnienie różnych metodyk i sposobów wykazywania emisji, ew. koncentracji zanieczyszczenia powietrza w obu krajach. Konieczność zapewnienia jak najbardziej zbliżonego (zakres, wybrane charakterystyki) opisu po obu stronach granicy, a ponadto dotrzymanie procedur ustalonych zgodnie z §13, ust. 2 ustawy RCz nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, w aktualnym brzmieniu, którego podstawą jest fakt, że stan środowiska na obszarze wspieranym przez Program w danym państwie opisuje się na podstawie danych, wymaganych przez Ministerstwo Środowiska danego państwa.

W Programie nie ma określonych priorytetów dla poszczególnych regionów. W trakcie przygotowania koncepcji musiał być uwzględniony jeden z podstawowych wymogów określonych w przepisach UE, jakim jest koncentracja tematyczna (skupienie się na ograniczonym zakresie działań). Jednocześnie w poszczególnych tematach zaproponowanych do wsparcia uwzględniano, dla jak dużej części obszaru programu będą one istotne, i dlatego tematyka była wybierana na podstawie tego, na ile jest istotna dla zasadniczej części obszaru wsparcia.

Ad 27) UM Hořice

Urząd Miasta Hořice:

- a) proponuje ukierunkować Ocenę na współpracę administracji państwowej i samorządowej oraz na obniżanie ryzyka oraz usuwanie obciążeń ekologicznych,
- b) skłania się do jednowariantowego rozwiązania osiągnięcia celów koncepcji.

Rozpatrzenie stanowiska

Ad a) Z treści Programu wynika, że część jego osi priorytetowych pokrywa się ze zgłaszanymi priorytetami – obniżanie zagrożeń Oś Priorytetowa 1 oraz współpraca między instytucjami Oś Priorytetowa 4. Usuwanie obciążeń ekologicznych nie należy do uzgodnionych obszarów Programu. W trakcie przygotowania koncepcji musiał być uwzględniony jeden z podstawowych wymogów określonych w przepisach UE, jakim jest koncentracja tematyczna (skupienie się na ograniczonym zakresie działań). Zgodnie z tym w trakcie procesu przygotowania Programu, w którym uczestniczyli nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (PL), ale również główni kluczowi aktorzy (przedstawiciele krajów, województw itp.), inne obszary tematyczne zostały określone jako bardziej istotne do włączenia ich do Programu.

Ad b) Koncepcja jest opracowana w jednym wariantcie, łącznie z celami. Osiągnięcie celów zostanie zapewnione przez realizację projektów, które jednak muszą być zgodne z ramami określonymi w koncepcji oraz spełniać z góry ustalone warunki.

Ad 35) Urząd Miasta Třinec – Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa

Urząd Miasta Třinec:

- a) Proponuje wprowadzić do Osi Priorytetowej 2 oprócz studiów, strategii, planów również dokumentację do uzyskania pozwolenia na budowę, realizację Terenowego Systemu Stabilności Ekologicznej i innych działań.
- b) Wnosi o rozszerzenie rozdziału C.4 Ogłoszenie o problem pozyskiwania surowców leśnych oraz uwzględnienie ochrony lasu w priorytetach koncepcji.
- c) Proponuje wprowadzić do rozdziału C.4 Ogłoszenia nielegalne wysypiska. Rozwiązanie tej tematyki mogłoby być też uwzględnione w priorytetach.

Rozpatrzenie stanowiska

- Ad a) Celem osi priorytetowej 2 jest wsparcie zatrudnienia przez wykorzystanie potencjału bogactwa przyrodniczego i kulturowego regionu. Na potrzeby osiągnięcia tego celu zostały zdefiniowane określone obszary działań. W przypadku studiów, strategii i planów będzie możliwe wspieranie tych, które będą się przyczyniać do realizacji wyżej wymienionego celu. Jeśli chodzi o podane przykłady, to w ramach projektów inwestycyjnych będzie możliwe również wsparcie opracowania dokumentacji do postępowania lokalizacyjnego lub budowlanego jako części kosztów przygotowania projektu, o ile wydanie tych decyzji i pozwoleń będzie niezbędne do realizacji prac budowlanych.
- Ad b) Problematyka wykorzystywania surowców leśnych została odpowiednio uzupełniona w Ocenie (rozdział 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektu).
- Ad c) Problematyka nielegalnych wysypisk została odpowiednio uzupełniona w odpowiednim rozdziale Oceny. Rozwiązywanie problemu nielegalnych składowisk odpadów, podobnie jak starych obciążeń ekologicznych, nie jest uzgodnionym przedmiotem treści Programu. W trakcie przygotowania koncepcji musiał być uwzględniony jeden z podstawowych wymogów określonych w przepisach UE, jakim jest koncentracja tematyczna (skupienie się na ograniczonym zakresie działań). Zgodnie z tym w trakcie procesu przygotowania Programu, w którym uczestniczyli nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (PL), ale również główni kluczowi aktorzy (przedstawiciele krajów, województw itp.), inne obszary tematyczne zostały określone jako bardziej istotne do włączenia ich do Programu.

Ad 37) Narodowy Instytut Ochrony Zabytków (NIOZ) oddział w Ostrawie

W trakcie realizacji danej koncepcji konieczne jest przestrzeganie ustawy nr 20/1987 Sb. o państwowej ochronie zabytków. W ramach realizacji Programu konieczne jest przestrzeganie wartości zabytkowej chronionych obszarów zgodnie z wyżej wymienioną ustawą oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego, architektonicznego i archeologicznego.

Rozpatrzenie stanowiska

Przestrzeganie obowiązujących przepisów prawa jest podstawowym warunkiem realizacji koncepcji. Wymienione uwagi zostały wprowadzone do tekstu Oceny, łącznie z rozdz. Planowane działania w celu zapobiegania, obniżenia lub kompensacji wszystkich istotnych negatywnych oddziaływań na środowisko, są częścią rozdz. 10 i 11 Oceny.

Ad 38) Narodowy Instytut Ochrony Zabytków oddział w Ołomuńcu

Narodowy Instytut Ochrony Zabytków zakłada, że interesy ochrony zabytków, zgodnie z ustawą nr 20/1987 Sb. o państwowej ochronie zabytków, będą uwzględnione przy ocenie konkretnych propozycji.

Rozpatrzenie stanowiska

Założenie NIOZ jest zgodne z podejściem autora Oceny, który uwzględnił wymogi dotyczące ochrony zabytków w tekście Oceny, łącznie z rozdz. 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektu.

Ad 39) Narodowy Instytut Ochrony Zabytków oddział w Libercu

NIOZ domaga się, aby:

- a) w Części D koncepcji, Oś priorytetowa 2, w punkcie „Priorytet inwestycyjny 2” dodać zdanie: „Można założyć, że zostaną wsparte projekty związane z ochroną i odnową obszarów objętych ochroną zabytków - Obszarów Chronionego Zabytkowo Krajobrazu, Miejskich Obszarów Ochrony Zabytków, Wiejskich Obszarów Ochrony Zabytków, terenów Obszarów Odkryć Archeologicznych zgodnie z Państwowym Wykazem Archeologicznym RCz, zabytków i obiektów objętych ochroną konserwatorską, łącznie z ochroną i odnową budowli sakralnych, fortyfikacji i zespołów historycznych i technicznych

Rozpatrzenie stanowiska

Ad a) Proponowane uzupełnienie koncepcji jest zbyt szczegółowe z punktu widzenia strategicznego dokumentu, ponadto ogranicza wsparcie jedynie do obszarów i obiektów, które mają status zabytku. Proponowane działania należą do szerszej zdefiniowanych działań ukierunkowanych na zachowanie i odnowę atrakcji kulturowych i przyrodniczych, w celu ich wykorzystania do zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza.

Ad 41) Okręgowy Urząd Górniczy dla obszaru Kraju Hradeckiego i Pardubickiego

Okręgowy Urząd Górniczy wnioskuje, aby koncepcja obejmowała również wpływ problematyki wydobywania złóż określonych kopalni i zastrzeżonych złóż na środowisko oraz zdrowie publiczne w ramach współpracy transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska.

Rozpatrzenie stanowiska

Problematyka związana z wykorzystaniem (wydobyciem złóż) surowców naturalnych, łącznie z transgranicznym oddziaływaniem wydobywania nie jest częścią ocenianej koncepcji. W trakcie przygotowania koncepcji musiał być uwzględniony jeden z podstawowych wymogów określonych w przepisach UE, jakim jest koncentracja tematyczna (skupienie się na ograniczonym zakresie działań). Zgodnie z tym w trakcie procesu przygotowania Programu, w którym uczestniczyli nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (PL), ale również główni kluczowi aktorzy (przedstawiciele krajów, województw itp.), inne obszary tematyczne zostały określone jako bardziej istotne do włączenia ich do Programu.

Ad 45) Zarząd Parku Krajobrazowego Orlické Hory

Zarząd Parku Krajobrazowego Góry Orlickie:

- a) przypomina, że wydał stanowisko, w którym stwierdza, że koncepcja może mieć znaczący wpływ na obszary systemu NATURA 2000.
- b) zwraca uwagę, że w przypadku działań, które będą poświęcone wspólnemu planowaniu rozwoju sieci drogowej oraz infrastruktury transportowej, należy z góry wykluczyć lub minimalizować negatywny wpływ na obszary systemu NATURA 2000.
- c) podaje, że należy:
 - ocenić wpływ przewidywanych działań na Obszary Podlegające Szczególnej Ochronie (w kategorii Park Krajobrazowy, Narodowy Rezerwat Przyrody, Rezerwat Przyrody i Pomnik Przyrody).
 - ocenić, czy w następstwie realizacji koncepcji (zaproponowanych działań) nie może dojść do zagrożenia dla przedmiotu i celu ochrony obszarów podlegających szczególnej ochronie
 - ocenić, czy przedkładany materiał uwzględnia ograniczenia wykorzystania terenu, ewentualnie podstawowe warunki ochrony wynikające z ustawy nr 114/1992 Sb. oraz szczegółowe warunki ochrony określone w dokumentach założycielskich przedmiotowych Obszarów Podlegających Szczególnej Ochronie.
 - ocenić ewentualny wpływ realizacji na poziom bioróżnorodności, krajobraz, zmiany w zakresie wód podziemnych i tym podobne
 - ocenić, uwzględniając wyżej wymienione, również propozycje działań mających na celu zapobieżenie, obniżenie lub kompensację oddziaływań negatywnych
 - porównać i ocenić ewentualne warianty w stosunku do interesów ochrony przyrody i krajobrazu
- d) domaga się oceny zakresu wpływu koncepcji na odnowę i zachowanie wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i estetycznych krajobrazu (układ terenu, Istotne Elementy Krajobrazu) oraz na naturalne zbiorowiska z możliwym negatywnym wpływem na bioróżnorodność.
- e) domaga się, aby w przypadku projektów związanych z wielkopowierzchniowym zaborem terenu określić warunki eliminacji przyspieszonej retencji na tym terenie i zgodnie z tym określić kryteria wyboru wspieranych projektów.

Rozpatrzenie stanowiska

- Ad a) Z uwzględnieniem tego stanowiska została opracowana ocena oddziaływania koncepcji na obszary systemu Natura 2000.
- Ad b) Eliminacja lub minimalizacja negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 przez konkretne projekty zostanie zapewniona w ramach zaproponowanych środowiskowych kryteriów wyboru projektów, a w przypadkach, których będzie to dotyczyło, również w wyniku oceny oddziaływania na obszary systemu Natura 2000.
- Ad c) - Ocenę koncepcji przeprowadzono zgodnie z określonymi referencyjnymi celami środowiska, których częścią jest między innymi ochrona Obszarów Podlegających Szczególnej Ochronie, typu krajobrazu oraz zagrożonych obszarów bioróżnorodności, itp.
- To, czy może dojść do zagrożenia przedmiotu ochrony przez projekty, będzie można ocenić dopiero wówczas, gdy poszczególne projekty zostaną oceniane. Program nie obejmuje specyfikacji projektów (nie podano ich dokładnej lokalizacji, mocy, zakresu ani pozostałych czynników niezbędnych dla oceny oddziaływania projektów na środowisko). Dlatego

- wymogi w zakresie ochrony obszarów znajdujących się pod ochroną są częścią propozycji Oceny, włącznie rozdział 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektu).
- Z tego samego powodu nie można w tej fazie Programu ocenić, czy przyszłe projekty będą przestrzegały ograniczeń wykorzystania obszarów, ewentualnie dotrzymywały podstawowych warunków ochrony określonych w ustawie 114/1992 Sb. i szczegółowych warunków ochrony, wynikających z dokumentów założycielskich przedmiotowych Obszarów Podlegających Szczególnej Ochronie, ewentualnie można ocenić, że propozycja osi priorytetowych i typów działań nie wskazuje na takie naruszenia. Tam, gdzie mogłoby dochodzić do kolizji między interesami ochrony przyrody a projektem Programu (dotyczy to przede wszystkim osi priorytetowej 2) – potencjalnych typów działań, obejmujących remonty i budowę dróg, które nie są w Programie zlokalizowane), w ramach danego rozdziału Oceny zostały zaproponowane odpowiednie działania (patrz rozdział 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektu). Ponadto (jednocześnie) niezbędna będzie ocena ich oddziaływania na środowisko w ramach standardowych procedur zgodnych z prawem budowlanym, w wybranych przypadkach również z ustawą o ocenie oddziaływania na środowisko (EIA) oraz oceną naturową. Opis planowanych środków służących eliminacji, minimalizacji i kompensacji negatywnych wpływów zaobserwowanych przy wprowadzaniu koncepcji opisany w rozdziale 10 Prognozy.
 - Koncepcja jest opracowana w jednym wariantcie, łącznie z celami. Osiągnięcie celów zostanie zapewnione przez realizację projektów, które jednak muszą być zgodne z ramami określonymi w koncepcji oraz spełniać z góry ustalone warunki.
- Ad d) Ocena jest przeprowadzana w odpowiednim rozdz. 6 za pomocą określonych celów referencyjnych ochrony środowiska.
- Ad e) Wymogi dotyczące ochrony przyrody, łącznie z zapobieżeniem przyśpieszonej retencji, są częścią zaleceń określonych w rozdziale 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektu).

Ad 46) Zarząd Parku Krajobrazowego Žďárské Vrchy

- a) Przy ocenie koncepcji konieczne jest skupienie się na negatywnym wpływie rozwoju infrastruktury transportowej, jakimi są nowe bariery migracyjne, zabory gruntów, ingerencje w naturalne warunki retencyjne oraz minimalizowanie niepożądanych oddziaływań na środowisko.
- b) Wnioskuje o ocenę oddziaływania koncepcji na środowisko i kumulację oddziaływań również w połączeniu z innymi odpowiednimi koncepcjami regionalnymi i ogólnokrajowymi.

Rozpatrzenie stanowiska

- Ad a) W ramach Oceny (patrz rozdz. 6) zostało ocenione oddziaływanie wszystkich osi priorytetowych, łącznie z wpływem działań z osi priorytetowej 2, potencjalnie obejmujące remonty i budowę dróg. Pod uwagę były brane potencjalne negatywne oddziaływania tego typu projektów na środowisko.
- Ad b) Ocena skumulowanych oddziaływań w połączeniu z innymi koncepcjami na danym obszarze jest standardową częścią Oceny.

Ad 47) Zarząd Karkonoszskiego Parku Narodowego

Zarząd KPN wnioskuje, aby przy Ocenie koncepcji zwrócić uwagę na ocenę osi priorytetowej nr 2 Wsparcie zatrudnienia poprzez rozwój potencjału bogactwa przyrodniczego i kulturowego regionu, przede wszystkim pod kątem obszarów systemu Natura 2000, Obszarów Podlegających Szczególnej Ochronie i aby przy tej ocenie uwzględnić odpowiednie koncepcje (np. Plany Ochrony Obszarów Podlegających Szczególnej Ochronie, plany zagospodarowania przestrzennego gmin).

Rozpatrzenie stanowiska

Ad a) W ramach Oceny (patrz rozdz. 6) zostało ocenione oddziaływanie wszystkich osi priorytetowych, łącznie z wpływem działań z osi priorytetowej 2, potencjalnie obejmujące remonty i budowę dróg. Pod uwagę były brane potencjalne negatywne oddziaływania tego typu projektów na środowisko.

Ze względu na ogólny charakter koncepcji (dokument strategiczny) nie jest realne uwzględnienie w ocenie koncepcji niższego rzędu do poziomu gmin, przede wszystkim w sytuacji, gdy nie jest znana specyfika terenowa poszczególnych projektów. Proces wyboru projektów musi być zgodny z obowiązującymi przepisami, a same projekty muszą być zgodne przede wszystkim z prawem budowlanym (czyli również z planowaniem przestrzennym), oceną oddziaływania na środowisko (EIA) oraz ochroną przyrody (ocena oddziaływania na Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (SCI) i Obszary Specjalnej Ochrony Siedlisk (SAC)).

Ad 48) Miasto Statutarne Havířov

Zaleca uwzględnienie problematyki ochrony środowiska (przede wszystkim zanieczyszczenia powietrza) w ramach systemu oceny i wyboru projektów, poprzez wprowadzenie kryteriów środowiskowych do ogólnego systemu oceny i wyboru projektów.

Rozpatrzenie stanowiska

Problematyka zanieczyszczenia powietrza jest w ramach Oceny uważana za kluczową i poświęcono jej odpowiednią uwagę. Powietrze stanowi pierwszy cel referencyjny ochrony środowiska, który jest wykorzystywany do Oceny Programu (patrz rozdział 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektu).

Ad 53) Miasto Statutarne Přerov Statutární město Přerov

Zalecamy sprawdzenie wartości z tabeli 2 na stronie 16. Konkretnie chodzi o wartość Stałych Substancji Zanieczyszczających po polskiej stronie przedmiotowego obszaru.

Rozpatrzenie stanowiska

Wartość została sprawdzona. Należy wziąć pod uwagę, że dane o stanie środowiska danego państwa zostały pozyskane na podstawie §13, ust. 2 ustawy RCz nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, w aktualnym brzmieniu, którego podstawą jest fakt, że stan środowiska na obszarze wspieranym przez Program w danym państwie opisuje się na podstawie danych, wymaganych przez Ministerstwo Środowiska danego państwa.

Wykorzystywana informacja o stanie środowiska w Rzeczypospolitej Polskiej nie umożliwia we wszystkich przypadkach pozyskanie dokładnych danych dla obszaru wsparcia Programu, ponieważ ten – w przeciwieństwie do części w RCz, gdzie obszar ten tworzą całe kraje – składa się tylko z jednego całego województwa, natomiast w przypadku dwóch pozostałych województw chodzi jedynie o ich części, dla których nie zawsze są wykazywane odpowiednie dane.

Ad 55) Ministerstwo Środowiska (MŚ) – dyrektor departamentu odpadów

Ministerstwo Ochrony Środowiska, Departament Odpadów, wnioskuje, aby:

- a) Poprawić nazwy kolumn w tabeli nr 5 na stronie 26 Ogłoszenia.
- b) W zdaniu „Największa wartość produkcji odpadów komunalnych... jest w Kraju Ołomunieckim” dodać informację, o który chodzi rok.

Rozpatrzenie stanowiska

Wnioskowane zmiany zostały dokonane w odpowiednim rozdziale Oceny koncepcji.

Ad 56) MŚ – dyrektor departamentu ochrony powietrza

- a) Sytuacja emisyjna na obszarze współpracy transgranicznej jest w Ogłoszeniu opisana dla czeskiej i polskiej strony w sposób nieporównywalny.
- b) Wartość emisji tlenu azotu w Polsce nie jest uważana za znaczącą, a poziom dokładności pomiaru tej wartości jest bardzo trudny do stwierdzenia. Ponadto podają, że do spadku dużych stacjonarnych źródeł nie musiało dojść (str. 17) kosztem wzrostu źródeł mobilnych.
- c) Na str. 16 znajduje się niedokładne stwierdzenie „W ostatnich latach zasadniczym problemem staje się lokalny wzrost zanieczyszczenia powietrza tlenkami azotu, tlenkiem węgla i pyłem (PM10)...”. Zasadniczym problemem jest jednak przekroczenie limitów immisji PM10, PM2,5 i benzopirenu. Wnoszę o udokumentowanie informacji na stronie 17 lub sprecyzowanie interpretacji.
- d) Za istotne uważam podkreślenie problematyki jakości powietrza w tekście koncepcji i ukierunkowanie jej działań również na ten obszar.

Rozpatrzenie stanowiska

Ad a) Jeśli chodzi o Ocenę Stanu Zanieczyszczenia Powietrza i jej porównanie po obu stronach granicy, możliwości opisu porównawczego ograniczone są z następujących przyczyn:

Istnienie różnych metodyk i sposobów wykazywania emisji, ew. koncentracji zanieczyszczenia powietrza w obu krajach. Konieczność zapewnienia jak najbardziej zbliżonego (zakres, wybrane charakterystyki) opisu po obu stronach granicy, a ponadto dotrzymanie procedur ustalonych zgodnie z §13, ust. 2 ustawy RCz nr 100/2001 Sb., o ocenie oddziaływania na środowisko, w aktualnym brzmieniu, którego podstawą jest fakt, że stan środowiska na obszarze wspieranym przez Program w danym państwie opisuje się na podstawie danych, wymaganych przez Ministerstwo Środowiska danego państwa.

Ad b) Dane zostały przejęte z oficjalnego dokumentu udostępnionego przez stronę polską. Tekst w Ocenie został zmieniony.

Ad c) Sformułowanie zostało zmienione

Ad d) Zgłoszona uwaga ma 2 wymiary. Z jednej strony Problematyka zanieczyszczenia powietrza w ramach Oceny jest uważana za kluczową i zagadnieniu temu poświęcono odpowiednią uwagę. Powietrze stanowi pierwszy cel referencyjny ochrony środowiska, który jest wykorzystywany do Oceny Programu.

Z drugiej strony same działania ukierunkowane na poprawę jakości powietrza nie są samodzielnym obszarem tematycznym koncepcji. W trakcie przygotowania koncepcji musiał być uwzględniony jeden z podstawowych wymogów określonych w przepisach UE, jakim jest koncentracja tematyczna (skupienie się na ograniczonym zakresie działań). Jednocześnie w poszczególnych

tematach zaproponowanych do wsparcia uwzględniano, dla jak dużej części obszaru programu będą one istotne. Zgodnie z tym w trakcie procesu przygotowania Programu, w którym uczestniczyli nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej (RCz) i Koordynatora Krajowego (PL), ale również główni kluczowi aktorzy (przedstawiciele krajów, województw itp.), obszar tematyczny poświęcony poprawie jakości powietrza nie został włączony do programu – tym celem zajmują się inne programy operacyjne (przede wszystkim PO Środowisko). Dlatego wnioskowanego działania nie można uwzględnić w Programie.

Ad 58) MŚ – dyrektora departamentu specjalnej ochrony obszarowej przyrody i krajobrazu

Wnioskuje o:

- a) Uwzględnienie wpływu koncepcji na obszary chronione RCz.
- b) Ocenę, czy koncepcja jest zgodna z dokumentami koncepcyjnymi w zakresie ochrony środowiska i krajobrazu na poziomie ogólnokrajowym (Strategia ochrony bioróżnorodności RCz 2005, Aktualizacja państwowego programu ochrony przyrody i krajobrazu RCz-2009 i Państwowa polityka ochrony środowiska RCz na lata 2012-2020).

Vypořádání vyjádření

- Ad a) Wpływ koncepcji na chronione obszary RCz został w Ocenie uwzględniony – patrz określone cele referencyjne ochrony środowiska i rozdział 11 Określenie wskaźników (kryteriów) wyboru projektu.
- Ad b) Ocena, czy koncepcja jest zgodna z dokumentami koncepcyjnymi o ochronie przyrody i krajobrazu na poziomie ogólnokrajowym została w Ocenie przeprowadzona.

Ad 59) Generalny dyrektor ochrony środowiska RP

- a) Według GDOŚ ocena oddziaływania na środowisko zgodnie z polskim prawem powinna zawierać:
- Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami
 - Zestawienie metod zastosowanych przy sporządzaniu oceny
 - Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania
 - Informacje na temat możliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko
 - Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym
- b) Ponadto, ocena powinna określać, analizować i oceniać:
- Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu, zwłaszcza zaś stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem
 - Aktualne problemy ochrony środowiska, zwłaszcza w dziedzinach szczególnej ochrony, istotnej z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu
 - Cele ochrony środowiska, ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, a także sposoby, w jakie cele te i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

• Przewidywane znaczące oddziaływanie (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe, pozytywne i negatywne) na cele i przedmiot ochrony obszarów sieci Natura 2009 oraz na środowisko (należy wziąć pod uwagę związki między poszczególnymi elementami środowiska a wpływami oddziałującymi na owe elementy). Na szczególną uwagę zasługują następujące elementy:

- różnorodność biologiczna
- ludzie
- zwierzęta
- rośliny
- woda
- powietrze
- powierzchnia ziemi
- krajobraz
- klimat
- zasoby naturalne
- zabytki
- dobra materialne

c) Prognoza powinna ponadto przedstawiać:

• Rozwiązania, którym celem jest zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.

• Rozwiązania uwzględniające cele i geograficzny zasięg dokumentu, czyli rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie, wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opisem metod oceny decydującej o tym wyborze.

d) Informacje zawarte w ocenie oddziaływania na środowisko powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

e) W ocenie należy również uwzględnić informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów.

f) Ocena powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego Programu.

g) Należy zwrócić szczególną uwagę na wzajemne oddziaływania, które mogą pojawić się w strefie przygranicznej oraz na ewentualne oddziaływania transgraniczne na terytorium państw nie objętych Programem.

h) Zaleca się przedstawianie zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk na mapach.

Należy uwzględnić również wytyczne Komisji Europejskiej odnośnie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatu i różnorodności biologicznej.

Odpowiedź na opinię

Zgodnie z umową przedstawiciele MMR RCz, MŚ RCz, MMR RP, dziś MIR (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju) RP oraz GDOŚ, zawarła na spotkaniu w dniu 17 października 2013, procedura SEA Programu Współpracy Transgranicznej RCz-PL 2014-2020 przebiega w świetle ustawy nr 100/2011 Dz.U. Republiki Czeskiej, o ocenie oddziaływania na środowisko, z późn. zm. Zmiany niniejszej procedury, głównie pod kątem konsultacji i zaangażowania społeczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, mają swoje umocowanie w protokole sporządzonym podczas powyższego spotkania. Wymogi stawiane przez GDOŚ w zasadzie odpowiadają wymogom cytowanej ustawy

odnośnie Oceny (Raportu), ewentualnie odpowiedniej dyrektywy EU. Komentarza wymagają zatem tylko niższe wymogi:

Ad f) – Podmioty opracowujące Ocenę oceniają taką wersję koncepcji, którą podano im do Oceny. Odpowiednią wersję zaznacza się w opisie ocenianej koncepcji.

Ad g) – Biorąc pod uwagę ogólność dokumentu, nie sposób określić wpływów na dane terytorium, koncepcja nie zawiera bowiem specyfikacji terytorialnej potencjalnych projektów, nie sposób więc również określić ich oddziaływania na konkretne terytorium.

Ad 60) Główny inspektor sanitarny (Hlavní hygienik PR)

Główny Inspektor Sanitarny Rzeczypospolitej Polskiej wymaga, aby oceniając oddziaływania Programu na środowisko, zawsze brać pod uwagę fakt, że ocena ta obejmuje również oddziaływania na zdrowie publiczne.

Odpowiedź na opinię

Wymóg ten odpowiada zacytowanej wyżej ustawie nr 100/2001 Dz.U. Republiki Czeskiej, legislatura ta obejmuje bowiem ocenę oddziaływania na środowisko i zdrowie publiczne. Z tego względu, osoba upoważniona opracowała na potrzeby oceny Programu specjalistyczne studium dotyczące oddziaływania Programu na Zdrowie Publiczne (HIA). Wnioski płynące z niniejszego studium podano w rozdz. 12 Oceny.

Ad 61) Starostwo powiatowe v Cieszynie (Okresní úřad v Cieszyně)

Starostwo powiatowe w Cieszynie wymaga następującego uzupełnienia Programu: częścią priorytetu inwestycyjnego będą również środki infrastrukturalne, służące transgranicznemu udostępnieniu/wykorzystaniu potencjału dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu (w tym budowy nowych oraz modernizacji i remontów istniejących, lokalnych i regionalnych połączeń drogowych i kolejowych o znaczeniu historycznym).

Odpowiedź na opinię

Zakres tematyczny Programu jest wynikiem procesu, w który zaangażowani zostali nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej Programu (RCz) oraz Instytucji Krajowej Programu (PL), ale również kluczowe podmioty (przedstawiciele krajów RCz, województw PL, euroregionów). Decydując o włączeniu poszczególnych tematów i typów działań do Programu, brano pod uwagę m.in. to, dla jak dużej części terytorium objętego Programem są one relewantne. Dla przeważającej części terytorium objętego Programem problematyka połączeń kolejowych nie została zidentyfikowana jako priorytetowa. Zgodnie z wymogiem koncentracji tematycznej, stawianym przez odpowiednią legislaturę EU, wsparcia połączeń kolejowych nie włączono do Programu ani też nie przewiduje się jego włączenia na niniejszym etapie realizacji Programu.

Ad 62) Urząd Miejski w Bielsku-Bialej (Městský úřad v Bielsko-Biale)

- a) W treści Osi Priorytetowej 2 wymagamy dodania tekstu, dotyczącego środków w zakresie kolei. „Przykład działania: Budowa nowych oraz remont i modernizacja istniejących lokalnych i regionalnych połączeń drogowych i kolejowych, które przyczyniają się do

zwiększenia dostępności bogactwa przyrodniczego i kulturowego w skali transgranicznej (w tym środków służących zwiększeniu bezpieczeństwa ruchu drogowego, realizowanych jako działania towarzyszące).

- b) W związku z powyższą zmianą będzie trzeba wziąć pod uwagę zmianę treści Programu do Oceny.

Odpowiedź na opinię

Ad a) Zakres tematyczny Programu jest wynikiem procesu, w który zaangażowani zostali nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej Programu (RCz) oraz Instytucji Krajowej Programu (PL), ale również kluczowe podmioty (przedstawiciele krajów RCz, województw PL, euroregionów). Decydując o włączeniu poszczególnych tematów i typów działań do Programu, brano pod uwagę m.in. to, dla jak dużej części terytorium objętego Programem są one relewantne. Dla przeważającej części terytorium objętego Programem problematyka połączeń kolejowych nie została zidentyfikowana jako priorytetowa. Zgodnie z wymogiem koncentracji tematycznej, stawianym przez odpowiednią legislaturę EU, wsparcia połączeń kolejowych nie włączono do Programu ani też nie przewiduje się jego włączenia na niniejszym etapie realizacji Programu.

Ad b) Ocena odnosi się do takiej wersji Programu, którą dany wnioskodawca podał do oceny. Jeśli dojdzie do jego ewentualnej zmiany, może się tak stać dopiero w oparciu o uwagi w fazie opatrywania opublikowanego Programu uwagami i komentarzami oraz Oceny, ewentualnie w oparciu o publiczne konsultacje.

Ad 63) Úřad Městský v Cieszyně (Městský úřad v Cieszyně)

- a) W treści Osi Priorytetowej 2 wymagamy dodania tekstu, dotyczącego środków w zakresie kolei. „Przykład działania: Budowa nowych oraz remont i modernizacja istniejących lokalnych i regionalnych połączeń drogowych i kolejowych, które przyczyniają się do zwiększenia dostępności bogactwa przyrodniczego i kulturowego w skali transgranicznej (w tym środków służących zwiększeniu bezpieczeństwa ruchu drogowego, realizowanych jako działania towarzyszące).
- b) W związku z powyższą zmianą będzie trzeba wziąć pod uwagę zmianę treści Programu do Oceny.

Odpowiedź na opinię

Ad a) Zakres tematyczny Programu jest wynikiem procesu, w który zaangażowani zostali nie tylko przedstawiciele Instytucji Zarządzającej Programu (RCz) oraz Instytucji Krajowej Programu (PL), ale również kluczowe podmioty (przedstawiciele krajów RCz, województw PL, euroregionów). Decydując o włączeniu poszczególnych tematów i typów działań do Programu, brano pod uwagę m.in. to, dla jak dużej części terytorium objętego Programem są one relewantne. Dla przeważającej części terytorium objętego Programem problematyka połączeń kolejowych nie została zidentyfikowana jako priorytetowa. Zgodnie z wymogiem koncentracji tematycznej, stawianym przez odpowiednią legislaturę EU, wsparcia połączeń kolejowych nie włączono do Programu ani też nie przewiduje się jego włączenia na niniejszym etapie realizacji Programu.

Ad b) Ocena odnosi się do takiej wersji Programu, którą dany wnioskodawca podał do oceny. Jeśli dojdzie do jego ewentualnej zmiany, może się tak stać dopiero w oparciu o uwagi w fazie opatrywania opublikowanego Programu uwagami i komentarzami oraz Oceny, ewentualnie w oparciu o publiczne konsultacje.

14.4. Rozpatrzenie stanowisk niezawierających uwag ani zaleceń

Niżej podane stanowiska nie zawierały żadnych uwag do Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Czeska na lata 2014-2020 ani do Ogłoszenia przedmiotowej koncepcji, ewentualnie zawierały opinie pozytywne. Stanowiska są ponumerowane tak samo jak w wyżej zamieszczonej tabeli 14.1 Przegląd otrzymanych stanowisk.

3. CIOŚ – inspektorat okręgowy Liberec
7. Służba Sanitarna Kraju (dalej SSK) Ołomunieckiegoz siedzibą w Ołomunciu
9. Urząd Kraju (dalej UK) Hradeckiego – wydział środowiska i rolnictwa EIA i IPPC
10. UK Pardubickiego - wydział środowiska i rolnictwa
11. UK Hradeckiego – wydział środowiska i rolnictwa
13. Kraj Liberecky kraj, zast. marszałka, środowisko i rolnictwo
15. Magistrat miasta Jabonca nad Nisą - wydział środowiska
17. Magistrat miasta Ostrawy-wydział ochrony środowiska
18. Urząd miasta (dalej UM) Česká Lipa
19. UM Holice
20. Miasto Náchod
21. Miasto Nový Bor
22. MiastoPolička – wydział środowiska
24. UM Šumperk
26. UM Český Těšín
28. UM Hlinsko – wydział środowiska
29. UM Hranice - wydział środowiska
30. UM Kopřivnice wydział środowiska
31. UM Lanškroun - wydział środowiska
32. UM Nový Jičín - wydział środowiska
33. UM Rychnov nad Kněžnou – wydział środowiska
34. UM Rýmařov - wydział środowiska
36. UM Zábřeh - wydział środowiska
40. Narodowy Instytut Ochrony Zabytków (dalej NIOZ) oddział w Ostrawie w Pardubicach
42. Okręgowy Urząd Górniczy – dla obszaru Krajów Libereckiego i Vysočina
44. Zarząd Parku Krajobrazowego Kokořínsko
49. Miasto Statutarne Karviná
50. Miasto Statutarne Liberec
51. Miasto Statutarne Ostrava
52. Miasto Statutarne Prostějov
54. Urząd Terenu Wojskowego Libavá
57. MŚ – dyrektor departamentu ochrony wód
58. MŚ – dyrektora departamentu specjalnej ochrony obszarowej przyrody i krajobrazu

14.5. Relevantne pytania z otwartego seminarium (dotyczące problematyki środowiska)

Polska Izba Ekologii, Katowice (RP)

Pytanie: Jak rozumie się gospodarkę niskoemisyjną? Czy termin ten obejmuje wyłącznie emisje CO₂, czy też również zawieszone cząstki PM₁₀, które z punktu widzenia zanieczyszczenia powietrza są kluczowe, również z perspektywy oddziaływania na zdrowie mieszkańców po obu stronach granicy, co dotyczy znacznej części terenów przygranicznych, przede wszystkim województwa śląskiego i kraju morawsko-śląskiego.

Odpowiedź: (IZ) Wymieniona przez Państwa cel nie został wybrany w Programie, wymieniony typy działań nie będą znajdować się w centrum wsparcia. Przyczyną jest fakt, iż poprawa stanu środowiska uzyska wsparcie w innych programach operacyjnych, które zostały prymarnie przeznaczone do tych celów (zwłaszcza zaś PO Środowisko). Co więcej, środki inwestycyjne, które są prymarnie przeznaczone do tych celów są bardzo wymagające finansowo i przekroczyłyby w sposób znaczny możliwości programu, zakładając, że chcielibyśmy osiągnąć znaczną poprawę sytuacji. W ramach celu tematycznego 11, który zorientowany jest na współpracę instytucji można jednak wziąć pod uwagę również działania nieinwestycyjne, zorientowane na współpracę i koordynację metod w dziedzinie ochrony atmosfery.

Odpowiedź: (zespół SEA) zespół SEA uznaje stan atmosfery we wschodniej części terytorium za największy problem środowiska naturalnego w dziedzinie wsparcia Programu. W ramach Oceny SEA zespół SEA poświęci niniejszej problematyce odpowiednią uwagę.

Pytanie: W poprzednim okresie w ramach Programu zrealizowano projekty służące zmniejszeniu emisji z lokalnych źródeł. Czy można nadal próbować realizować podobny projekt? Koordynacja, zarządzanie jakością atmosfery itp.?

O: (IZ) W ramach celu tematycznego 11 mogą być realizowane również projekty nieinwestycyjne, dotyczące tego tematu.

O: (zespół SEA) W propozycji kryteriów wyboru projektów (obowiązkowy element Oceny) atmosfera znajdzie się na pierwszym miejscu.

14.6 Odpowiedź na Wnioski płynące ze Scopingu

W poprzednim rozdziale szczegółowo omówiono wszystkie uwagi, które pojawiły się w ramach scopingu w RCz i RP i na których podstawie sformułowano warunki scopingu. Omówiono również uwagi, które pojawiły się na otwartym seminarium w Głucholazach.

W niniejszej części podano zwięzłe zastawienie odpowiedzi na Wnioski płynące ze scopingu:

Ad warunki 1 i 2

Relevantne cele koncepcji krajowych i regionalnych w obu krajach stanowiły istotny element konstruowania referencyjnych ram oceny, które były podstawowym narzędziem oceny osi priorytetowych i celów specyficznych Programu i typów działań. W związku ze specyficznymi warunkami potencjalnych interwencji Programu na konkretnym terytorium, cele referencyjne środowiska, z którymi porównywano Program, stworzone zostały w oparciu o oba wykorzystywane

źródła. A zatem: na podstawie relewantnych celów koncepcji i strategii, jak również w oparciu o główne problemy środowiska na danym terytorium (szczegóły również w rozdziale 5).

W związku z wynikami oceny Programu w oparciu o cele referencyjne ochrony środowiska stwierdzić można, że Program ten jest w zgodzie z relewantnymi celami koncepcji unijnych oraz narodowych obu państw.

Ad warunek 3

Dokument Zdrowie 2020 był głównym dokumentem strategicznym wykorzystanym do Oceny Oddziaływania Programu na Zdrowie Publiczne. Analogicznie wykorzystano również główną strategię RP – Narodowy Program Zdrowia (szczegóły – zob. rozdział 12).

Ad warunek 4

Program przygotowano tylko w jednym scenariuszu (wersji). W oparciu o ocenę Programu w kontekście celów referencyjnych ochrony środowiska stwierdzić można, że Program ten jest w zgodzie z relewantnymi celami Narodowego Programu Obniżania Emisji RCz. Szczególną uwagę poświęcono osi priorytetowej 2, zwłaszcza w związku z tym, że w jej ramach nie wykluczono potencjalnych negatywnych wpływów na poszczególne elementy środowiska naturalnego, mimo że nie chodziło w tym przypadku o wyraźnie negatywne wpływy. Dla niniejszej osi sformułowano również kluczowe zalecenia służące eliminacji potencjalnego oddziaływania.

Ad warunek 5

Charakter krajobrazu i wpływy na krajobraz uznane zostały za jeden z dziewięciu celów referencyjnych środowiska. Problematyka wpływu na bogactwo kulturowe oceniona została w ramach odpowiedniej osi priorytetowej, która jest bezpośrednio zorientowana na odnowę i rewitalizację nie tylko zabytków przyrodniczych, ale również kulturowych. W oparciu o ocenę Programu w kontekście celów referencyjnych ochrony środowiska stwierdzić można, że Program ten jest w zgodzie z relewantnymi celami Koncepcji Ochrony Zabytków na lata 2011-2016.

Ad warunek 6

Problematykę ruchu turystycznego obejmuje ocena oddziaływania osi priorytetowej 2 – udostępnienie zabytków kulturowych i przyrodniczych na danym obszarze.

Ad warunek 7

Aktualny stan środowiska na danym terytorium był jednym z głównych źródeł sformułowania referencyjnych ram oceny (cele referencyjne ochrony środowiska naturalnego). Za pomocą celów referencyjnych środowiska oceniono, w jakim stopniu Program przyczynia się do rozwiązania aktualnych problemów środowiska.

Ad warunek 8

Mimo że Umowa Partnerstwa stanowi ramę przede wszystkim dla programów operacyjnych, w mniejszym stopniu zaś dla programów współpracy terytorialnej, zarówno samą Umowę, jak i jej Ocenę (SEA) wzięto pod uwagę przy ocenie Programu. W oparciu o ocenę Programu stwierdzić można, iż Program ten nie pozostaje w sprzeczności z Umową Partnerstwa w okresie programowania 2014-2020 i spełnia odpowiednie warunki stanowiska SEA niniejszego materiału.

Ad warunek 9

Ochrona bioróżnorodności stanowiła istotny element oceny. Ochrona przyrody i krajobrazu była częścią jednego z kluczowych celów referencyjnych ram referencyjnych oceny. Oddziaływanie

Programu na obszary podlegające szczególnej ochronie oceniony został za pomocą ustalonych celów referencyjnych ochrony środowiska. Propozycja środków prowadzących do eliminacji oddziaływania na przyrodę jest częścią rozdziału 7. Program zaproponowano w jednej wersji.

Ad warunek 10

W ramach Oceny ustalono warunki realizacji programu. Szczególną uwagę poświęcono obszarom objętym siecią Natura 2000 – przeprowadzono niezależną ocenę naturową (wnioski – zob. rozdz. 4).

Ad warunek 11

Ochrona ZPF i PUPFL stanowiły istotną część oceny i tworzyły jeden z celów referencyjnych ram referencyjnych oceny. Oddziaływanie Programu na glebę oceniono za pomocą ustalonych celów referencyjnych ochrony środowiska.

Ad warunek 12

W Programie nie podano konkretnych planów, wyłącznie typy działań. Nie podano zatem również specyfikacji terytorialnej ani objętościowej ewentualnych projektów.

Ad warunek 13

Ochrona przyrody i krajobrazu była elementem jednego z kluczowych celów referencyjnych ram referencyjnych oceny. Oddziaływanie na zdrowie publiczne podlegało ocenie w rozdziale 12 Oceny, gdzie podano również wnioski. W Programie nie znajdują się żadne środki, które mogłyby wykorzystać brownfieldy.

Ad warunek 14

Ocena oddziaływania Programu na terytorium sąsiednich państw stanowiła istotną część oceny oddziaływania Programu. Stwierdzono, że Program nie ma potencjalnego znacznie negatywnego wpływu ani na terytorium objęte wsparciem Programu, ani na terytoria państw sąsiednich.

Ad warunek 15

Wszystkie uwagi rozważono – zob. rozdz. 14 Oceny.

15 WNIOSKI ORAZ ZALECENIA, W TYM PROJEKT STANOWISKA WOBEC KONCEPCJI

Na podstawie dotychczasowych rezultatów przeprowadzanej oceny oddziaływania Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020 na środowisko można stwierdzić, że nie zidentyfikowano żadnych istotnych negatywnych oddziaływań tego Programu na środowisko oraz zdrowie publiczne, które uniemożliwiłyby jego zatwierdzenie. Dotyczy to zarówno ogólnej oceny Programu, jak i oceny jego osi priorytetowych, priorytetów inwestycyjnych, celów specyficznych i typów działań.

Należy jednak podkreślić, że ze względu na stopień ogólności Programu, zwłaszcza zaś minimalnego zakresu specyficznych informacji o projektach (działaniach), które uzyskać mają potencjalne wsparcie w ramach Programu, jego specyficzne oddziaływania na poszczególne elementy środowiska będzie można szczegółowo określić dopiero w trakcie oceny szczegółowych propozycji poszczególnych projektów, ewentualnie oceniając oddziaływania poszczególnych projektów na środowisko w ramach selekcji projektów, które uzyskać mają dofinansowanie, tudzież w ramach standardowych procedur przed zatwierdzeniem projektów.

W związku z tym, że szczegółowa specyfikacja projektów nie jest częścią Programu (nie podano ich dokładnej lokalizacji, mocy, zasięgu i innych czynników, które są niezbędne przy ocenie projektów), będzie trzeba poświęcić szczególną uwagę ich ocenie w ramach wyboru projektów, które uzyskają wsparcie, a także w ramach standardowych procedur wydawania pozwoleń budowlanych oraz w wybranych przypadkach również procedur EIA i oceny naturowej.

Istotnym elementem oceny jest zatem zaproponowanie kryteriów ochrony środowiska, za pomocą których przeprowadzona zostanie selekcja projektów (zob. rozdz. 11. Prognozy). Zastosowanie owych kryteriów będzie stanowić gwarancję eliminacji potencjalnych negatywnych wpływów Programu na środowisko i zdrowie publiczne.

Projekt stanowiska:

Wykonawca Prognozy składa następujący projekt stanowiska na podstawie § 10 ustawy nr 100/2001 Dz.U. w sprawie oceny oddziaływania na środowisko oraz o zmianie niektórych ustaw (ustawa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko) z późniejszymi zmianami.

Ministerstvo životního prostředí (Ministerstwo Środowiska)
Vršovická 65
100 10 Praha 10 – Vršovice

V Pradze,
dnia:

Č.j.:

STANOWISKO WOBEC KONCEPCJI

**PROGRAM WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ
REPUBLIKA CZESKA – RZECZPOSPOLITA POLSKA 2014 – 2020**

na podstawie § 10 ustawy nr 100/2001 Dz.U., w sprawie oceny oddziaływania na środowisko z późniejszymi zmianami

Składający koncepcję: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RCz

Podmiot autoryzowany i podmiot odpowiedzialny za realizację:

Ing. Bohumil Sulek, CSc.

Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych do opracowania dokumentacji i ekspertyz w myśl § 19 ustawy nr 100/2001 Dz. U. z późniejszymi zmianami; nr zaświadczenia: 11038/1710/OHRV/93.

Ważność zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych przedłużona do 13.6.2016 r. na mocy Decyzji w sprawie przedłużenia autoryzacji do opracowania dokumentacji i ekspertyz nr: 42243/ENV/11 wydanej przez MŚ dnia 20.6.2011 r.

Na Pláni 2863/9,

150 00 Praha 5

Tel: +420 602 353 194

e-mail: bob.sulek@seznam.cz

Zespół wykonawców (w porządku alfabetycznym):

RNDr. Marek Banaš, PhD., (ocena oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000)

Renáta Hanzlíková

Mgr. Eva Jirásková

RNDr. Radim Misaček

Mgr. Lenka Polachová

Ing. Bohumil Sulek, CSc

MUDr. Eva Rychlíková, (ocena oddziaływania koncepcji na zdrowie publiczne)

Przebieg przeprowadzanej oceny:

a) Rzeczpospolita Polska wyraziła zainteresowanie wzięciem udziału w międzypaństwowej ocenie w ramach wstępnych rozmów prowadzonych pomiędzy Ministerstwem Rozwoju Regionalnego RCz, Ministerstwem Rozwoju Regionalnego RP,

Ministerstwem Środowiska RCz oraz Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska RP w dniu 17.10.2013. Zgodnie z umową, którą zawarto na niniejszym spotkaniu, zaakceptowano schemat oceny międzynarodowej oraz uzgodniono, że procedura oceny zostanie rozbudowana o kolejne kroki fakultatywne, które zapewnią polskiemu społeczeństwu odpowiedni dostęp do procedury oceny.

- b) W dniu 10.02.2014 Zawiadomienie o koncepcji w języku polskim zostało przez odpowiedni urząd Republiki Czeskiej doręczone Instytucji Krajowej Programu w Rzeczpospolitej Polskiej. Zawiadomienie upubliczniono w Polsce zgodnie z legislacją RP, uwagi, propozycje i zalecenia ze strony polskiej przekazano odpowiedniemu urzędowi w Republice Czeskiej w dniu 21.03.2014.
- c) Na podstawie opinii przekazanych w odniesieniu do Zawiadomienia (w tym opinii polskiej strony) w dniu 14.4.2014 r. właściwy urząd wydał Wnioski z postępowania w sprawie ustalenia zakresu oceny (scoping), które między innymi określiły treść i zakres Prognozy nie tylko w zakresie podstawowych ustawowych wymogów, określonych w § 2, § 10b) oraz załączniku nr 9 ustawy, ale również wykraczających poza ramy ustawowe, z ukierunkowaniem na aspekty wynikające z postępowania w sprawie ustalenia zakresu – scopingu.
- d) W dniu 19.5.2014 r. MŚ RCz przedłożono Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013 wraz z Prognozą w myśl § 10f) cytowanej ustawy

Wybrane fakultatywne działania w ramach procedury do czasu złożenia Prognozy

- a) Konsultacje Składającego i wykonawcy Programu z właściwym urzędem MŚ RCz co do poszczególnych aspektów opracowania Prognozy i procedury oceny międzypaństwowej.
- b) Prezentacje postępu prac w zakresie opracowywania Oceny na posiedzeniach międzynarodowej grupy Task Force, dotyczące przede wszystkim współpracy w ramach włączania społeczeństwa obu krajów do procesu oceny ponad ramy procedury ustawowej (np. Ostrava 30.9.2013, Bialsko-Biala 16.12.2014, Jarnołtówek 2.4.2014).
- c) Udział w spotkaniach przedstawicieli wnioskodawców i zespołu SEA, zorganizowanych przez MMR Republiki Czeskiej w związku z przygotowaniem programów (operacyjnych) na lata 2014-2020 (na przykład 5.09.2013, 14.02.2014).
- d) Zorganizowanie otwartego seminarium w dniu 3.4.2014 w Gluchołazach w celu omówienia wersji roboczej Programu i Zawiadomienia oraz pozyskania między innymi kolejnych uwag, propozycji i zaleceń społeczeństw obu krajów (szczegółowy opis innych instrumentów na rzecz wspomaganie udziału w procesie oceny).

Krótki opis koncepcji:

Program obejmuje następujące części:

Sekcja 1: Strategia dotycząca wkładu programu ewt w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej

Sekcja 2: Osie priorytetowe

Sekcja 3: Plan finansowy

Sekcja 4: Przepisy wykonawcze do programu EWT

Sekcja 5: Zasady horyzontalne

Główne cele Programu

Główne cele Programu zdefiniowane są zgodnie z zalecaną metodyką dotyczącą opracowywania programów operacyjnych.

Poszczególne osie priorytetowe obejmują priorytety inwestycyjne, którym odpowiadają konkretne cele szczegółowe. Cele te są osiągane poprzez typy działań, które są wymieniane w przykładowym wykazie w ramach projektu Programu.

Wykaz osi priorytetowych, celów szczegółowych oraz przykładowe działania służące do ich osiągnięcia:**Oś Priorytetowa 1. Wspólne zarządzanie ryzykiem**

Priorytet Inwestycyjny 1.1.: Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Cel szczegółowy: Podniesienie transgranicznej gotowości do podejmowania działań podczas rozwiązywania sytuacji kryzysowych

Typy przedsięwzięć:

- Inwestycje w rozwój wspólnych lub połączonych systemów zapobiegania, monitorowania, reagowania i usuwania skutków zagrożeń
- Działania inwestycyjne mające na celu zwiększenie zdolności służb ratowniczych i porządkowych do skutecznego podejmowania działań po obu stronach granicy
- Wspólne specjalistyczne przygotowanie pracowników jednostek ratowniczych/porządkowych i jednostek zarządzania kryzysowego mające na celu wzmocnienie gotowości do podejmowania działań transgranicznych

Oś Priorytetowa 2. Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

Priorytet Inwestycyjny 2.1.: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich rozwój

Cel szczegółowy: Poprawa warunków dla zatrudnienia poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczych i kulturowych zasobów regionu.

Typy przedsięwzięć:

- Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza
- Wspieranie wykorzystania niematerialnego dziedzictwa kulturowego
- Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego
- Wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych
- Opracowania studyjne, strategie, plany zmierzające do wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych

Oś Priorytetowa 3. Edukacja i kwalifikacje

Priorytet Inwestycyjny 3.1.: Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia

Cel szczegółowy: Poprawa sytuacji osób wchodzących na transgraniczny rynek pracy

Typy przedsięwzięć

- Przygotowanie i realizacja wspólnego kształcenia
- Współpraca między instytucjami edukacyjnymi a instytucjami na rynku pracy
- Rozwój kształcenia językowego w ramach systemu oświaty

Oś Priorytetowa 4. Współpraca instytucji i społeczności

Priorytet Inwestycyjny 4.1.: Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami

Cel szczegółowy: Zwiększenie intensywności współpracy instytucji i społeczności w regionie przygranicznym

Typy przedsięwzięć

- Inicjatywy zmierzające do wzmacniania integracji na poziomie lokalnym, współpraca społeczeństwa obywatelskiego i inne działania przyczyniające się do spójności na poziomie lokalnym
- Rozwój współpracy instytucji administracji publicznej

Tworzenie i rozwój transgranicznych sieci współpracy, łącznie ze współpracą z i między pozarządowymi

Ocena oddziaływania Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020 na środowisko została przeprowadzona zgodnie z ustawą w sprawie oceny oddziaływania oraz opracowana w zakresie załącznika nr 9 ustawy nr 100/2001 Dz.U.

Koncepcja podlega ocenie międzypaństwowej. Procedura oceny wymienionej koncepcji, zgodnie z § 14a ww. ustawy, leży w gestii Ministerstwa Środowiska (MŚ) RCz. Procedura oceny została rozszerzona (rozbudowana) o dodatkowe czynności fakultatywne, które zostały uzgodnione na posiedzeniu przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz (MRR RCz), Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP, MŚ RCz oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska RP, które odbyło się 17.10.2013 r.

Na potrzeby przeprowadzenia oceny wykorzystano metodę celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska, czyli porównania możliwego oddziaływania Programu na określone cele odniesienia w zakresie ochrony środowiska.

W zakres oceny Programu wchodziła ocena przeprowadzana na podstawie § 45i ustawy nr 114/1992 Dz.U., o ochronie przyrody i krajobrazu z późniejszymi zmianami pod kątem wpływu na specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków oraz stanu ich ochrony pod wymienionymi względami na podstawie § 45h ustawy nr 114/1992 Dz.U., o ochronie przyrody i krajobrazu z późniejszymi zmianami.

Wnioski wynikające z przeprowadzonej oceny:

Na podstawie projektu koncepcji, Powiadomienia oraz Prognozy na podstawie ustawy nr 100/2001 Dz. U. z późniejszymi zmianami, w tym oceny oddziaływania koncepcji na ustanowione specjalne obszary ochrony siedlisk i obszary specjalnej ochrony ptaków na podstawie § 45 ustawy nr 114/1992 Dz.U., o ochronie przyrody i krajobrazu z późniejszymi zmianami, opinii właściwych jednostek samorządu terytorialnego, urzędów administracyjnych i społeczeństwa oraz na podstawie konsultacji społecznych

Ministerstwo Środowiska jako właściwy urząd na podstawie § 21 ustawy nr 100/2001 Dz.U., w sprawie oceny oddziaływania na środowisko oraz o zmianie niektórych ustaw (ustawa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko) z późniejszymi zmianami

w y d a j e
p o z y t y w n e s t a n o w i s k o
wobec projektu koncepcji

Programu Współpracy Transgranicznej
Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020

Pozytywne stanowisko wobec projektu Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020 przy przestrzeganiu następujących uwarunkowań:

A. Uwarunkowania pozytywnego stanowiska

1. W ramach ogólnego systemu monitorowania wpływu wdrożenia Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020 należy monitorować oddziaływanie wdrożenia Programu Operacyjnego na środowisko, co w szczególności oznacza:
 - uwzględnienie zaproponowanych wskaźników środowiskowych oraz ewentualnie również wskaźników z zakresu zdrowia publicznego w ogólnym systemie monitorowania oddziaływania wdrożenia Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020
 - systematyczne publikowanie wyników monitoringu, to znaczy informacji dotyczących bieżących oddziaływań Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020 na środowisko i zdrowie publiczne
 - powiązanie systemu monitoringu z systemem wyboru i oceny projektów przy wykorzystaniu kryteriów środowiskowych
 - zapewnienie wystarczającego stopnia poinformowania wnioskodawców wsparcia na temat zagadnień środowiskowych oraz możliwych powiązań składanych projektów ze środowiskiem.
2. Oceniając oddziaływanie projektów na środowisko należy poświęcić szczególną uwagę projektom realizowanym w ramach tych kierunków działań i osi priorytetowych, które w Ocenie Oddziaływania Programu na Środowisko i Zdrowie Publiczne uznane zostały za kierunki działań, które mają potencjalny umiarkowanie negatywny wpływ na środowisko. Chodzi tu przede wszystkim o projekty w ramach kierunku działań „Środki infrastrukturalne służące transgranicznemu udostępnieniu i zwiększeniu wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w regionie przygranicznym” osi priorytetowej 2: Rozwój potencjału zasobów przyrodniczych i kulturowych w celu wsparcia zatrudnienia (zob. rozdz. 6. Oceny).
3. Uwzględnienie w trakcie realizacji poszczególnych projektów zaleceń na rzecz zmniejszenia ich potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko i zdrowie publiczne, zaproponowanych w ramach SEA Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020 (patrz rozdział 7 Prognozy).

B. Uwarunkowania pozytywnego stanowiska z punktu widzenia oddziaływań na obszary sieci NATURA 2000

W celu wykluczenia ewentualnego negatywnego wpływu realizacji ocenianego Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020 na obszary objęte siecią Natura 2000, należy trzymać się następujących podstawowych zaleceń:

- Ze względu na to, że oceniana koncepcja nie dostarcza w przypadku niektórych zaproponowanych typów działań wystarczająco szczegółowych danych, które umożliwiłyby obecnie dokładne określenie konkretnego stopnia negatywnego oddziaływania na poszczególne SCI/SPA, konieczne jest w przypadku trzech działań o nieokreślonym wpływie (? według skali ocen) przeniesienie wymogu dotyczącego oceny oddziaływania konkretnych przyszłych przedsięwzięć na SCI i SPA do dalszych faz postępowań administracyjnych (decyzje lokalizacyjne i pozwolenia budowlane itp.).

- W przypadku wszystkich przedsięwzięć (projektów), realizowanych w ramach poszczególnych wspieranych typów działań, które podlegają procesowi EIA, ewent. zostanie dla nich opracowana ocena oddziaływania na obszary Natura 2000, konieczne jest uwzględnienie stanowiska wydanego w obu typach procedur.
- Przy realizacji konkretnych przyszłych działań zaproponowanych w ramach ocenianego Programu niezbędne jest usunięcie lub zminimalizowanie ewentualnej kolizji przestrzennej przedsięwzięć z przedmiotami ochrony SCI/SPA, ewent. biotopami gatunków i typami siedlisk o znaczeniu wspólnotowym.

C. Zalecenia

1. Wspomaganie we współpracy z właściwymi organami ochrony środowiska Republiki Czeskiej i Rzeczypospolitej Polskiej realizacji celów odniesienia w zakresie ochrony środowiska dotyczących Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczypospolita Polska 2014 – 2020.
2. Realizując Program, trzeba mieć na uwadze głównie problematykę ochrony atmosfery, ograniczenie hałasu oraz ochronę przyrody i krajobrazu (w tym obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty oraz obszarów specjalnej ochrony ptaków w ramach sieci Natura 2000). Planowane działania należy wykorzystać przede wszystkim w celu poprawy sytuacji na wymienionych obszarach.
3. Należy wspierać działania, których celem jest zachowanie lub zwiększenie zdolności retencyjnych krajobrazu, docelowo: zmniejszenie ryzyka i zasięgu powodzi.

Niniejsze stanowisko nie stanowi Decyzji w myśl ustawy nr 500/2004 Dz.U. w sprawie postępowania administracyjnego (kodeks postępowania administracyjnego) z późniejszymi zmianami. Niniejsze stanowisko nie zastępuje opinii właściwych urzędów administracyjnych ani właściwych zezwoleń wydawanych na podstawie odrębnych przepisów.

Data wydania stanowiska:

Pieczętka właściwego urzędu:

Imię, nazwisko i podpis upoważnionego przedstawiciela właściwego urzędu:

Ing. Jaroslava H o n o v á

Dyrektor Generalna sekcji
technicznej ochrony środowiska
odpowiedzialna za zarządzanie
wydziałem
oceny oddziaływania na środowisko
oraz zintegrowanej prewencji

Wykonawca: RADDIT consulting s.r.o.
739 24 Krmelín, Fojtská 574
Tel: +420 739 460 212
e-mail: r.mis@raddit.cz

Podmiot autoryzowany i podmiot odpowiedzialny za realizację:

Ing. Bohumil Sulek, CSc.

Osoba posiadająca zaświadczenie o kwalifikacjach zawodowych do opracowania dokumentacji i ekspertyz w myśl § 19 ustawy nr 100/2001 Dz. U. z późniejszymi zmianami; nr zaświadczenia: 11038/1710/OHRV/93.

Ważność zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych przedłużona do 13.6.2016 r. na mocy Decyzji w sprawie przedłużenia autoryzacji do opracowania dokumentacji i ekspertyz nr: 42243/ENV/11 wydanej przez MŚ dnia 20.6.2011 r.

Na Pláni 2863/9,
150 00 Praha 5
Tel: +420 602 353 194
e-mail: bob.sulek@seznam.cz

Zespół wykonawców (w porządku alfabetycznym):

RNDr. Marek Banaš, PhD., (ocena oddziaływania koncepcji na sieć Natura 2000)

Renáta Hanzlíková

Mgr. Eva Jirásková

RNDr. Radim Misaček

Mgr. Lenka Polachová

Ing. Bohumil Sulek, CSc

MUDr. Eva Rychlíková, (ocena oddziaływania koncepcji na zdrowie publiczne)

Rozdzielnik:

1 - 2	Ministerstwo Środowiska
3 - 4	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
5	RADDIT consulting s.r.o.
6	Ing. Bohumil Sulek, CSc.

Data sporządzenia: 19.5.2014 r.

SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW**Materiały podstawowe**

Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020, MMR, Praha, kwiecień, 2014.

Banaš, M., Jirásková, E. Ocena oddziaływania koncepcji „Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020” na Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty, zgodnie z §45i ustawy nr 114/1992 Dz. U. Republiki Czeskiej o ochronie przyrody i krajobrazu, w aktualnym brzmieniu. Ekogrup Czech s.r.o., Dolany u Olomouce, 2014.

Rychlíková, E., Pánková, R. Ocena oddziaływania na zdrowie publiczne, zgodnie z ustawą nr 100/2001 Dz.U. Republiki Czeskiej, a aktualnym brzmieniu „Programu Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014 – 2020.” Instytut Zdrowia z siedzibą w Ústí nad Labem, 2014

Posouzení vlivů Dohody o Partnerství na programové období 2014-2020 (SEA). Integra consulting, 2014.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES, o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí a další právní předpisy v oblasti životního prostředí

Metodika posuzování vlivů koncepcí na ŽP, MŠ RCZ

Ochrona środowiska, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2013.

Stan środowiska w województwie śląskim w 2012 roku, Wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, Katowice 2013.

Stan środowiska w województwie opolskim w 2012 roku, Wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, Opole 2013.

Stan środowiska w województwie opolskim w 2012 roku, Wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, Opole 2013.

Stan środowiska w województwie dolnośląskim w 2012 roku, Wojewódzki inspektorat ochrony środowiska, Wrocław 2013.

Chytrý M. et al. (2001): Katalog biotopů České republiky. – AOPK RCZ Praha.

Friedl, K. a kol.: Chráněná území v České republice, MŠ, Praha 1991

Hejný, S. et Slavík, B.: Květena ČSR 1: 103-121. MŠ, Praha 1988

Kolektiv: Atlas životního prostředí a zdraví obyvatelstva. Geografický ústav ČSAV Brno, FVŽP, Praha 1992

Internetové stránky MŠ, Moravskoslezského, Olomouckého, Pardubického, Královehradeckého a Libereckého kraje, ČHMÚ, ČSÚ, CENIA, ISSaR a další

Znečištění ovzduší na území České republiky, ČHMÚ

Ministerstvo životního prostředí, Cenia, Zpráva o životním prostředí České republiky. Praha, 2011, ISBN 978-80-85087-14-7.

Cenia, *Statistická ročenka životního prostředí České republiky*. 2011, 717s.

Ministerstvo životního prostředí, Cenia, Informační systém statistik a reportingu, *Klíčové indikátory stavu životního prostředí České republiky*. [online], Dostupné z www: <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1506>

Český hydrometeorologický ústav, *Historická data o stavu ovzduší*. [online], Dostupné z www: http://www.chmi.cz/portal/dt?portal_lang=cs&menu=JSPTabContainer/P4_Historicka_data/P4_3_Ovzdusi&last=false

Chvátalová, M., Pumann, P., Kožíšek, F., *Kvalita rekreačních vod v RCZ*. Státní zdravotní ústav Praha, Oddělení hygieny vod, 2013, [online], Dostupné z www: http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/info_listy/Kvalita_rekreacni_vody_2013.pdf

Ministerstvo průmyslu a obchodu, *Surovinová politika České republiky*. 2012, 81 s., [online], Dostupné z www: <http://www.spov.org/data/files/surovinovapolitika072012.pdf>

Bernard M. Analýza výsledků strategických hlukových map, Ekologický právní servis, 2008. Dostupné z WWW: <http://hluk.eps.cz/hluk/?page=aktuality&id=2076266>

COM (2005) Zelená kniha: Prosazování zdravé stravy a fyzické aktivity: evropský rozměr prevence nadváhy, obezity a chronických chorob, Komise Evropských společenství, 2005

European Charter on Environment and Health, WHO, Reg. Office for Europe, Copenhagen 1988

Hodnocení vlivů na zdraví -Health Impact Assessment (HIA) pro strategické hodnocení vlivů na životní prostředí, MŠ, MZ, SZÚ, 2006

Kristin Aunan.: Exposure - Response functions for health effects of air pollutants based on epidemiological findings, CICERO, University Oslo, ISSN – 4562

Fact sheet EURO/04/05, Berlin, Copenhagen, Rome, 14 April 2005

Háková A., Klauďisová A., Sádlo J. (eds.) (2004): Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy Natura 2000. Planeta XII, 8/2004. MŠ RCZ.

Kolektiv (2001): Péče o lokality soustavy Natura 2000: Ustanovení článku 6 směrnice o stanovištích 92/43/EHS, edice Planeta, IX/ 4.

Kolektiv (2001a): Hodnocení plánů a projektů, významně ovlivňujících lokality soustavy Natura 2000: Metodická příručka k ustanovení článků 6(3) a 6(4) směrnice o stanovištích 92/43/EHS, edice Planeta, XII/1.

Polák P., Saxa A. (eds). (2005): Příkladový stav biotopů a druhů evropského významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 s.

Směrnice Rady č. 92/43/EEC z 21. 5. 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (NATURA 2000).

Dále byla použita spisová agenda týkající se posuzované koncepce a internetové zdroje: <http://stanoviste.natura2000.cz> , <http://ptaci.natura2000.cz>, <http://www.mzp.cz>

Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference, New York, 19-22 June, 1946; signed on 22 July 1946 by the representatives of

61 States (Official Records of the World Health Organization, no. 2, p. 100) and entered into force on 7 April 1948.)

<http://www.who.int/hia/evidence/doh/en/>

WHO: Burden of Diseases

ARC/WHO QandAs on outdoor air pollution and cancer http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2013/pdfs/pr221_Q&A.pdf

OECD Health Statistics 2012

Zdraví 2020 - Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí, Ministerstvo zdravotnictví RCZ, Praha 2014

WHO: Programme Health 2020, který byl schválen 62. zasedáním Regionálního výboru Světové zdravotnické organizace pro Evropu v září 2012

Narodowy program zdrowia na lata 2006 – 2015, Ministerstwo Zdrowia – Państwowy Zakład Higieny.

Strategia rozwoju ochrony zdrowia w Polsce 2007 – 2013, Ministerstwo Zdrowia, 2006.

Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí, zpracované Ministerstvem zdravotnictví České republiky v roce 2014

Kolektiv (2001): Péče o lokality soustavy Natura 2000: Ustanovení článku 6 směrnice o stanovištích 92/43/EHS, edice Planeta, IX/ 4.

Kolektiv (2001a): Hodnocení plánů a projektů, významně ovlivňujících lokality soustavy Natura 2000: Metodická příručka k ustanovení článků 6(3) a 6(4) směrnice o stanovištích 92/43/EHS, edice Planeta, XII/1.

MŠ (2007): 15. Metodika hodnocení významnosti vlivů při posuzování podle §45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Věstník MŠ, částka 11, s. 1 – 23.

MŠ (2011): Příručka k hodnocení významnosti vlivů na předměty ochrany lokalit soustavy Natura 2000. Zpracovalo: Občanské sdružení Ametyst, pobočka Prusiny pro MŠ, 97 s.

Inne materiały

Bajer T., Kotulán J.: Vyhodnocování rozsahu (velikosti) a významnosti vlivů záměrů na obyvatelstvo. EIA č. 2/98. Příl.1. MŠ RCZ a ČEÚ, Praha, 1998.

Bláha K., Cikrt M.: Základy hodnocení zdravotních rizik. Státní zdravotní ústav, Praha, 1996.

Macháček M.: Vyhodnocování rozsahu (velikosti) a významnosti záměrů na přírodu a krajinu. EIA č.3/98. Příl.1. MŠ RCZ a ČEÚ, Praha, 1998.

Maňák J., Obršál. Z., Šára M.: Vyhodnocování rozsahu (velikosti) a významnosti záměrů na ovzduší a klima. EIA č.4/98. Příl.1. MŠ RCZ a ČEÚ, Praha, 1998.